

ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ, ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«Οργάνωση και Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων»

Διπλωματική Εργασία

«ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΕΠ-Υ, ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»

του/της

ΓΑΖΕΑ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΗ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

ΣΤΑΜΟΥ ΕΛΕΝΗ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση διπλώματος ειδίκευσης στη
διοίκηση & οργάνωση εκπαιδευτικών μονάδων

Θεσσαλονίκη, Ιανουάριος 2020

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία καλύπτεται στο σύνολό της νομικά από δημόσια άδεια πνευματικών δικαιωμάτων CreativeCommons:

Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή

Μπορείτε να:

- **Μοιραστείτε:** αντιγράψετε και αναδιανέμετε το παρόν υλικό με κάθε μέσο και τρόπο
- **Προσαρμόστε:** αναμείξτε, τροποποιήστε και δημιουργήστε πάνω στο παρόν υλικό

Υπό τους ακόλουθους όρους:

- **Αναφορά Δημιουργού:** Θα πρέπει να καταχωρίσετε αναφορά στο δημιουργό, με σύνδεσμο της άδειας, και με αναφορά αν έχουν γίνει αλλαγές. Μπορείτε να το κάνετε αυτό με οποιονδήποτε εύλογο τρόπο, αλλά όχι με τρόπο που να υπονοεί ότι ο δημιουργός αποδέχεται το έργο σας ή τη χρήση που εσείς κάνετε.
- **Μη Εμπορική Χρήση:** Δε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το υλικό για εμπορικούς σκοπούς.
- **Παρόμοια Διανομή:** Αν αναμείξετε, τροποποιήσετε, ή δημιουργήσετε πάνω στο παρόν υλικό, πρέπει να διανείμετε τις δικές σας συνεισφορές υπό την ίδια άδεια CreativeCommonsόπως και το πρωτότυπο.

Αναλυτικές πληροφορίες νομικού κώδικα στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode>

Δύο παιδιά παρουσιάζουν τον εαυτό τους μέσα από τους γονείς και τους δασκάλους τους¹

Ο άτακτος Φίλιππος
Φίλιππε σταμάτησε να κουνιέσαι σαν σκουλήκι
Το τραπέζι δεν είναι για να στριφογυρίζεις
Λέει ο πατέρας με ύφος αυστηρό.
Η μητέρα συνοφρυώνεται και δεν μιλάει
Ο Φίλιππος δεν παίρνει από λόγια
Κάνει αυτό που θέλει, ότι και να γίνει
Κουνιέται, στριφογυρίζει, κάθεται, σηκώνεται, κάνει φασαρία
Φίλιππε δεν μπορώ να ανεχθώ τόση αταξία!

Η αφηρημένη Ιωάννα
Η Ιωάννα συνέχεια ονειροπολεί, είναι αλλού
Η δασκάλα της βάζει τις φωνές
Ιωάννα, πρόσεξε αμέσως τώρα
Συγκεντρώσου στην εργασία σου
Χθες ήξερες την ορθογραφία σου, σήμερα κάνεις τόσα λάθη
Η προσοχή σου φεύγει πίσω από κάθε θόρυβο
Έχασες τα τετράδια με τη δουλειά στο σπίτι
Τα βιβλία σου είναι άνω κάτω
Ιωάννα δεν πάει άλλο!

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία αποβλέπει στην διερεύνηση της συνεργασίας ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και την συνεργατική διάθεση που αναπτύσσουν με τον διευθυντή της σχολικής μονάδας για την αντιμετώπιση της έννοιας της Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητας.

Εντός αυτού του πλαισίου, γίνεται αναφορά στην εργασία σε θέματα που αφορούν στην αποσαφήνιση του όρου και στον τρόπο αντιμετώπισης του συνδρόμου. Ακόμη, στον τρόπο αντιμετώπισης των μαθητών με ΔΕΠ-Υ στο σχολείο από τους εκπαιδευτικούς, στις ανάγκες τους, στον τρόπο αξιολόγησης τους, οπότε και διαγιγνώσκεται το σύνδρομο και οι εκδηλώσεις του κατά την παιδική και την εφηβική ηλικία.

Επίσης, η παρούσα μελέτη περιλαμβάνει μία αναφορά με την μορφή της ιστορικής αναδρομής, ώστε να καταστεί εμφανής η πορεία της ΔΕΠ-Υ στην Ελλάδα, καθώς τις τελευταίες δεκαετίες έχει υπάρξει μία μεγάλη μέριμνα από το ελληνικό κράτος στα άτομα και δη στους μαθητές, που αντιμετωπίζουν ειδικές δυσκολίες, ώστε να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι ανάγκες τους και να μειωθούν όσο το δυνατόν περισσότερο τα προβλήματα με τα οποία έρχονται αντιμέτωποι.

Ακόμη, θα γίνει μνεία στην συμπτωματολογία των ατόμων με ΔΕΠ-Υ, των δυσχερειών της και των τύπων της. Επιπροσθέτως, δίδεται προσοχή στις αιτίες και τους παράγοντες που συμβάλλουν στην εμφάνιση της πάθησης. Τέλος, θα γίνει μνεία στους εκπαιδευτικούς και στον τρόπο της συνεργασίας που πρέπει να συνάψουν για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Η επιτυχής εκπαιδευτική πορεία των μαθητών με ΔΕΠ-Υ (Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητας) σε αρκετές περιπτώσεις επαφίεται στην υιοθέτηση μίας θετικής ή αρνητικής στάσης από τους εκπαιδευτικούς και, επίσης, από την γνώση που έχουν για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου συνδρόμου.

Βεβαίως, το επίκεντρο του ενδιαφέροντός μας είναι η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών, όπως έχει ήδη λεχθεί και η σύμπραξη ανάμεσα στο διδακτικό προσωπικό και του διευθυντή με τους διδάσκοντες. Θεωρούμε ότι πρόκειται για ένα πολύ σοβαρό και σημαντικό ζήτημα, το οποίο χρήζει έρευνας και διερεύνησης. Πρέπει να υπάρξει εμβάθυνση στους παράγοντες που επιδρούν ανάμεσα στην ανάπτυξη της συνεργατικής σχέσης του διδακτικού προσωπικού και του ηγέτη του σχολικού οργανισμού, καθώς και των παραγόντων που άπτονται για την αναζήτηση της συγκεκριμένης συνεργασίας.

Μελετώντας την βιβλιογραφία διαπιστώσαμε ότι υφίσταται σαφής έλλειψη ερευνών, ενώ υπάρχει ανάγκη για ενδελεχή διερεύνηση των παραπάνω παραμέτρων, δεδομένης της λεπτότητας του ζητήματος και της ωφέλειας που θα προκύψει για τους εκπαιδευτικούς και κατ' επέκταση για τους μαθητές με ΔΕΠ-Υ.

Το ενδιαφέρον της εκπαιδευτικής κοινότητας και γενικότερα των άμεσα ή έμμεσα εμπλεκόμενων εστιάζεται στην εκπαίδευση και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι συγκεκριμένοι μαθητές, διότι τα παιδιά αυτά δυσκολεύονται να επωφεληθούν από τις συνήθειες μεθόδους εκπαίδευσης και δεν αποδίδουν στον ίδιο βαθμό με τους συνομηλίκους τους σε διάφορες δεξιότητες (Siegert, McPherson & Taylor, 2004, Trainor, 2002). Επομένως, απαιτείται διαφορετική προσέγγιση από τους εκπαιδευτικούς, για να αρθούν οι δυσχέρειες οι οποίες υφίστανται.

Λόγω των ανωτέρω δυσκολιών είναι αναγκαία η συνεργασία μεταξύ των προσώπων που εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και στην οποία μεσολαβούν πολλοί παράγοντες και άλλοι ακόμη που υπαγορεύουν τη συγκεκριμένη συνεργασία.

Γι' αυτούς τους λόγους θεωρούμε ότι η έρευνά μας είναι επίκαιρη και συμπληρώνει το κενό που υφίσταται στο υπό μελέτη ζήτημα.

Abstract

In this work, we study the cooperation between the teachers of Secondary education and their cooperation with the head of the school unit to address the concept of Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Reference will be made to the study of the syndrome and how to treat it. The present study also includes a reference in the form of historical retrospective, in order to reveal the course of the teaching staff in Greece, as in the last decades there has been a great deal of concern by the Greek state to individuals and especially students who are facing specific difficulties in order to effectively address their needs and to reduce as much as possible the problems they face.

The symptoms of ADHD, its difficulties and its types will also be mentioned. In addition, attention is given to the causes and factors that contribute to the onset of the disease. Finally, there will be a reference to the teachers and the way in which they need to work together to address the problem.

The successful educational course of students with ADHD (Inattentive Attention Deficit Hyperactivity Disorder) in many cases depends on the teachers' adoption of a positive or negative attitude and also on their knowledge of dealing with this syndrome.

Of course, the focus of our interest is the collaboration between teachers, as has already been said, and the partnership between the teaching staff and the principal with the teachers. We believe that this is a very serious and important issue that needs research and investigation. There is a need to deepen the factors that directly influence the development of the cooperative relationship between the teaching staff and the school organization leader, as well as the factors involved in the search for such cooperation.

Teachers need to work together to ensure that students with ADHD receive the necessary knowledge and adapt to the social environment.

For these reasons, we believe that our research is timely and fills the gap in the issue under consideration.

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή.....	5
Abstract.....	7
Πίνακας περιεχομένων.....	8
Κεφάλαιο 1 Βιβλιογραφική ανασκόπηση.....	11
Κεφάλαιο 2 Το σύνδρομο ΔΕΠ-Υ.....	12
Εισαγωγή.....	12
1. Συμπτώματα της ΔΕΠ-Υ.....	12
2. Κοινωνική συμπεριφορά.....	15
3. Η ΔΕΠ-Υ στην εφηβεία και την ενηλικίωση.....	16
4. Ιστορική αναδρομή.....	18
5. Ανάγκες των παιδιών με ΔΕΠ-Υ.....	19
6. Αξιολόγηση του μαθητή με ΔΕΠΥ.....	20
Κεφάλαιο 3 Η αντιμετώπιση του μαθητή με ΔΕΠ-Υ στο σχολείο.....	23
Εισαγωγή.....	23
1. Γνώσεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τη ΔΕΠ-Υ.....	23
2. Η εκπαιδευτική συμπεριφορά του μαθητή με ΔΕΠ-Υ και η στάση των εκπαιδευτικών.....	24
3. Ειδικές και κανονικές τάξεις.....	27
4. Ο τρόπος εκμάθησης των μαθητών με ΔΕΠ-Υ.....	30
5. Εκπαιδευτικές πρακτικές και στρατηγικές διδασκαλίας.....	32
6. Σύμπραξη των εκπαιδευτικών.....	34
Κεφάλαιο 4 Το έργο του διευθυντή.....	38
Εισαγωγή.....	38
1. Ο ρόλος του διευθυντή.....	39
2. Η επικοινωνία του διευθυντή με την οικογένεια του μαθητή με ΔΕΠ-Υ.....	42
3. Αναγκαιότητα της συνεργασίας.....	43
4. Ο ρόλος του διευθυντή σε σχολείο με μαθητές με ΔΕΠ-Υ.....	46

Κεφάλαιο 5 Ερευνητικό Μέρος.....	48
1.Επιλογή της μεθοδολογικής διαδικασίας.....	48
2. Αναγκαιότητα της έρευνας.....	49
3. Δεοντολογία της έρευνας.....	50
4. Σκοπός της έρευνας.....	52
5.Ερευνητικά ερωτήματα.....	52
6. Μεθοδολογία.....	52
7.Ο τρόπος καταγραφής των πληροφοριών.....	54
8.Ο βαθμός ελέγχου των απαντήσεων εκ μέρους του ερευνητή.....	54
9.Πληθυσμόςκαι συλλογή δεδομένων.....	55
10. Αποτελέσματα έρευνας.....	57
11.Συζήτηση.....	67
Κεφάλαιο 6 Συμπεράσματα.....	72
Βιβλιογραφία.....	75
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	83
ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ(20).....	86
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 1 ^H	86
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 2 ^H	89
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 3 ^H	92
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 4 ^H	94
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 5 ^H	98
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 6 ^H	101
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 7 ^H	104
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 8 ^H	107
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 9 ^H	110
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 10 ^H	114
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 11 ^H	116

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 12 ^H	119
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 13 ^H	122
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 14 ^H	126
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 15 ^H	129
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 16 ^H	131
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 17 ^H	135
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 18 ^H	138
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 19 ^H	141
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 20 ^H	145

Κεφάλαιο 1 Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Στην έρευνα της Π. Κουντουριώτου με τίτλο: «Ο μαθητής με ΔΕΠ-Υ μέσα στο γενικό σχολείο. Ποιος ο ρόλος του δασκάλου και ποιες εκπαιδευτικές πρακτικές προωθούν αυτήν τη συνεκπαίδευση;» και σε δείγμα, που το αποτέλεσαν 151 εκπαιδευτικοί, οι οποίοι εργάζονται σε δημόσια σχολεία, γίνεται αναφορά στην ανασφάλεια και την έλλειψη ετοιμότητας των δασκάλων να διδάξουν μαθητές με ΔΕΠ-Υ μέσα στη γενική τάξη, η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δηλώνουν ανέτοιμοι να αναλάβουν αυτό το έργο σε ποσοστό 75%. Οι παράγοντες αυτής της στάσης είναι η έλλειψη επιμόρφωσης τους και η ανυπαρξία βοήθειας από μία διεπιστημονική ομάδα, καθώς και η έλλειψη υποστήριξης από τις οικογένειες, οι οποίες δεν έχουν παιδί με ΔΕΠ-Υ δεδομένου ότι η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δηλώνουν ανέτοιμοι να αναλάβουν αυτό το έργο σε ποσοστό 75%. Οι παράγοντες αυτής της στάσης είναι η έλλειψη επιμόρφωσης τους και η ανυπαρξία βοήθειας από μία διεπιστημονική ομάδα, καθώς και η έλλειψη υποστήριξης από τις οικογένειες, οι οποίες δεν έχουν παιδί με ΔΕΠ-Υ. Συνάγεται το συμπέρασμα ότι υπό αυτές τις συνθήκες είναι πολύ δύσκολο να ανταπεξέλθει ο εκπαιδευτικός στις απαιτήσεις της εκπαίδευσης των παιδιών με ΔΕΠ-Υ και χρειάζεται η συνεργασία με τον διευθυντή και με τους υπολοίπους εκπαιδευτικούς. Υπάρχουν μελέτες, οι οποίες καταδεικνύουν ότι η αποτελεσματική εκπαίδευση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ εξαρτάται από το ήθος, την ηγεσία, την πρόσβαση στο εξειδικευμένο προσωπικό, την επιμόρφωση του προσωπικού, την ευελιξία, την εξατομικευμένη μάθηση και την συγκέντρωση στοιχείων αναφορικά με την εκπαίδευση των παιδιών, ώστε να παρακολουθείται η εξέλιξή τους, όπως του Norwich(2007).

Οι Attfield και Williams (2003) επισημαίνουν τον σημαντικό ρόλο που ενέχει ο διευθυντής στην αντιμετώπιση των προβλημάτων των μαθητών, καθώς ευθύνεται για την επίτευξη της ομαδικής εργασίας, την ύπαρξη ενός οράματος, την απόδοση λόγου και την ενεργή ηγεσία. Οι συγκεκριμένοι παράμετροι είναι δυνατόν να επιφέρουν τη μεταβολή στον χώρο της εκπαίδευσης και την ανταπόκριση στις πολλαπλές απαιτήσεις.

Επίσης, η έρευνα της Συριοπούλου - Δελλή (2003) εστιάζει στον σημαντικό ρόλο των διευθυντών των σχολείων, οι οποίοι θεωρούνται ως οι πυρήνες του σχολείου, καθώς συντονίζουν όλους τους φορείς που εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία, χρειάζεται να συνεργάζονται με ολόκληρο το προσωπικό για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και φυσικά δημιουργούν ένα πλαίσιο συνεργασίας με τους γονείς και τις οικογένειες των μαθητών που έρχονται αντιμέτωποι με το

σύνδρομο ΔΕΠ-Υ. Το δείγμα της έρευνας της αφορούσε σχολεία και εκπαιδευτικούς στην περιοχή της πρωτεύουσας και διήρκησε 4 έτη.

Ακόμη, οι εκπαιδευτικοί και γενικότερα το σχολείο πρέπει να συνεργάζεται με τους γονείς, πράγμα που ωφελεί τους μαθητές με ΔΕΠ-Υ και προϋποθέτει την σύμπραξη των συλλόγου των διδασκόντων με τον διευθυντή, όπως τονίζεται σε πολλές έρευνες (Griffith, 2001· Lloyd- Smith&Baron, 2010).

Στην Ελλάδα και σε έρευνες που έχουν διεξαχθεί καταδεικνύεται ότι βαρύτητα δίνεται από τους γονείς στην ακαδημαϊκή επίδοση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ και όχι τόσο στον τρόπο συμπεριφοράς (Τσιάντης etal., 1982).

Οι έρευνες των Reeve (1990) και Μπεξεβέγκης (1989) έδειξαν ότι αρκετοί μαθητές με ΔΕΠΥ δυσκολεύονται να προσαρμοστούν σε μία σχολική τάξη εξαιτίας των αποτυχιών που βιώνουν στον εκπαιδευτικό τομέα και για αυτό τον λόγο είναι αναγκαία μία ειδική παιδαγωγική αντιμετώπιση. Στην προκειμένη περίπτωση αναφερόμαστε στη χρήση ειδικών εκπαιδευτικών παρεμβάσεων, οι οποίες εξυπηρετούν τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών.

Σε όλες τις μελέτες, είτε ελληνικές είτε του εξωτερικού, επισημαίνεται η συνεργατική διάθεση που πρέπει να υπάρξει ανάμεσα στο διδακτικό προσωπικό, το εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό, εφόσον υφίσταται και του διευθυντού, ούτως ώστε να αντιμετωπισθούν οι ανάγκες των παιδιών με ΔΕΠ-Υ.

Κεφάλαιο 2 Το σύνδρομο ΔΕΠ-Υ

Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει αναφορά στα συμπτώματα της ΔΕΠ-Υ τόσο στην παιδική ηλικία όσο και στην εφηβεία. Θα προσπαθήσουμε να ανιχνεύσουμε τον τρόπο της συμπεριφοράς του παιδιού στο σχολικό και στο κοινωνικό περιβάλλον. Ακόμη, θα γίνει μνεία στις ανάγκες των παιδιών που αντιμετωπίζουν το συγκεκριμένο σύνδρομο και τέλος θα κάνουμε μία ιστορική αναδρομή, ώστε να διαπιστώσουμε την εξέλιξη στον χώρο της έρευνας της ΔΕΠ-Υ.

1. Συμπτώματα της ΔΕΠ-Υ

Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητας είναι μια από τις περισσότερο μελετημένες νευροβιολογικές διαταραχές, ίσως, λόγω του ότι αποτελεί τη συχνότερη παιδοψυχιατρική διάγνωση κατά τη διάρκεια της σχολικής ηλικίας. Κάνει την εμφάνισή της στο 3-7% των παιδιών και από αυτά το 60% θα εμφανίσουν συμπτώματα και στην ενήλικη ζωή. Εμφανίζεται περισσότερο στα αγόρια σχεδόν 3 ή 4 φορές σε σχέση με τα κορίτσια. Όσον αφορά την συχνότητα της εμφάνισης, εάν θέλουμε να αναφέρουμε αριθμούς θα πούμε ότι σε μια τάξη, η οποία αποτελείται από 25-30 μαθητές, η έρευνα αναφέρει ότι 2 από τους μαθητές θα έχουν συμπτώματα ΔΕΠ-Υ(www.adhd.gr).

Οφείλουμε να παρατηρήσουμε ότι η ΔΕΠ-Υ δεν πρέπει να συγχέεται με τις ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, αλλά, όπως τονίζει ο Κανδαράκης (2004), μπορεί να συνυπάρχει με αυτές. Αυτό σημαίνει ότι ένα ποσοστό παιδιών περίπου 25% - 40% με δυσλεξία εμφανίζουν και ΔΕΠ-Υ.

Η ΔΕΠ-Υ δεν ανιχνεύεται γρήγορα ούτε εύκολα και αυτό οφείλεται και στη διαφωνία ή τη διαφορετική προσέγγιση, που υπάρχει από την επιστημονική κοινότητα. Καταρχάς, όταν συναντάται μόνο απροσεξία δίχως υπερκινητικότητα, η πάθηση δε γίνεται αποδεκτή. Κατά δεύτερον, τη ΔΕΠ-Υ δεν την αποδέχονται όλες οι επιστημονικές τάσεις. Έτσι, τόσο στην χώρα μας όσο και σε άλλες χώρες, η ανίχνευση δεν είναι έγκυρη.

Σχετικά με τη συμπτωματολογία, αυτή έχει τρεις κατηγορίες. Τα παιδιά ενδεχομένως να εμφανίσουν συμπτώματα μόνο από τη μία:

1. Υπερκινητικότητα: το παιδί εμφανίζει διαρκή, άσκοπη και υπερβολική κίνηση, δηλαδή τρέχει, σκαρφαλώνει, σηκώνεται από τη θέση του τη στιγμή που δεν πρέπει, αντιδρά χωρίς σκέψη, δεν τηρεί τους κανόνες, δεν έχει την υπομονή να περιμένει την σειρά του, έχει λογοδιάρροια και διακόπτει τους άλλους. Αντιλαμβανόμαστε ότι παρουσιάζοντας αυτά τα συμπτώματα δυσκολεύεται η σχολική προσαρμογή, η ζωή στην οικογένεια και η κοινωνική ενσωμάτωση. Συγχρόνως, προξενείται δυσλειτουργία στον γνωστικό, στον συναισθηματικό και τον κοινωνικό τομέα. Λόγω της υπερκινητικότητας, τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ έχουν συχνότερα και σοβαρότερα ατυχήματα σε σχέση με τα υπόλοιπα (Μάνος, 1997).

2. Παρορμητικότητα: το παιδί, επίσης, αντιδρά χωρίς να σκεφτεί και απαντά προτού ακόμη ακούσει ολόκληρη την ερώτηση, διότι δυσκολεύεται να περιμένει τη

σειρά του. Ακόμη, όταν συμμετέχει σε ομαδικά παιχνίδια αδυνατεί να ακολουθήσει τους κανόνες, εμφανίζει λογοδιάρροια και παρεμβαίνει στο παιχνίδι των άλλων (Μάνος 1997).

3. Το τρίτο σύμπτωμα είναι η απροσεξία, η οποία συνίσταται στο ότι το παιδί αδυνατεί να συγκεντρωθεί και η προσοχή του αποσπάται από άσχετα ερεθίσματα. Ακόμη, δε δίνει βαρύτητα σε λεπτομερή πράγματα, δεν τηρεί οδηγίες και παρατηρείται έλλειψη οργάνωσης (Μάνος 1997).

Η ΔΕΠ-Υ είναι μια νευροβιολογική διαταραχή, που σχετίζεται κατά κύριο λόγο με τη δομή, το μεταβολισμό και τη λειτουργία κάποιων περιοχών του εγκεφάλου. Οφείλεται και σε κληρονομικούς παράγοντες· μάλιστα πολλές μελέτες αναφέρουν τα γονίδια ως τη βασική αιτία της. Επιβαρυντικές παράμετροι είναι: η πρόωγη γέννηση του παιδιού, το κάπνισμα, το αλκοόλ, το υπερβολικό άγχος της μητέρας κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και ο εγκεφαλικός τραυματισμός. Οι επιστήμονες δε δέχονται ότι η ελλιπής γονεϊκή φροντίδα συμβάλλει στην εμφάνιση της ΔΕΠ-Υ, διότι οι νέες έρευνες αποδεικνύουν ότι δεν προέρχεται από το οικογενειακό περιβάλλον αλλά από βιολογικές αιτίες. Οφείλουμε, όμως, να παρατηρήσουμε ότι πολλά οικογενειακά χαρακτηριστικά συντείνουν στην έξαρση της ΔΕΠ-Υ ή στην πρόκληση επιπλοκών στη συναισθηματική κατάσταση και συμπεριφορά, όπως η ασταθής δομή και δυσλειτουργία στην οικογένεια ή έλλειψη γονεϊκού ελέγχου.

Η ΔΕΠ-Υ συνήθως διαπιστώνεται με την έλευση του παιδιού στο σχολείο. Για αυτό τον λόγο, καλό είναι οι γονείς να είναι ενημερωμένοι, ώστε να αναγνωρίζουν νωρίτερα τα συμπτώματα του παιδιού και να καταφεύγουν σε κάποιο ειδικό. Οφείλουμε να τονίσουμε ότι η ΔΕΠ-Υ μπορεί να διαγνωστεί και σε άτομα όλων των ηλικιών. Η εξέλιξή της εμπεριέχει σε ποσοστό μεγαλύτερο του 70% από άλλα σημαντικά προβλήματα, που προσδιορίζουν την πορεία της, όπως η μειωμένη αυτοεκτίμηση, καθορίζουν την έκβαση της, όπως οι χαμηλοί βαθμοί στο σχολείο και η αδυναμία για περαιτέρω εκπαίδευση σε ανώτερα ιδρύματα. Επίσης, διακυμάνσεις στον συναισθηματικό τομέα, επιθετικότητα, ποινική συμπεριφορά, μειωμένη επαγγελματική απόδοση και κακές κοινωνικές σχέσεις (Πολυχρονοπούλου, 2012).

Από τα παραπάνω αντιλαμβανόμαστε ότι η ΔΕΠ-Υ, εάν δεν αντιμετωπισθεί εγκαίρως προκαλεί σοβαρά προβλήματα με μακροχρόνιες συνέπειες, πράγμα που αποτελούν ανάχωμα σε μία καλή ζωή ως ενήλικο άτομο. Το πρόβλημα επιτείνεται, εάν αναλογιστούμε ότι η ΔΕΠ-Υ συνυπάρχει και με άλλα θέματα, όπως ειδικές

μαθησιακές διαταραχές - δυσλεξία, δυσορθογραφία, δυσαριθμησία-, ειδικές αναπτυξιακές δυσκολίες - λόγου, συντονισμού των κινήσεων, επιθετική και εριστική συμπεριφορά, συναισθηματικές διαταραχές κ. λ. π. (Πολυχρονοπούλου, 2012).

Προφανώς λόγω της πολυπλοκότητας του ζητήματος, οι έχοντες ΔΕΠ-Υ μαθητές αναγνωρίστηκαν από τον νόμο Ν. 3699/2.10.08, ως άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Ο κάθε μαθητής αποτελεί μία ειδική περίπτωση και ως τέτοια αντιμετωπίζεται από την επιστημονική ομάδα αποφασίζοντας για το πρόγραμμα θεραπείας του. Το πρόγραμμα μπορεί να περιλαμβάνει την ψυχοεκπαίδευση των γονέων και των παιδιών, τεχνικές συμπεριφορικής θεραπείας για τη βελτίωση της διασπαστικής συμπεριφοράς και των κοινωνικών δεξιοτήτων, φαρμακευτική αντιμετώπιση των συμπτωμάτων, συμμετοχή των γονιών στην εκπαίδευση του παιδιού και συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς του, αντιμετώπιση και ανατροπή της άσχημης σχολικής διαγωγής και απόδοσης, ψυχοθεραπεία σε προσωπικό επίπεδο και στο σύνολο της οικογένειας.

Για την διάγνωση του συνδρόμου χρησιμοποιούνται τα ακόλουθα και πιο διαδεδομένα εγχειρίδια:

1. το Διαγνωστικό και Στατιστικό Εγχειρίδιο των Ψυχικών Διαταραχών 4η έκδοση ή DSM- IV (American Psychiatric Association 2000).
2. το ICD10 (International Classification of Mental and Behavioral Disorders).

Όπως αποδεικνύεται η ΔΕΠ-Υ είναι πολύ κοινή διαταραχή κατά την περίοδο της παιδικής ηλικίας και βάση της χρήσης των κριτηρίων, όπως τίθενται στο DSM-IV-TR, καθώς το ποσοστό εμφάνισης κυμαίνεται από το 3% έως 7% των παιδιών.

Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι ο εκπαιδευτικός θα αντιμετωπίσει στην τάξη ένα ή δύο παιδιά, τα οποία θα έχουν ΔΕΠ-Υ (Sciutto & Eisenberg, 2007).

Ολοκληρώνοντας το παρόν κεφάλαιο θα επισημαίναμε ότι συχνά τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ έχουν το προσωνύμιο «παιδιά - σβούρες» εξαιτίας της αδιάκοπης και της ανεξέλεγκτης κίνησής τους. Ως μαθητές τα συγκεκριμένα παιδιά αδυνατούν να ενταχθούν στη σχολική διαδικασία και αντιμετωπίζουν προβλήματα μάθησης και επικοινωνίας. Παράλληλα παρουσιάζουν συναισθηματικές μεταπτώσεις και ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (Μαριακάκη & Ορφανίδου, 2009).

2. Κοινωνική συμπεριφορά

Όσον αφορά τις κοινωνικές συναναστροφές, τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ αδυνατούν να δημιουργήσουν καλές σχέσεις με πρόσωπα που διαθέτουν κύρος και τα άτομα που είναι στην ηλικία τους, πράγμα που προκαλεί προβλήματα όχι μόνο στα ίδια αλλά και στις οικογένειές τους. Το παιδί με συμπτώματα ΔΕΠ-Υ, πολλές φορές αισθάνεται ότι αδικείται, αν και αυτό δεν απέχει από την αλήθεια, διότι ένα παιδί με ΔΕΠ-Υ δεν μπορεί άμεσα να αντιληφθεί κάτι, πχ. την έλευση στο χώρο του ενός προσώπου ούτε να σταματήσει ότι κάνει εκείνη τη στιγμή. Εξαιτίας της αδυναμίας σύναψης σχέσεων, το παιδί με ΔΕΠ-Υ δε συνάπτει φιλικές σχέσεις με τους συνομηλίκους και έτσι νιώθει μόνο και παρεξηγημένο. Συχνά καταβάλλονται από άγχος, διαταραγμένη διάθεση, χρήση ουσιών και εγκληματικότητα στη διάρκεια της εφηβείας.

Οι έρευνες φανερώνουν ότι η επιθετική συμπεριφορά στα παιδιά με συμπτώματα παρορμητικότητας/υπερκινητικότητας διαδραματίζει ρόλο στο γεγονός ότι δεν τους δέχονται τα παιδιά της ηλικίας τους. Οι συνομήλικοί τους δεν τους δέχονται, επίσης, λόγω της παρορμητικότητάς τους, να τηρούν τους κανόνες, να είναι υπομονετικά, όταν περιμένουν σε μία σειρά και τη συνεχή ομιλία τους.

3. Η ΔΕΠ-Υ στην εφηβεία και την ενηλικίωση

Κατά τη διάρκεια της εφηβικής ηλικίας, τα παιδιά που αντιμετωπίζουν ζητήματα με ΔΕΠ-Υ έρχονται αντιμέτωπα με μία ένταση ως προς τα γνωρίσματα του συνδρόμου εξαιτίας των ψυχολογικών διακυμάνσεων που συντελούνται στο συγκεκριμένο ηλικιακό στάδιο. Ειδικότερα, κατά την περίοδο αυτή οι νέοι της εφηβικής ηλικίας αντιμετωπίζουν ορμητικές βιοσωματικές μεταβολές και αυξανόμενες απαιτήσεις στον χώρο της εκπαίδευσης και του κοινωνικού περιγύρου. Οι έφηβοι ευρισκόμενοι μπροστά στις αλλαγές νιώθουν να διαφοροποιείται η εικόνα που έχουν σχηματίσει για τον εαυτό τους, καθώς οι συνθήκες και τα δεδομένα πλέον διαφοροποιούνται. Υπό αυτό το πρίσμα, οι ίδιοι πρέπει να δομήσουν την ταυτότητά τους και να συγκροτήσουν την προσωπικότητά τους, η οποία διαρκώς εξελίσσεται.

Σχετικά με τους εφήβους, οι οποίοι αντιμετωπίζουν το σύνδρομο ΔΕΠ-Υ, η διαδρομή τους συνοφάνεται και συνδέεται αναπόσπαστα με την μέχρι πρότινος διαδρομή τους. Ως εκ τούτου, το γνώρισμα που συνεχίζει να υφίσταται είναι η διάσπαση της προσοχής, ενώ η υπερκινητικότητα κατά κανόνα υποχωρεί την περίοδο

της εφηβείας και παραχωρεί την θέση της στην έντονη ανησυχία και τη νευρικότητα (Hart et al., 1995).

Ωστόσο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η υπερκινητικότητα είναι ανυποχώρητη ελλοχεύει ο κίνδυνος της παρουσίας των διαταραχών διαγωγής. Αυτό τουλάχιστον καταδεικνύεται σε έρευνα, η οποία πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα και σύμφωνα με την οποία, - το δείγμα ήταν σαράντα ένας έφηβοι με διαγνωσμένη ΔΕΠ-Υ - παρατηρήθηκε ότι η υπερκινητικότητα υποχώρησε σε ποσοστό 80,5%, όμως, στις περιπτώσεις που έμεινε, εμφανίστηκαν διαταραχές διαγωγής σε ποσοστό περίπου 75% (Κάκουρος, 1998).

Η εμφάνιση των διαταραχών διαγωγής είναι απόρροια της μειωμένης εμπιστοσύνης, που έχουν οι έφηβοι με ΔΕΠ-Υ για τον εαυτό τους, καθώς καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής και της κοινωνικής ζωής τους έχουν έρθει σε επαφή με την αποτυχία. Δυστυχώς, συχνά η μειωμένη αυτοεκτίμηση κάνει τον έφηβο επιρρεπή σε αρνητικές επιδράσεις διαφόρων ομάδων συνομηλίκων του, αναζητώντας την αποδοχή. Έτσι, είναι δυνατόν οι έφηβοι να εμπλακούν σε ομάδες και δραστηριότητες παραβατικού τύπου, δεδομένου ότι είναι ευάλωτοι στο να παρασυρθούν, επιδιώκοντας την απόκτηση της αποδοχής από τους υπολοίπους. Ακόμη, έχει παρατηρηθεί ότι οι έφηβοι με ΔΕΠ-Υ, οι οποίοι ταυτοχρόνως εμφανίζουν διαταραχές διαγωγής είναι πολύ πιθανό να μην καταφέρουν να ολοκληρώσουν το σχολείο, αλλά να το εγκαταλείψουν, να γίνουν παραβατικοί και να εμπλακούν με τη χρήση ουσιών (Κάκουρος, 1998).

Το άτομο με ΔΕΠ-Υ ενδεχομένως να αντιμετωπίσει τα ίδια προβλήματα και τις ίδιες καταστάσεις στην ενήλικη ζωή του. Η έρευνα θεωρεί πλέον ότι η ΔΕΠ-Υ δεν είναι ζήτημα που απασχολεί μόνο την παιδική ηλικία, αλλά έχει παρατηρηθεί ότι ένα ποσοστό γύρω στο 30% των ατόμων με ΔΕΠ-Υ συνεχίζει να έχει τα κριτήρια για την διάγνωση του συνδρόμου κατά την ενηλικίωση τους (Lie, 1992).

Οπότε παρατηρείται συχνά οι ενήλικοι με ΔΕΠ-Υ να εμφανίζουν ασταθή συμπεριφορά στην επαγγελματική ζωή και στις προσωπικές τους σχέσεις. Μάλιστα, μερικοί εξ αυτών ίσως εμπλακούν και σε πράξεις, οι οποίες στρέφονται εναντίον του κοινωνικού συνόλου (Klein & Manuzza, 1991).

Η παραπάνω αναφορά δεν αποτελεί μία δεδομένη διαδρομή των ατόμων με ΔΕΠ-Υ, αλλά εξαρτάται η πορεία του καθενός από τις αλληλεπιδράσεις που δημιουργούνται μεταξύ του ίδιου και του οικογενειακού, του σχολικού και του

κοινωνικού του περιβάλλοντος. Επομένως, είναι πολύ σημαντικό για το άτομο με ΔΕΠ-Υ να επιτυγχάνονται οι αναπτυξιακοί στόχοι σε κάθε στάδιο.

4. Ιστορική αναδρομή

Ο πρώτος που αναφέρει χαρακτηριστικά που προσιδιάζουν με της ΔΕΠ-Υ είναι στην αρχαιότητα ο Γαληνός. Το 1890 ο W. James στο σύγγραμμα *Αρχές Ψυχολογίας* περιγράφει την «εκρηκτική βούληση», όπως την αναφέρει και οι δυσκολίες που εμφανίζονται σε ανθρώπους μοιάζουν με αυτές των ατόμων με ΔΕΠ-Υ.

Παρόλ' αυτά, ο πρώτος που προέβη σε έρευνες για την υπερκινητικότητα είναι ο George Frederick Still, ο οποίος ως παιδίατρος ασχολήθηκε με τις παιδικές ασθένειες. Το 1902 περιέγραψε το ιστορικό 43 παιδιών των οποίων η συμπεριφορά έμοιαζε αρκετά με την υπερκινητικότητα. Γνωρίσματα που περιέγραψε των παιδιών ήταν η επιθετικότητα, η έλλειψη πειθαρχίας, ο υπερβολικός συναισθηματισμός, η απουσία προσοχής και σε αρκετές περιπτώσεις τα συμπτώματα συνοδεύονταν με νοητική υστέρηση. Ο συγκεκριμένος ερευνητής έδωσε βαρύτητα στον βιολογικό παράγοντα και στον τραυματισμό πριν ή μετά τη γέννηση του παιδιού, αναζητώντας την αιτία του προβλήματος. Στην πορεία και ύστερα από μελέτες διέκρινε τρεις διαγνωστικές κατηγορίες: η ελάχιστη εγκεφαλική δυσλειτουργία, το σύνδρομο εγκεφαλικής βλάβης, και η υπερκινητικότητα. Γενικότερα, έως το τέλος της δεκαετία του 1950 αντιλαμβάνονταν την υπερκινητικότητα ως απόρροια εγκεφαλικής βλάβης, αν και πολλές φορές ήταν απροσδιόριστη υπό την έννοια των εξετάσεων. Σημαντική εξέλιξη υπήρξε τη δεκαετία του 1970 με την έρευνα της Virginia Douglas, εξαιτίας της οποίας η διαταραχή ονομάστηκε διαταραχή ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα (Βάρβογλη, 2007).

Επανεξέταση του ζητήματος υπήρξε τη δεκαετία του 1980 με τη δημιουργία νέων διαγνωστικών κριτηρίων και τη σαφέστερη διατύπωση των συμπτωμάτων. Έτσι, η υπερκινητικότητα κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας ονομάστηκε διαταραχή ελλειμματικής προσοχής με υπερκινητικότητα (ADD+H) και σε διαταραχή ελλειμματικής προσοχής χωρίς υπερκινητικότητα (ADD/WO).

Τη δεκαετία του 1990 εκδίδεται το DSM-IV. Τη δεκαετία του 2000 εκδόθηκε η αναθεωρημένη μορφή DSM-IV-TR, όπου το σύνδρομο ονομάζεται Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα.

Ακόμη, στο DSM-IV (American Psychiatric Association, 1994), δημιουργούνται τρεις τύποι με γνώμονα τα χαρακτηριστικά της διαταραχής:

1.Δ.Ε.Π/Υ, Συνδυασμένος Τύπος, κατά την οποία τα συμπτώματα της απροσεξίας και της υπερκινητικότητας εμφανίζονται στο ίδιο ποσοστό.

2.Δ.Ε.Π/Υ, με προεξάρχοντα τον Απρόσεκτο Τύπο, στην συγκεκριμένη περίπτωση τα συμπτώματα της απροσεξίας λαμβάνουν μικρή έκταση.

3.Δ.Ε.Π/Υ, με προεξάρχοντα τον Υπερκινητικό-Παρορμητικό Τύπο, όπου τα συμπτώματα της υπερκινητικότητας δεν έχουν μεγάλη έκταση.

Η ΔΕΠ-Υ μελετάται και στην ενήλικη ζωή, αν και οι έρευνες εστιάζουν κυρίως στα παιδιά. Παρόλ' αυτά η διαταραχή συνεχίζει να υφίσταται και να εκδηλώνεται στην εφηβεία και στην ενήλικη ζωή, όπως γίνεται φανερό από το γεγονός ότι η διάγνωση της διαταραχής πραγματοποιείται και στα ενήλικα άτομα δίχως να έχει υπάρξει προηγούμενη επίσημη διάγνωση (Βάρβογλη, 2007).

Αυτό που πρέπει να παρατηρήσουμε είναι ότι εμφανίζουν μεγάλη διαφοροποίηση τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της ΔΕΠ-Υ όχι μόνο στις διάφορες χώρες, αλλά και στην ίδια χώρα. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι «χρησιμοποιούνται διαφορετικά κριτήρια διάγνωσης και μεθοδολογικές προσεγγίσεις κατά τη διεξαγωγή ερευνητικών εργασιών» (Farrell, 2006).

5.Ανάγκες των παιδιών με ΔΕΠ-Υ.

Τα παιδιά με σύνδρομο ΔΕΠ-Υ εμφανίζουν ορισμένα χαρακτηριστικά, τα οποία είναι πολύ κουραστικά για τα ίδια, όπως το γεγονός ότι αποτυπώνουν οτιδήποτε υποπέσει στην αντίληψή τους δίχως, όμως, να διαθέτουν την ικανότητα της επεξεργασίας. Επίσης, μαθαίνουν με ανοργάνωτο και τυχαίο τρόπο, ενώ αδυνατούν να επικεντρωθούν σε ένα θέμα για πολλή ώρα, αλλά μεταπηδούν από το ένα στο άλλο.

Τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ, όταν ερωτώνται ευθέως για ένα γεγονός αδυνατούν να το περιγράψουν ή να μιλήσουν για κάποιο διάστημα γι' αυτό. Επιπροσθέτως, όταν γράφουν γρήγορα, έχουν δυσανάγνωστο γραφικό χαρακτήρα, ενώ, όταν διαβάζουν δεν μπορούν να κατανοήσουν το κείμενο και χρειάζεται να τους το εξηγήσουν. Το

παιδί με ΔΕΠ-Υ δεν μπορεί να ανταπεξέλθει σε δραστηριότητες που είναι πέραν των δυνάμεών του, διότι αισθάνεται κόπωση και απογοήτευση. Γι' αυτό τον λόγο απαιτείται υπομονή από το περιβάλλον, ώστε να κατορθώνουν να διατηρήσουν την προσοχή του. Το συγκεκριμένο σύνδρομο έχει διακυμάνσεις και περιόδους που τα πάει καλά και άλλες όχι και τόσο, οπότε οι γονείς είναι αναγκαίο να διατηρούν μία σταθερότητα απέναντί του, ώστε το ίδιο να αισθάνεται σιγουριά. Όταν είναι ενοχλητικό και η συμπεριφορά του άσχημη, δεν καταφέρεται εναντίον του περιβάλλοντός του, αλλά δεν μπορεί να είναι ήρεμο. Οι γονείς δεν πρέπει διαρκώς να του επισημαίνουν τα χαρακτηριστικά του καλού παιδιού και να του τονίζουν την απόσταση, που χωρίζει το ίδιο από αυτά, αλλά να το αποδέχονται και να το αγαπούν με τα γνωρίσματα που έχει. Είναι αναγκαίο να το επιβραβεύουν ή να το επιπλήττουν όποτε ενεργεί θετικά και αντιστοίχως αρνητικά. Το παιδί με ΔΕΠ-Υ εξαιτίας της ευαισθησίας του δεν μπορεί να δεχτεί την αυστηρή κριτική και η διάθεση του μεταβάλλεται γρήγορα, γεγονός για το οποίο οι άλλοι πρέπει να είναι ενημερωμένοι, δηλαδή οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί. Οι γονείς είναι αναγκαίο να διοχετεύουν το θυμό του σε θετικά πράγματα, να μην του αφαιρούν το δικαίωμα να θυμώνει και να μην του κάνουν διαρκώς παρατηρήσεις μπροστά σε κόσμο.

Ακόμη, το παιδί με ΔΕΠ-Υ έχει διαφορετικούς βιορυθμούς, πράγμα που σημαίνει ότι μπορεί να κοιμάται λιγότερο απ' ό,τι τα άλλα παιδιά με συνέπεια ο εγκέφαλος του να χρειάζεται χρόνο για να μπορεί να βρει τους κανονικούς ρυθμούς. Έτσι, το πρωί χρειάζεται χρόνο για να ξεκινήσει κανονικά τη μέρα του και πολλές φορές αισθάνεται κουρασμένο ή αδιάθετο. Οι γονείς δεν χρειάζεται να δίνουν βαρύτητα στις μικροαδιαθεσίες του, διότι συχνά είναι απόρροια της διάθεσής του, για να αποσπάσει την προσοχή (<http://www.specialeducation.gr/>).

Ο γονιός και ο δάσκαλος πρέπει να συνεργαστούν για να αντιμετωπίσουν το παιδί με ΔΕΠ-Υ. Και τα δύο πρόσωπα- δάσκαλος και παιδί- θα καταλάβουν ότι ο γονιός στέκεται αρωγός στην προσπάθεια για την αντιμετώπιση του προβλήματος (<http://www.specialeducation.gr/>).

6. Αξιολόγηση του μαθητή με ΔΕΠΥ

Θα κάνουμε αναφορά στην αξιολόγηση του μαθητή με ΔΕΠΥ, διότι θεωρούμε ότι είναι μία πολύ σπουδαία παράμετρος στην αντιμετώπιση και την διαχείριση του ζητήματος από τους εκπαιδευτικούς. Επίσης, τίθεται και ένα άλλο

θέμα, που αφορά στην ανίχνευση του προβλήματος και την παραπομπή του μαθητή για αξιολόγηση, όπου πάλι εμπλέκεται άμεσα ο εκπαιδευτικός δεδομένου ότι τις περισσότερες φορές ο ίδιος είναι αυτός που διαπιστώνει ότι υπάρχει κάποιο μαθησιακό πρόβλημα.

Επομένως, οι άνθρωποι που διαπιστώνουν ότι ο μαθητής πρέπει να παραπεμφθεί για αξιολόγηση για ΔΕΠ-Υ είναι οι παρακάτω φορείς: είτε οι γονείς, είτε οι εκπαιδευτικοί είτε άλλοι φορείς που έχουν έρθει σε επαφή με το παιδί στο σχολείο, δηλαδή κάποιος ψυχολόγος ή κοινωνικός λειτουργός, εφόσον υπάρχει τέτοια ειδικότητα εντός του σχολικού περιβάλλοντος.

Τα στοιχεία που τους κινητοποιούν είναι τα γνωστά συμπτώματα που ήδη έχουν αναφερθεί σε άλλο σημείο της εργασίας, της ΔΕΠ-Υ, δηλαδή η χαμηλή επίδοση στα μαθήματα, η απόσπαση της προσοχής, η ανεργμίστη συμπεριφορά, η δυσκολία στην ανάπτυξη των κοινωνικών επαφών και η περιορισμένη αυτοεκτίμηση. Η αξιολόγηση ενέχει διττό ρόλο, καταρχάς να αποκλεισθεί οποιαδήποτε άλλη μαθησιακή δυσκολία και να πιστοποιηθεί η ύπαρξη της ΔΕΠ-Υ (Liu & Leslie, 2003).

Η διάγνωση της ΔΕΠ-Υ γίνεται, αφού πρώτα συγκεντρωθούν πληροφορίες από πολλούς παράγοντες και φυσικά με προεξέχοντα τους γονείς, οι οποίοι απαιτείται να είναι απολύτως συνεργάσιμοι στην όλη διαδικασία.

Εξετάζεται η συμπεριφορά του παιδιού σε όλα τα πεδία της ζωής του, ώστε η αξιολόγηση να είναι ακριβής, διότι η περιχαράκωση σε ένα μόνο πεδίο δεν συνιστά σαφή απόδειξη του συνδρόμου. Έτσι, πρέπει να κάνουν την εμφάνισή τους τα συμπεριφοριστικά συμπτώματα του μαθητή τουλάχιστον σε δύο διαφορετικά πεδία, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει για παράδειγμα στον οικογενειακό χώρο και στο σχολείο να παρουσιάζονται συμπτώματα ΔΕΠ-Υ.

Η τελική αξιολόγηση του ειδικού λαμβάνει υπόψη τη συμπεριφορά του μαθητή σε όλα τα αναπτυξιακά επίπεδα που έχει διέλθει, να έχει επαρκή πληροφόρηση από πολλές παραμέτρους (γονείς, σχολείο κλπ.), ώστε να αξιολογείται η συμπεριφορά του παιδιού σε όλες τις εκφάνσεις του βίου του και τέλος να διαμορφώσει την κατάλληλη διαφοροδιάγνωση για καθεμία περίπτωση (American Academy of Pediatrics, 2000).

Έτσι, οι γονείς καλούνται να ενημερώσουν τον ειδικό επιστήμονα για τα συμπεριφοριστικά γνωρίσματα των παιδιών, αλλά και ο ίδιος παρατηρεί τη συμπεριφορά των μαθητών και την υποβάλλει σε εκτίμηση κάνοντας χρήση διαφόρων κλιμάκων για τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς. Ακόμη, λαμβάνει

υπόψη τις εκθέσεις των εκπαιδευτικών και τις αξιολογήσεις, όπως είναι η ψυχοεκπαιδευτική αξιολόγηση και η αξιολόγηση της ομιλίας και της γλώσσας.

Ο ειδικός κάνει και κάποιες ερωτήσεις ανοικτού τύπου στους γονείς αναφορικά με τον χρόνο της παρουσίας των συμπτωμάτων, τη μεταβολή τους, τη διάρκεια, τη μείωση κλπ. (American Academy of Pediatrics, 2000).

Επιπλέον, γίνεται χρήση ερωτηματολογίων και κλιμάκων, που καθιστούν σαφέστερη τη συμπεριφορά του μαθητή και τη σχέση του προς τη ΔΕΠ-Υ. Μία τέτοια κλίμακα είναι η κλίμακα αξιολόγησης Connors, αλλά και τα διαγνωστικά κριτήρια για τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς του DSM-IV, που συμβάλλουν στην ένταξη του παιδιού σε αυτά που έχουν ΔΕΠ-Υ (Tripp et al., 2006).

Παρατηρούμε ότι η αξιολόγηση είναι μια πολύπλοκη διαδικασία και αυτό δικαιολογείται, διότι πολλές φορές οι εκτιμήσεις των εκπαιδευτικών εμφανίζουν διαφορές από αυτές των γονιών (Swanson, Lerner, March & Gresham, 1999), διότι οι προσδοκίες των μεν διαφέρουν από των δε. Επιπλέον, διακρίσεις υφίστανται σε παραμέτρους, όπως είναι ο τρόπος αντίληψης της συμπεριφοράς, ο τρόπος διαμόρφωσης του περιβάλλοντος και άλλοι. Στην περίπτωση που ο ειδικός εντοπίζει κατά την πορεία της αξιολόγησης για ΔΕΠΥ οφείλει να αναζητήσει περαιτέρω πληροφορίες από το περιβάλλον του μαθητή. Εξάλλου, είναι σαφές ότι: «ο τρόπος με τον οποίο τα σημαντικά πρόσωπα στη ζωή του παιδιού αντιλαμβάνονται και ανταποκρίνονται στη συμπεριφορά του, επηρεάζουν σημαντικά τον τρόπο φροντίδας του παιδιού» (Magyar & Brandt, 2002).

Οι Root & Resnick (2003) πιστεύουν ότι διαδραματίζουν μεγάλο ρόλο οι παρατηρήσεις της συμπεριφοράς του παιδιού και η αλληλεπίδρασή του με τους γονείς κατά τη διάρκεια της αναμονής τους για την εξέταση και τη συνέντευξη.

Οι πληροφορίες που δίνουν οι γονείς για την κατάσταση που επικρατεί στην οικογένειά τους, τον τρόπο διάρθρωσης των σχέσεων και της συμπεριφοράς τους προς το παιδί αποτελούν μια σημαντική ένδειξη για την κατανόηση της συμπεριφοράς του παιδιού (Chronis, Chacko, Fabiano, Wymbs & Pelham, 2004).

Μία σημαντική διάσταση στην αξιολόγηση του παιδιού με ΔΕΠ-Υ είναι η φυλή και η εθνικότητα που ανήκει το παιδί, καθώς υπάρχουν διακρίσεις με βάση την πολιτισμική κουλτούρα, τον τρόπο ανατροφής, τις προσδοκίες και την διαπαιδαγώγηση που επιχειρείται στα παιδιά του καθενός λαού, καθώς και την ευαισθησία του καθενός προς την αξιολόγηση της συμπεριφοράς του παιδιού (Chronis et al., 2006).

Κεφάλαιο 3 Η αντιμετώπιση του μαθητή με ΔΕΠ-Υ στο σχολείο

Εισαγωγή

Στο κάτωθι κεφάλαιο ασχολούμαστε με την εκπαιδευτική συμπεριφορά του μαθητή με ΔΕΠ-Υ και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει για την κατάκτηση της γνώσης. Γίνεται αναφορά στον τρόπο δόμησης του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος και στις εκπαιδευτικές ανάγκες τους. Ακόμη, τίθεται το θέμα της συνεργασίας του εκπαιδευτικού προσωπικού για την καλύτερη εκμάθηση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ.

1. Γνώσεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τη ΔΕΠ-Υ

Έχουν πραγματοποιηθεί τις τελευταίες δεκαετίες πολλές έρευνες για τη διερεύνηση των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών αναφορικά με τη ΔΕΠ-Υ. Το γεγονός αυτό δηλώνει την μεγάλη σημασία που δίδεται στο θέμα από τους ερευνητές και μάλιστα επιδιώκεται η ολόπλευρη αντιμετώπισή του, καθώς έχει απασχολήσει πολλούς τομείς του επιστητού.

Αρχικά, τη δεκαετία του 1990 οι μελέτες προσπάθησαν να αποτυπώσουν τόσο τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με τη ΔΕΠ-Υ όσο και τους παράγοντες που τις προσδιορίζουν, αλλά και τη σημασία του εκπαιδευτικού, που κατέχει γνώσεις για τη ΔΕΠΥ στην παροχή βοήθειας προς τον μαθητή για την αντιμετώπισή της (Jerome, Gordon & Hustler, 1994· Jerome, Washington, Beckle, 2004· Houghton & Hudyma, 2005· Barbaresi & Olsen, 1998· Vereb & DiPerna, 2004· Pfiffner & Barkley, 1998).

Παρατηρώντας τις διεξαχθείσες έρευνες, οι Kos, Richdale και Hay (2006) διαπίστωσαν ότι οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν τα συμπτώματα και τον τρόπο διάγνωσης της ΔΕΠ-Υ, αλλά διατηρούν λανθασμένες απόψεις στον τρόπο αντιμετώπισής της και στις αιτίες που την προκαλούν.

Η στάση τους απέναντι στη ΔΕΠ-Υ καθορίζεται από την εμπειρία τους ως επαγγελματίες, δηλαδή τα έτη της διδασκαλίας και η προγενέστερη επαφή με μαθητή που αντιμετώπιζε ΔΕΠ-Υ (Kosetal., 2004). Επιπλέον, παρατηρείται το εξής γεγονός

ότι οι εκπαιδευτικοί, που έχουν συνδυάσει την επιμόρφωση επί του θέματος και τη διδασκαλία των μαθητών με ΔΕΠ-Υ είναι καλύτερα προετοιμασμένοι γνωστικά σε σχέση με όσους διαθέτουν μόνο τη γνωστική κατάρτιση (Beckle, 2004).

Οι συνηθισμένες παρανοήσεις των εκπαιδευτικών για τη ΔΕΠ-Υ αφορούν τη συμπτωματολογία του συνδρόμου και την εξέλιξή της κατά την διάρκεια του ανθρώπινου βίου, διότι αρκετοί εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι πρόκειται για πρόβλημα που αφορά μόνο στην περίοδο των μαθητικών χρόνων και όχι κατά την ενηλικίωση, πράγμα που είναι λάθος (Sciutto et al., 2000).

Στην Ελλάδα, οι έρευνες σχετικά με την γνώση των εκπαιδευτικών για τη ΔΕΠ-Υ δείχνουν παρόμοια πορίσματα με αυτές του εξωτερικού. Ως εκ τούτου, οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν τα βασικά γνωρίσματα της ΔΕΠ-Υ, αλλά δεν έχουν γνώσεις για τον τρόπο αντιμετώπισης της και τη διδακτική προσέγγιση που απαιτείται. Επίσης, όπως και στις μελέτες του εξωτερικού σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση της ΔΕΠ-Υ κατέχει η προηγούμενη διδακτική εμπειρία με μαθητή με αντίστοιχο πρόβλημα (Beckle, 2004).

Μία βασική διαφορά σε σχέση με τις μελέτες του εξωτερικού ήταν η ακόλουθη: οι Έλληνες εκπαιδευτικοί που είχαν περισσότερα έτη προϋπηρεσίας διέθεταν λιγότερες γνώσεις σε σχέση με τους νεότερους Έλληνες συναδέλφους τους. Προφανώς, στο εξωτερικό η ΔΕΠ-Υ και γενικότερα οι μαθησιακές δυσκολίες απασχολούν περισσότερα χρόνια, ενώ στην Ελλάδα πρόκειται για ένα ζήτημα στο οποίο δόθηκε βαρύτητα τα τελευταία χρόνια (Stormont & Stebbins, 2005).

Αδιαμφισβήτητο είναι το ενδιαφέρον των Ελλήνων εκπαιδευτικών για τη ΔΕΠ-Υ και τον τρόπο αντιμετώπισής της, πράγμα που καταδεικνύεται από την έρευνα των Κακούρου et al. (2006), όπου διαπιστώνεται ότι οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί επιζητούν την επιμόρφωση σχετικά με τη ΔΕΠ-Υ, αλλά και την αποκόμιση της διδακτικής εμπειρίας με μαθητές με ΔΕΠ-Υ, ώστε να είναι αποτελεσματικοί στη διαχείριση των θεμάτων που ανακύπτουν στην τάξη.

2.Η εκπαιδευτική συμπεριφορά του μαθητή με ΔΕΠ-Υ και η στάση των εκπαιδευτικών

Η πλειοψηφία των παιδιών με ΔΕΠ-Υ έχουν χαμηλή σχολική επίδοση και ακαδημαϊκή καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους, εφόσον, βεβαίως, η ΔΕΠ-Υ μείνει χωρίς αντιμετώπιση. Η χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση είναι συνέπεια των

συμπτωμάτων της νόσου σύμφωνα με τις έρευνες και η βελτίωση επέρχεται με τη θεραπεία με διεγερτικά, καθώς καλυτερεύει τα συμπτώματα. Η επίδοση στο σχολείο επηρεάζεται από την υψηλή επίπτωση μαθησιακών διαταραχών και καθυστέρησης στη νοητική και στη γλωσσική ανάπτυξη.

Τα συμπτώματα της ΔΕΠ-Υ, δηλαδή η δυσκολία του παιδιού να παραμείνει ακίνητο και να συγκεντρωθεί για να ακούσει, δυσχεραίνουν την κατάσταση για το παιδί με ΔΕΠ-Υ. Τα περισσότερα παιδιά και έφηβοι με ΔΕΠ-Υ έχουν φυσιολογική ή αυξημένη νοημοσύνη, που κυμαίνεται στο ποσοστό 40-60%, ωστόσο εμφανίζουν μαθησιακές δυσκολίες και μειωμένη σχολική επίδοση. Υπό αυτές τις συνθήκες κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν το σχολείο, αλλά με τον συνδυασμό των κατάλληλων εκπαιδευτικών πρακτικών, της θεραπείας και της συμπεριφορικής ψυχοθεραπείας, οι συνέπειες είναι δυνατόν να αποφευχθούν (<http://www.janssen-cilag.gr/>).

Τα τελευταία χρόνια, τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ φοιτούν στα γενικά σχολεία και τις κανονικές τάξεις. Ένα ζήτημα που αναδύεται είναι η στάση και η επαρκής γνωστική κατάρτιση των εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων περιστατικών. Ο εκπαιδευτικός, καταρχάς, πρέπει ο ίδιος να αισθάνεται έτοιμος, ώστε να διδάξει αποτελεσματικά τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ, διότι πολλοί εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι είναι δύσκολη η συνεκπαίδευση αυτών των μαθητών και οι ίδιοι ανέτοιμοι να τους διδάξουν.

Οι δάσκαλοι παίζουν σημαντικό ρόλο στην αναγνώριση, τη διαχείριση και την ανάθεση στον αρμόδιο φορέα για την παροχή βεβαίωσης και βοήθειας, εφόσον απαιτηθεί από τον μαθητή που εμφανίζει συμπτώματα ΔΕΠ-Υ. Ο εκπαιδευτικός συνήθως είναι ο πρώτος άνθρωπος, ο οποίος έρχεται σε επαφή με τον μαθητή μετά την οικογένεια και αυτός ο οποίος θα αντιμάχεται τις ιδιορρυθμίες και τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του παιδιού αναφορικά με την γνώση, την κοινωνική προσαρμογή, την συμπεριφορά κλπ.. Γι' αυτούς τους λόγους, το National Institute for Health and Clinical Excellence (NICE, 2008. Ηνωμένο Βασίλειο), το οποίο ασχολείται με ζητήματα ΔΕΠ-Υ, επισημαίνει τη βαρύτητα του έργου των εκπαιδευτικών σχετικά με τη διάγνωση και τη διαχείριση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ. Μάλιστα, θεωρεί ότι η ενασχόληση των εκπαιδευτικών στη διαδικασία της αξιολόγησης και σε συνεργασία με τους ειδικούς φορείς, είναι δυνατόν να επιφέρει τα καλύτερα αποτελέσματα (NICE, 2008. Moldavsky, Pass & Sayal, 2013).

Οι εκπαιδευτικοί της γενικής τάξης συμβάλλουν με την πληροφόρηση που παρέχουν στην αξιολόγηση του μαθητή με ΔΕΠ-Υ σε ζητήματα που άπτονται της

συμπεριφοράς και της λειτουργικότητας του μαθητή τόσο μέσα στην αίθουσα όσο και στον χώρο του σχολείου. Ακόμη παρέχουν πολύτιμη βοήθεια στην έγκαιρη διάγνωση, στην ύπαρξη ή μη της συνοσηρότητας και στον τρόπο παρέμβασης, ώστε να αποφευχθεί η γιγάντωση της μη επιθυμητής συμπεριφοράς (Kos, 2008).

Ο εκπαιδευτικός, επομένως, αποτελεί τη βασικότερη παράμετρο στη διάγνωση και την παρέμβαση, για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του μαθητή. Όμως, χρειάζεται να υπάρξει συνεργασία ανάμεσα στο σχολείο και την οικογένεια με την αρωγή, σαφώς, του ειδικού παιδαγωγού (Salmon & Kirby, 2009).

Επίσης, η σύγχρονη τάση της εκπαίδευσης επαφίεται στη συνεκπαίδευση των παιδιών, όπως άλλωστε έχει διατυπωθεί στη Διακήρυξη της Σαλαμάνκα (UNESCO, 1994) και για αυτό τον λόγο, το σχολείο αρμόζει να προσφέρει σε όλους τους μαθητές, έχουν ή δεν έχουν ειδικές ανάγκες και προβλήματα, την ευκαιρία να συμμετέχουν σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες από κοινού.

Οι μαθητές με ΔΕΠ-Υ μπορεί να ενταχθούν σε κάποια τάξη ειδικής αγωγής για όλες ή μερικές σχολικές ώρες, αλλά οι περισσότεροι είναι δυνατόν να παρακολουθήσουν τα μαθήματα σε μια κανονική τάξη υπό τον όρο ότι υφίσταται καλή συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονιών του μαθητή με το σχολείο. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να συζητά με τους υπόλοιπους συναδέλφους του και να αξιολογεί τις μεταβολές στη συμπεριφορά του παιδιού (<http://www.janssen-cilag.gr/>). Ο εκπαιδευτικός, για να αντιμετωπίσει την συμπεριφορά του παιδιού με ΔΕΠ-Υ επιβάλλεται να γνωρίζει τεχνικές, ώστε να ελέγχει την προσοχή και την συμπεριφορά του, αλλά και να την τροποποιεί, χρησιμοποιώντας την ενθάρρυνση και την επιβράβευση. Ακόμη, ο εκπαιδευτικός μπορεί να συνδράμει κάνοντας χρήση συγκεκριμένων διδακτικών τεχνικών επιμένοντας στους κανόνες, στην οργάνωση, στις σταθερές συνήθειες, στην παροχή οδηγιών (γραπτών και προφορικών), κάνοντας χρήση εποπτικού υλικού κλπ..

Η διδασκαλία των παιδιών με ΔΕΠ-Υ και η είσοδος του στην γενική τάξη πρέπει να βασίζεται σε ορισμένες αρχές, τις οποίες οφείλουν οι εκπαιδευτικοί να τις αποδέχονται και να τις τηρούν τόσο σε προσωπικό επίπεδο όσο και σε συλλογικό, εννοώντας ως σύλλογος των διδασκόντων. Η επιβολή των αρχών αυτών είναι αποτέλεσμα της διάθεσης του διευθυντή και της επιθυμίας του διδακτικού προσωπικού για συνεργασία και ροπή προς την προσφορά. Αυτές οι αρχές αναφέρονται κατωτέρω:

1. Τα παιδιά είναι αναγκαίο να αντιμετωπίζονται βάσει των αρχών της δημοκρατίας, της ισότιμης συμμετοχής, του σεβασμού και της αποδοχής. Οι αρχές αυτές συμβάλλουν στην ψυχοπνευματική και την κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών και ταυτοχρόνως οξύνουν την κριτική σκέψη τους, καθώς ανατρέπονται τα μέχρι πρότινος ισχύοντα στερεότυπα.

2. Μία ακόμη βασική αρχή είναι η εξάλειψη του χάσματος μεταξύ των μαθητών, που αντιμετωπίζουν την πιθανότητα της σχολικής αποτυχίας. Εν προκειμένω αναφερόμαστε στους μαθητές, που αντιμετωπίζουν το σύνδρομο ΔΕΠ-Υ και των υπολοίπων μαθητών, που δεν έχουν κάποια ειδική ανάγκη.

3. Όλοι οι μαθητές πρέπει να βοηθηθούν, ώστε να αναπτύξουν τις ικανότητές τους στον μέγιστο δυνατό βαθμό, γεγονός που απορρέει από μία συνεχή διαδικασία. Προϋπόθεση αυτού αποτελεί η αναθεώρηση των υπάρχουσών δομών και καταστάσεων και η αλλαγή. Μέσω της διαρκούς προσπάθειας θα επέλθει η αυτοπραγμάτωση και η ολοκλήρωση των μαθητών δίχως να αποκλείεται κάποιος από την κοινωνία.

4. Φυσικά η επίτευξη των ανωτέρω σκοπών είναι δυνατή, εφόσον οι άμεσα εμπλεκόμενοι φορείς – διευθυντής και εκπαιδευτικοί - θα δράσουν και θα συντελέσουν με τις ενέργειές τους προς αυτήν την κατεύθυνση (Σούλης, 2013).

3. Ειδικές και κανονικές τάξεις

Μέχρι πρότινος οι μαθητές με ΔΕΠ-Υ τοποθετούνταν σε ειδικές εκπαιδευτικές τάξεις, οι οποίες δεν είχαν παράθυρα, πίνακες ή εικόνες και ήταν εξοπλισμένες αποκλειστικά με τα αναγκαία έπιπλα. Επιπλέον, οι τοίχοι, το πάτωμα και η οροφή ήταν βαμμένα ομοιόμορφα με σκούρο χρώμα. Ανάμεσα στους μαθητές υπήρχαν συχνά υφασμάτινα χωρίσματα, ώστε ο μαθητής να βλέπει μόνο τον εκπαιδευτικό και όχι τους συμμαθητές του. Σε τέτοιες τάξεις ακολουθούσαν εξατομικευμένη εκπαίδευση, η οποία βασιζόταν στην επιβράβευση. Η προσοχή, η καλή επίδοση και η συνετή συμπεριφορά κατά τη διάρκεια του μαθήματος έδιναν τους περισσότερους βαθμούς (<http://www.janssen-cilag>).

Η σκέψη που κατηύθυνε στην τοποθέτηση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ σε αυτές τις ειδικές τάξεις, οι οποίες δεν παρείχαν κανένα ερέθισμα, θεμελιώθηκε στο έργο του Strauss, ο οποίος υποστήριξε ότι «ελάχιστη εγκεφαλική βλάβη» κάνει τους μαθητές μη ικανούς «να ελέγξουν τα ποικίλα περιβαλλοντικά ερεθίσματα, να στρέψουν και να

διατηρήσουν την προσοχή τους σε ορισμένα μόνο από αυτά, και να απορρίψουν τα υπόλοιπα» (Strauss & Lehtinen, 1947). Οπότε η υπερκινητικότητα μπορούσε να μειωθεί με τον περιορισμό του αριθμού των ερεθισμάτων και τον έλεγχό τους.

Οι μαθητές με ΔΕΠ-Υ θα χρειαστούν κάποιο συγκεκριμένο τύπο εκπαιδευτικής παρέμβασης και προσαρμογής δεδομένου ότι εμφανίζουν, σύμφωνα με τις έρευνες, συννοσηρότητα, δηλαδή αρκετά μαθησιακά προβλήματα, συχνά τόσο έντονα, ώστε να είναι αναγκαία κάποια μορφή ειδικής εκπαίδευσης (Barkley, 1988).

Στους μαθητές με ΔΕΠ-Υ υπάρχουν πολλά προγράμματα που χρησιμοποιούνται, όπως ήδη αναφέραμε, αλλά δύο είναι τα προσφορότερα και αυτά χρησιμοποιούνται, επίσης, στα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες ή νοητική καθυστέρηση. Πιστεύεται ότι τέτοιου είδους προγράμματα είναι δυνατόν να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του μαθητή, αξιοποιώντας τις οποιοσδήποτε υποδομές, αν και από μερικούς αυτό αμφισβητείται (Breen & Altepeter, 1990). Πολλοί διερωτώνται, εάν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ πρέπει να εντάσσονται σε δομές ειδικής εκπαίδευσης και εάν τελικά είναι χρήσιμες για τον μαθητή αυτές οι υποδομές (DuPaul & Stoner, 1994).

Η ερώτηση αυτή αφορά πολλές περιπτώσεις μαθητών που αντιμετωπίζουν ανάλογα ζητήματα. Η τοποθέτηση του μαθητή σε ειδική τάξη θα γίνει, εφόσον έχουν ήδη εφαρμοστεί ειδικά προγράμματα παρέμβασης εντός του πλαισίου της κανονικής τάξης. Στην περίπτωση που δεν υπάρξει καλύτερη μετά από κάποιο διάστημα δοκιμαστικής εφαρμογής παρεμβάσεων μέσα στην κανονική τάξη, τότε υπάρχουν οι παρακάτω εναλλακτικές προσεγγίσεις: 1. Να αλλάξει το πρόγραμμα παρέμβασης, που ακολουθείται στην κανονική τάξη. 2. Να ενταχθεί το παιδί σε κάποια μορφή ειδικής εκπαίδευσης. 3. Να υπάρξει ένας συνδυασμός των παραπάνω λύσεων. Η ειδική τάξη δεν αποτελεί την βέλτιστη αντιμετώπιση της ΔΕΠ-Υ, αλλά είναι προτιμότερο τα παιδιά που εμφανίζουν αυτή τη διαταραχή να παραμείνουν στις κανονικές τάξεις και να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα τους μέσα σε αυτές. Η αντιμετώπιση της ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη μπορεί να επιτευχθεί με την χρήση συμπεριφορών και γνωσιακών προγραμμάτων παρέμβασης και τεχνικών, καθώς και με μεταβολές στην δομή των μαθημάτων, του σχολικού έργου και της τάξης(<http://conf2007.edu.uoi.gr/Praktika/1236-1328.pdf>).

Στις κανονικές τάξεις είναι δυνατόν να εφαρμοστούν κάποιες τεχνικές, οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ. Παρακάτω θα γίνει αναφορά σε κάποιες από αυτές:

1. Μείωση της σχολικής εργασίας, διότι οι μαθητές με ΔΕΠ-Υ αδυνατούν να φέρουν εις πέρας τον υπερβολικό όγκο της ύλης, δηλαδή τον αντίστοιχο με των συμμαθητών τους. Συνεπώς θα μπορούσε ως λύση να προταθεί η ελάττωση της σχολικής εργασίας μέχρι εκεί που να μην αποσπάται η προσοχή του παιδιού με ΔΕΠ-Υ. Με αυτό τον τρόπο αποφεύγονται οι συνεχείς αποτυχίες, οι οποίες προκαλούν αρνητικές συνέπειες. Συγχρόνως, αυξάνει η πιθανότητα της επιτυχίας, προσφέροντας στον μαθητή αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση, αλλά και θετική στάση προς το σχολείο.

2. Αλλαγή στον τρόπο της διδασκαλίας δίνοντας έμφαση στην ευελιξία, τη ζωντάνια και τη διασκέδαση. Με αυτούς τους τρόπους, η μάθηση θα γίνει ενδιαφέρουσα και δε θα είναι βαρετή ή κουραστική, αλλά οι μαθητές θα ενισχυθούν ως προς τον τρόπο μάθησης. Επίσης, χρήσιμα είναι και τα μικρά διαλείμματα, ώστε να μειωθεί η κούραση και η μονοτονία.

3. Θέσπιση συγκεκριμένων κανόνων. Τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ρύθμιση της συμπεριφορά τους, για αυτόν τον λόγο οι εκπαιδευτικοί είναι αναγκαίο να θέτουν σαφείς κανόνες αναφορικά με τον προσδιορισμό της συμπεριφοράς εντός της τάξης, όποτε κρίνουν ότι είναι αναγκαίο. Οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να γνωστοποιούν τους κανόνες στους μαθητές και να τους περιγράφουν λεπτομερώς, ώστε οι μαθητές να τους κατανοούν και να μην υπάρχουν παρερμηνείες.

4. Αποφυγή της αναφοράς στους κανόνες. Οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να αποφεύγουν τις συχνές αναφορές στους κανόνες, να μην ηθικολογούν και να μην αναφέρονται διαρκώς στους λόγους για τους οποίους επέβαλαν την υπακοή στους κανόνες.

5. Μεταβολή στον χώρο της τάξης. Η εκπαίδευση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ θα καταστεί περισσότερο επωφελής για τα ίδια, εφόσον αλλάξουν κάποια από τα χαρακτηριστικά του ταξικού περιβάλλοντος. Για παράδειγμα, μία μετατροπή μπορεί να είναι η μεταφορά της θέσης του παιδιού με ΔΕΠ-Υ μακριά από τους υπόλοιπους συμμαθητές και πλησιέστερα στον εκπαιδευτικό. Αυτή η αλλαγή δεν επιτρέπει την επιβολή της διασπαστικής συμπεριφοράς του παιδιού από τους συνομηλίκους και καθιστά ευκολότερη την παρατήρηση του από τον εκπαιδευτικό. Με αυτόν τον τρόπο διευκολύνεται ο εκπαιδευτικός, διότι είναι σε θέση να προσφέρει συχνότερα την

αναγκαία ανατροφοδότηση. Η αλλαγή στην διάταξη των θέσεων είναι αποτελεσματική, όπως και ένα ενισχυτικό πρόγραμμα, αλλά πρέπει να εφαρμόζεται για συγκεκριμένο και μικρό χρονικό διάστημα μέχρι ο δάσκαλος να παρατηρήσει και να αποκομίσει τα αποτελέσματα, που επιδιώκει. Ως αναγκαία προϋπόθεση τίθεται το να εξηγήσει ο εκπαιδευτικός τον λόγο γι' αυτήν την αλλαγή στον ενδιαφερόμενο μαθητή και τους συμμαθητές του για την αποφυγή παρερμηνειών και των αιτιάσεων προς τον εκπαιδευτικό για υποκειμενική συμπεριφορά προς τον εν λόγω μαθητή.

6. Το πρόγραμμα των δραστηριοτήτων πρέπει να είναι καλά δομημένο και να ανακοινώνεται καθημερινά, όπως και οι κανόνες. Επιπροσθέτως, είναι χρήσιμοι οι αναρτημένοι πίνακες, όπου θα ανακοινώνεται η επιτυχία της εφαρμογής των κανόνων της τάξης από το παιδί. Όλα αυτά είναι δυνατόν να συνδράμουν στην επιτυχή εξέλιξη του προγράμματος και να ενισχύσουν όχι μόνο τον ίδιο αλλά και τους συμμαθητές του.

7. Συνεργασία με τους ειδικούς επιστήμονες και την οικογένεια. Η αντιμετώπιση της ΔΕΠ-Υ καθίσταται αποτελεσματική, όταν υπάρχει συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων πλευρών, δηλαδή της οικογένειας, του σχολείου και των ειδικών επιστημόνων, όπως είναι οι ψυχολόγοι και άλλοι φορείς.

8. Η ανάπτυξη θετικού παιδαγωγικού κλίματος και καλής διαπροσωπικής σχέσης μεταξύ του εκπαιδευτικού και του μαθητή. Αυτή η παράμετρος είναι η σημαντικότερη διάσταση σε όλη την διαδικασία στην περίπτωση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ.

Διαπιστώνουμε ότι εντός της τάξης και γενικότερα του σχολείου είναι πολλά τα πράγματα που πρέπει να γίνουν και να προσεχθούν, ώστε να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα και το παιδί να λάβει την εκπαιδευτική στήριξη που απαιτείται. Επομένως και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να συμμετέχουν σε δραστηριότητες συστηματικής ενίσχυσης μέσω των συμβουλευτικών και των υποστηρικτικών υπηρεσιών. Αυτό θα βοηθήσει και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς διότι σε περίπτωση αποτυχίας δεν θα αισθάνονται ματαιώση ή δεν θα νιώθουν ότι δεν μπορούν να ελέγξουν τις τάξεις τους (Barkley, 1994).

4. Ο τρόπος εκμάθησης των μαθητών με ΔΕΠ-Υ

Ένα σημαντικό ζήτημα είναι ο τρόπος με τον οποίο ο μαθητής με ΔΕΠ-Υ αφομοιώνει τις νέες πληροφορίες και τις δεξιότητες. Οι μαθητές με ΔΕΠ-Υ αποδίδουν τις περισσότερες φορές καλύτερα με «τον ενεργό πειραματισμό και τη μάθηση μέσω συγκεκριμένων εμπειριών, δηλαδή τη βιωματική μάθηση η οποία δίνει έμφαση στο σημαντικό ρόλο που παίζει η εμπειρία στη διαδικασία της μάθησης, προτείνοντας αντί της απομνημόνευσης πληροφοριών την αναζήτηση νοήματος και επιδιώκοντας τη διανοητική και συναισθηματική κινητοποίηση του μαθητή, στοχεύοντας στην απαρτίωση της νοητικής και συγκινησιακής διεργασίας» (www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyxos6/deloudi).

Πρόκειται για μαθητές που έχουν απαιτήσεις και γι' αυτό το σχολείο οφείλει να είναι οργανωμένο και να ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις που τίθενται στην προκειμένη περίπτωση και τις ανάγκες των παιδιών με ΔΕΠ-Υ. Υπό αυτήν την έννοια πρέπει να δίνεται βαρύτητα στα παρακάτω:

1. Να αποφεύγονται οι συχνές αλλαγές στους εκπαιδευτικούς και στο πρόγραμμα των μαθημάτων.
2. Να υφίσταται μία ισόρροπη μάθηση ανάμεσα στις σωματικές και τις γνωστικές ανάγκες.
3. Να υφίσταται διαχωρισμός των μαθημάτων ως προς τον βαθμό της δυσκολίας, ούτως ώστε όσα εμφανίζουν μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας να πραγματοποιείται η διδασκαλία τους τις πρώτες διδακτικές ώρες σε αντίθεση με τα υπόλοιπα. Με αυτόν τον τρόπο, ο μαθητής δεν θα καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια για να παρακολουθήσει και να μείνει προσηλωμένος για μεγάλο χρονικό διάστημα.
4. Ο εκπαιδευτικός να δέχεται στήριξη από τους ειδικούς επιστήμονες.
5. Ο μαθητής να γίνεται αποδέκτης στήριξης από τους ειδικούς επιστήμονες.
6. Ενασχόληση των γονιών με θετικό τρόπο για την αντιμετώπιση του προβλήματος του παιδιού τους
7. Ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας ανάμεσα στους διδάσκοντες του σχολείου.
8. Το σχολείο οφείλει να αποδέχεται τη διαφορετικότητα, να συμβάλλει στην απόκτηση αυτοεκτίμησης των μαθητών και να τους παρέχει υποστήριξη σε όλα τα

επίπεδα (συμπεριφορά, συναισθηματική ανάπτυξη και γνωστικό τομέα). Με αυτόν τον τρόπο, η μάθηση θα είναι αποτελεσματική και μέσω των σχολικών δραστηριοτήτων, ο μαθητής θα καταστεί μία ολοκληρωμένη προσωπικότητα (Παπαγεωργίου, 2005).

Έχουν μελετηθεί και ορισθεί κάποιοι τρόποι για την τροποποίησης της συμπεριφοράς του μαθητή εντός του σχολικού περιβάλλοντος, δηλαδή αναφερόμαστε σε κάποιες τεχνικές, τις οποίες εφαρμόζει ο εκπαιδευτικός, ώστε να βοηθηθεί ο μαθητής με ΔΕΠ-Υ.

Ειδικότερα:

1. Προσπάθεια για ενεργητική συμμετοχή του μαθητή.
2. Συνεχή ανατροφοδότηση και παροχή συγκεκριμένων οδηγιών από τους εκπαιδευτικούς.
3. Να τονίζεται με διάφορα υλικά το ερέθισμα. Για παράδειγμα να υπογραμμίζεται το κείμενο με έντονο χρώμα.
4. Τα μεγάλα κείμενα και οι εργασίες να χωρίζονται σε μικρότερα κείμενα.
5. Να γίνεται συνδυασμός προφορικής και γραπτής διδασκαλίας.
6. Να πραγματοποιείται η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή.
7. Να ενθαρρύνεται ο μαθητής, ώστε να κρατά σημειώσεις κατά τη διάρκεια του μαθήματος.
8. Να διεξάγονται προγράμματα εντός του σχολείου που θα αποβλέπουν στην απόκτηση δεξιοτήτων μελέτης από τους μαθητές.
9. Να ενισχύονται με θετικό τρόπο οι μαθητές κατά τη διάρκεια και στο τέλος της εκπόνησης μίας εργασίας (Weyandt, 2007).

5. Εκπαιδευτικές πρακτικές και στρατηγικές διδασκαλίας

Οι εκπαιδευτικοί, όταν έχουν στην τάξη τους μαθητές με ΔΕΠ-Υ είναι αναγκαίο να διαφοροποιήσουν τη διδασκαλία τους και να κάνουν χρήση κάποιων στρατηγικών, διότι οι συγκεκριμένοι μαθητές διαθέτουν δεξιότητες μάθησης, αλλά απαιτείται η συνδρομή του εκπαιδευτικού για να τις αξιοποιήσουν. Επιπροσθέτως, αν και ξέρουν τον ορθό τρόπο συμπεριφοράς αδυνατούν να τον εφαρμόσουν, οπότε χρειάζεται και ως προς αυτό το επίπεδο η συνδρομή του εκπαιδευτικού.

Οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν σε μαθητές με ΔΕΠ-Υ πρέπει να δημιουργήσουν τις συνθήκες στο μαθησιακό περιβάλλον με τέτοιο τρόπο ώστε η προσοχή του παιδιού να μην διασπάται. Για παράδειγμα, οι μαθητές μπορούν να κάθονται σε θέσεις μακριά από τα παράθυρα. Ακόμη, οι εκπαιδευτικοί να έχουν διαρκή οπτική επαφή μαζί τους, για να αντιλαμβάνονται γρήγορα και εύκολα ό,τι αποσπά την προσοχή τους. Έτσι, ο εκπαιδευτικός ελέγχει τον χρόνο και τον χώρο, όπου τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ διατηρούν την προσοχή τους συγκεντρωμένη.

Μια ωφέλιμη τακτική είναι η υπενθύμιση για τον χρόνο που απομένει ώστε να τελειώσουν οι διάφορες δραστηριότητες, όπως είναι η εξεταστική διαδικασία ή οι εργασίες. Καλή είναι και η εισαγωγή ερωτήσεων, συζητήσεων και ασκήσεων κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, διότι διατηρεί σε εγρήγορση τους μαθητές και επίσης κρατά το ενδιαφέρον τους απερίσπαστο δίχως να αισθάνονται πλήξη και βαρεμάρα.

Αποδοτική πρακτική είναι η χρησιμοποίηση λιστών ελέγχου, οι οποίες αποβλέπουν στο να επισημαίνουν τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν. Οι παραπάνω δραστηριότητες αποσκοπούν στο να διατηρείται αμείωτο το ενδιαφέρον των μαθητών και η προσοχή τους να είναι προσηλωμένη στις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Ακολούθως θα ασχοληθούμε με πρακτικές που αναφέρονται στην οργάνωση και τη δεξιότητα της μνήμης των μαθητών με ΔΕΠ-Υ.

Η ενίσχυση της οργανωτικής και μνημονικής δεξιότητας των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, συμβάλλει στη διατήρηση της προσοχής των μαθητών στο μάθημα, γεγονός που είναι δυνατό, εφόσον ο εκπαιδευτικός επιμένει σε πραγματοποιήσιμους και βραχυπρόθεσμους στόχους. Ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές δύνανται να συμφωνήσουν σε ένα σημείο έναρξης της μαθησιακής διαδικασίας, που θα βοηθήσει τους μαθητές να θέσουν προτεραιότητες χωρίς να υπάρχουν αναβολές. Οι μαθητές με ΔΕΠ-Υ είναι περισσότερο αποδοτικοί, όταν βρίσκονται σε ένα δομημένο περιβάλλον ή ενεργοποιούνται μέσα σε μία κατάσταση ρουτίνας και συνήθειας, δηλαδή οι πρακτικές που χρησιμοποιούνται είναι γνωστές. Επιπλέον, τα παιδιά βοηθούνται, όταν στο μάθημα δίνονται φωτοτυπίες με τις σημειώσεις του εκπαιδευτικού και τα ίδια κάνουν χρήση ντοσιέ με διαφορετικούς χρωματισμούς σε κάθε μάθημα, διότι με αυτόν τον τρόπο γίνονται περισσότερο οργανωτικά

www.adhdhellas.org.

Έχουμε επανειλημμένως αναφέρει στην παρούσα εργασία ότι ο εκπαιδευτικός πρέπει να χρησιμοποιεί δεξιότητες, οι οποίες αυξάνουν την

αυτοεκτίμηση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ. Όλα τα παιδιά ανεξαιρέτως προβλήματος ή δυσκολίας νιώθουν υπερήφανα, όταν ο δάσκαλός τους έχει σχηματίσει θετική άποψη γι' αυτά. Η διάθεσή αυτή αποτελεί το καλύτερο κίνητρο για τη μάθηση και την προσήλωση στη μελέτη. Η αποδοχή θετικών περιγραφών για τους μαθητές τους από τους εκπαιδευτικούς, βοηθά τους πρώτους να εκτιμήσουν περισσότερο τον εαυτό τους και να διευρύνουν τα όρια των δυνατοτήτων τους. Ο εκπαιδευτικός, όταν στέκεται αρωγός σε αυτά τα παιδιά τα ίδια ωφελούνται και αναπτύσσουν τις ακαδημαϊκές και κοινωνικές τους δεξιότητες (Barkley, 1990).

Σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια για μάθηση του παιδιού με ΔΕΠ-Υ παίζουν και οι γονείς, οι οποίοι πρέπει να βοηθήσουν με αποτελεσματικό και εποικοδομητικό τρόπο. Τα συγκεκριμένα παιδιά είναι υπερκινητικά και παρορμητικά. Συγχρόνως αδυνατούν να ελέγξουν την συμπεριφορά τους για αυτό οι γονείς οφείλουν να βελτιώνουν τη συμπεριφορά του παιδιού και να αυξάνουν την αυτοεκτίμησή του, ώστε να μπορέσει να κοινωνικοποιηθεί με ομαλό τρόπο. Επίσης, το παιδί με ΔΕΠ-Υ απαιτεί την προσοχή των γονιών, διότι λόγω της παρορμητικής συμπεριφοράς και της υπερκινητικότητας εμπλέκεται συχνά σε ατυχήματα. Οι γονείς και γενικότερα το οικείο περιβάλλον επιβάλλεται να αντιδρά άμεσα, όταν το παιδί παρεκτρέπεται, ώστε να καταλαβαίνει το παιδί ότι οι πράξεις του προκαλούν συνέπειες στους άλλους ανθρώπους και τον περίγυρό του. Αυτό δεν σημαίνει ότι το παιδί πρέπει να υφίσταται τη χειροδικία και τη σωματική τιμωρία, επειδή τότε θα κατανοήσει ότι η βία δεν είναι κάτι το άσχημο στους άλλους. Συνεπώς, μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα έχουν τα μέτρα της πειθαρχίας, που απορρέουν από το ενδιαφέρον και την αγάπη, δίχως να εμπεριέχουν τη βία. Ίσως, εν προκειμένω, πρέπει να θυμηθούμε τη ρήση των βυζαντινών παιδαγωγών, οι οποίοι έκαναν λόγο για «παιδαγωγική αυστηρότητα» (Αμερικανική Παιδιατρική Ακαδημία, 2000).

6. Σύμπραξη των εκπαιδευτικών

Είναι κοινή παραδοχή ότι το σχολείο πρέπει να μεριμνήσει για τους μαθητές, οι οποίοι μειονεκτούν, διότι θα έρθουν αντιμέτωποι με την αποτυχία. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές εμφανίζουν μειωμένη επίδοση στα μαθήματα και την ατομική πρόοδο, ενώ εγκαταλείπουν το σχολείο προτού ολοκληρώσουν τις εγκύκλιες σπουδές (Ε.Ε. 2007\C 300\ 01, ψήφισμα της 15^{ης} \1\2007 για την εκπαίδευση και κατάρτιση ως

βασική κινητήρια δύναμη της στρατηγικής. Λισσαβόνα\ Εφημερίδα της Ε.Ε. 12\12\2007).

Οι μαθητές αυτοί εμφανίζουν μία ανεπάρκεια προς τις απαιτήσεις του εκπαιδευτικού συστήματος γεγονός που σηματοδοτεί την έννοια της σχολικής αποτυχίας (Παπαθεοδώρου, 2008). Το πρόβλημα, βεβαίως είναι ότι η αποτυχημένη εκπαιδευτική πορεία συνοδεύει τον μαθητή σε όλη τη διάρκεια του βίου του, καθώς εξακτινώνονται οι συνέπειες σε όλα τα πεδία της ζωής του ανθρώπου, όπως είναι η οικογενειακή ζωή, ο επαγγελματικός βίος, η οικονομική κατάσταση και οι κοινωνικές συναναστροφές. Ο μαθητής, δηλαδή υπό αυτές τις συνθήκες αδυνατεί να δημιουργήσει το μέλλον του, διότι δε διαθέτει τα αναγκαία εφόδια. Ως εκ τούτου, οι μαθητές δεν μπορούν «να κατακτήσουν το επαρκές επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων σε καθεμία σχολική βαθμίδα», πράγμα που κατευθύνει είτε στην εγκατάλειψη του σχολείου είτε στην επανάληψη της τάξης (Τουρτούρας, 2012).

Κατ' αυτόν τον τρόπο, διαμορφώνεται μία αρνητική κατάσταση για τους μαθητές και δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος, διότι οι μαθητές αποκτούν αρνητικά συναισθήματα για το σχολείο και χάνουν το ενδιαφέρον τους. Εντός αυτού του πλαισίου, ο μαθητής εκδηλώνει μία επιθετική συμπεριφορά προς τους εκπαιδευτικούς και τους συμμαθητές του, προκαλώντας εμπόδια στην εκπαιδευτική διαδικασία. Λόγω της ανωτέρω κατάστασης είναι επιτακτική η ανάγκη της μεταβολής στη σχολική διαδικασία, αλλά και στο θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του σχολείου. Μόνο με αυτόν τον τρόπο θα εξασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και η απρόσκοπτη πρόσβαση των παιδιών σε αυτά. Εν πρώτοις, το βασικότερο μέλημα είναι η ύπαρξη της συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα, δεδομένου ότι μπορεί να συνεισφέρει αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση και την εκπαίδευση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ. Η σύμπραξη είναι δυνατόν να μην περιοριστεί μόνο στο ίδιο το σχολείο, αλλά να υπάρξει επαφή και ανάπτυξη συνεργατικής διαθέσεως και με άλλα σχολεία, ώστε να υφίσταται ανταλλαγή απόψεων και ανάληψη δράσεων σε ένα ευρύ φάσμα (Αρβανίτη, 2013).

Ακόμη, είναι αναγκαία η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των εκπαιδευτικών και του επιστημονικού προσωπικού, αποβλέποντας στην ωφέλεια των μαθητών (Φουκαρέλη & Ντεροπούλου- Ντέρου, 2013). Επιπλέον, η συνεργασία μεταξύ των οικογενειών και των εκπαιδευτικών για την εκπαίδευση των παιδιών βελτιώνει τη σχολική επίδοση των μαθητών. Αυτή η στάση δημιουργείται και αναδεικνύεται με την αρωγή του διευθυντή, ο οποίος προωθεί την ιδέα της επαφής ανάμεσα στο

σχολείο, των εκπαιδευτικών και των οικογενειών των μαθητών. Το πρώτο όφελος από αυτήν τη διαδικασία είναι ότι οι γονείς θα αισθάνονται ότι συνεισφέρουν στη λήψη των αποφάσεων για την εκπαίδευση των παιδιών τους και ότι οι ίδιοι γίνονται αποδεκτοί, πράγμα που εκλαμβάνουν οι ίδιοι οι μαθητές, οι οποίοι σταδιακά αλλάζουν τις απόψεις τους για το σχολείο και τροποποιούν τη στάση έναντι αυτού (Σούλης, 2008).

Αναμφίβολα, το μεγαλύτερο μέρος της προσπάθειας επαφίεται στους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι είναι αρμόδιοι και υπεύθυνοι να θέσουν τα θεμέλια για την δημιουργία σχέσεων σεβασμού ανάμεσα στους μαθητές και της αποδοχής των ιδιαιτεροτήτων του κάθε παιδιού (Δημητριάδου & Ανδρούσου, 2013). Οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να αναλάβουν τον ρόλο του καθοδηγητή και του συνεργάτη, ώστε να κατορθώσουν να εμφυσήσουν σε όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές τις αξίες του σεβασμού, της αποδοχής και του αλτρουισμού προς τον συνάνθρωπο (Μιχαηλίδης, 2009).

Συχνά οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί είναι αρνητικά διακείμενοι στο να δεχθούν παιδιά με ΔΕΠ-Υ στην τάξη τους, επειδή ανησυχούν ότι θα χαθεί η ηρεμία της τάξης ή ότι δε θα κατορθώσουν να ανταποκριθούν στις ανάγκες του αναλυτικού προγράμματος κλπ. Οι ανησυχίες και οι φόβοι αυτοί καθιστούν εμφανή την έλλειψη γνώσης και της προετοιμασίας των συγκεκριμένων διδασκόντων, ώστε να δεχθούν τους μαθητές με ιδιαιτερότητες στην τάξη τους. Σε αρκετές περιπτώσεις οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί δεν αισθάνονται ικανοί να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις της διδασκαλίας και υπερισχύουν οι προσωπικές τους στάσεις και απόψεις για το συγκεκριμένο θέμα. Στο συγκεκριμένο σημείο θέλουμε να επισημάνουμε ότι η πολιτεία ενδεχομένως να λάβει ορθές αποφάσεις για την εκπαίδευση των παιδιών, αλλά αυτές να μην μετουσιώνονται σε πράξη εξαιτίας της άρνησης και της λανθασμένης οπτικής των ίδιων των εκπαιδευτικών (Angelides, 2002). Ο εκπαιδευτικός, όμως, επιβάλλεται να αναλαμβάνει έναν καθοριστικό ρόλο, που θα στοχεύει στη μετατροπή των δεδομένων παρέχοντας την ευκαιρία στους μαθητές να καλύψουν τις ελλείψεις και να έχουν μια καλύτερη πορεία στο σχολείο.

Ποια, όμως, είναι η συνήθης στάση και πρακτική των εκπαιδευτικών, που διδάσκουν ή έχουν στην τάξη τους έφηβους μαθητές με ΔΕΠ-Υ; Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών διατείνεται ότι όλα τα παιδιά πρέπει να εκπαιδεύονται με ίσους όρους και υπό τις ίδιες συνθήκες, δίχως να υφίστανται εμπόδια, αλλά να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες στην μάθηση και την εκπαίδευση (Σούλης, 2008). Η εκπαίδευση των

συγκεκριμένων παιδιών διευκολύνεται περαιτέρω, όπως και το έργο των εκπαιδευτικών, εφόσον υπάρχει συνεργασία ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς και τους ειδικούς παιδαγωγούς, για να διευκολύνεται τόσο η εκπαιδευτική διαδικασία όσο και η ένταξη των μαθητών, που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα και χρειάζονται ειδική μεταχείριση.

Η σύμπραξη στο σχολείο αποτελεί ένα πρότυπο συμπεριφοράς για όλους τους μαθητές. Τη μεγαλύτερη ευθύνη για την επίτευξη αυτού του στόχου την έχει σαφώς η ηγεσία του σχολείου, δηλαδή ο διευθυντής. Η ίση αντιμετώπιση των μαθητών που έχουν κάποιο πρόβλημα ή ιδιαιτερότητα και των υπολοίπων συμβάλλει στην καλύτερευση της συνολικής απόδοσης των μαθητών. Καλλιεργείται και αναπτύσσεται ένα ιδιαίτερο αξιακό σύστημα, που βασίζεται στην αποδοχή όλων ανεξαιρέτως των μαθητών, γεγονός που επιφέρει θετικό αντίκτυπο στους μαθητές. Τέτοιου είδους συμπεριφορές εμπνέουν σιγουριά, αποδοχή και διάθεση συνεργατική, διότι όλοι αισθάνονται ότι είναι ικανοί να έχουν την καλύτερη απόδοση στα μαθήματα και στις υπόλοιπες υποχρεώσεις προς το σχολείο. Η στάση αυτή βελτιώνει το ίδιο το σχολείο και το έργο που επιτελεί, αναιρώντας τον διεκπεραιωτικό ρόλο που κάποιοι του καταλογίζουν (Aincow, Booth & Dyson, 2006).

Γι' αυτόν τον λόγο, ο ηγέτης-διευθυντής υποχρεούται να ωθεί τους εκπαιδευτικούς να μεριμνούν για τα παιδιά, που, εξαιτίας των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν, κινδυνεύουν να περιθωριοποιηθούν. Ο διευθυντής πρέπει να επιχειρηματολογεί για τη διαφορετικότητα και να συμβάλλει στην άρση της. Ακόμη, να παροτρύνει τους συναδέλφους του, ώστε να συνεργάζονται με αρμονικό τρόπο και με βάση τις αξίες της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης (Αγγελίδης, 2011).

Ο διευθυντής οφείλει να προσφέρει την ελευθερία στους εκπαιδευτικούς και να τους μεταδίδει την αίσθηση ότι στον χώρο της εργασίας τους θα έχουν την υποστήριξη, έτσι ώστε δημιουργηθεί ένα δημοκρατικό κλίμα (Angelides, Stylianou, & Gibbs, 2006).

Οι μαθητές με ΔΕΠ-Υ, όταν γίνονται αποδέκτες της αγάπης και της αποδοχής από τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή της σχολικής μονάδας, αναπτύσσεται η αυτοπεποίθησή τους και σταδιακά βελτιώνονται οι επιδόσεις τους στα σχολικά μαθήματα. Στην προκειμένη περίπτωση αναφερόμαστε σε ένα σχολείο που ενεργεί με γνώμονα τις αρχές της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και φέρνει σε επαφή το σχολείο με την κοινωνία, προσφέροντας τη δυνατότητα στους μαθητές, οι οποίοι υπό άλλες συνθήκες θα είχαν τεθεί στο περιθώριο να αισθανθούν ότι είναι αναπόσπαστα μέλη

της κοινωνίας, η οποία τους λαμβάνει σοβαρά υπόψη και τους ενσωματώνει. Η διαδικασία αυτή γίνεται σταδιακά και κυρίως μέσω των εμπειριών, που καλλιεργούνται και μεταφέρονται στα παιδιά εντός του σχολικού περιβάλλοντος. Εκ των ανωτέρω καθίσταται εμφανές ότι η δημιουργία του συμπεριληπτικού σχολείου επαφίεται κατά κύριο λόγο στη σχέση, που δημιουργείται μεταξύ των εκπαιδευτικών και του διευθυντή της σχολικής μονάδας. Το καθένα από τα δύο μέρη αναλαμβάνει ευθύνες, πρωτοβουλίες και όλοι συνεργάζονται ώστε να επέλθει το βέλτιστο αποτέλεσμα (Zembylas, 2010).

Επίσης, θετική διάσταση έχει η πρωτοβουλία του εκπαιδευτικού να εμπλέκει στην εκπαιδευτική διαδικασία τους γονείς των μαθητών, γεγονός που στην παρούσα μελέτη έχει τονισθεί πολλές φορές. Ανταλλάσσοντας απόψεις για τα παιδιά ο εκπαιδευτικός μαθαίνει από τους γονείς για πτυχές της συμπεριφοράς των μαθητών του, τις οποίες αγνοεί και σίγουρα θα τον βοηθήσουν στην επιτέλεση του έργου του. Επιπροσθέτως, οι ανταλλαγές απόψεων και εμπειριών με τους συναδέλφους του είναι ωφέλιμες και βοηθούνται και οι δύο πλευρές και σίγουρα περισσότερο οι ίδιοι οι μαθητές (Γεωργίου, Αγγελίδη & Κυριάκου, 2009).

Η επιτέλεση αλλαγών στη σχολική και εκπαιδευτική νοοτροπία προξενεί και μεταβολές στην κοινωνική δομή, οι οποίες δεν θα είναι άμεσα εμφανείς, αλλά βαθμηδόν η νοοτροπία των πολιτών θα αλλάξει και η κοινωνία θα καταστεί περισσότερο ανεκτική στη διαφορετική συμπεριφορά και σαφώς περισσότερο ενημερωμένη. Θα λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες και θα παρέχει τις δυνατότητες και τις ίσες ευκαιρίες σε όλους τους πολίτες (Τζίμας & Λαμπροπούλου, 2007).

Οπότε είναι αναγκαίο να καταστεί σαφές ότι όλοι οι πολίτες δικαιούνται να συμμετέχουν σε μία διαδικασία ολοκλήρωσης και αυτοπραγμάτωσης (Πολυχρονοπούλου, 2012).

Κατανοούμε ότι η αντιμετώπιση των συγκεκριμένων μαθητών αποτελεί μία κοινή διαδικασία, η οποία θέτει ως θεμέλιο την καταβολή κοινών ενεργειών από το σύνολο του διδακτικού προσωπικού και τον διευθυντή του σχολείου.

Κεφάλαιο 4 Το έργο του διευθυντή

Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί θα γίνει μνεία στον σημαντικό ρόλο που επιτελεί ο διευθυντής της σχολικής μονάδας στην εκπαίδευση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ, διότι είναι αυτός που προωθεί τη συνεργασία ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας και θέτει τις βασικές κατευθύνσεις επί των οποίων θα λειτουργήσει το σχολείο. Εντός αυτού του πλαισίου, ο διευθυντής επικοινωνεί και γενικότερα αναπτύσσει διόδους επικοινωνίας του σχολείου με την οικογένεια του μαθητή.

1. Ο ρόλος του διευθυντή

Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας ενέχει τον ρόλο του ηγέτη και η ηγεσία του αναφέρεται ως παιδαγωγική ηγεσία από τους σύγχρονους μελετητές (Παπαναούμ, 1995). Ο διευθυντής καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την πραγμάτωση του οράματός του και την επιβολή ενός συστήματος εργασίας.

Στην κατεύθυνση αυτή σημαντική και αναγκαία είναι η επαφή με τα υπόλοιπα μέλη της σχολικής κοινότητας, στα οποία οφείλει ο διευθυντής να καταστήσει σαφές ότι επιτελούν μία σημαντική αποστολή και όλοι οφείλουν να συντελέσουν (Day, 2003).

Ο Ματσαγγούρας (1998) αναφέρεται στον σύνθετο ρόλο, που επιτελεί ο διευθυντής της σχολικής μονάδας και το έργο που έχει αναλάβει και το οποίο συνίσταται στα ακόλουθα: «1. Δημιουργία οργανωτικής κουλτούρας- στόχων και κοινών οραμάτων. 2. Ενίσχυση των αντιλήψεων της συλλογικής αυτονομίας. 3. Επικοινωνία ανάμεσα στο διδακτικό προσωπικό. 4. Ελαχιστοποίηση των διαφορών της εξουσίας. 5. Καλλιέργεια του «ανήκειν». 6. Επικοινωνία με τους γονείς και την τοπική κοινωνία».

Ο ρόλος του διευθυντή ως εκπαιδευτικού ηγέτη συνεχώς θα αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα εξαιτίας των αυξημένων προσδοκιών για μεγαλύτερη απόδοση των σχολείων (Πασιαρδής, 2001). Ως χαρακτηριστικά του διευθυντή θεωρούνται η ηγετική και η κριτική ικανότητα, η ευαισθησία, η αποφασιστικότητα και εμείς θα προσθέταμε η ενσυναίσθηση. Αναμφισβήτητα βασικές αρετές του διευθυντή ενός σχολείου θεωρούνται η συνεργατική διάθεση, ο συμμετοχικός τρόπος λήψης αποφάσεων, η επικοινωνία και η ικανότητα στη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού. Ο διευθυντής αρμόζει να συνδέσει το σχολείο με τον επαγγελματικό χώρο, να δημιουργήσει σχέσεις συνεργασίας με το διδακτικό προσωπικό και τις

οικογένειες των μαθητών και να ενθαρρύνει τους μαθητές να έχουν συνεχή εξέλιξη (Huber, 2004). Υπό αυτές τις προϋποθέσεις είναι δυνατόν να δημιουργηθεί το κατάλληλο σχολικό κλίμα (Πασιαρδής, 2004).

Ο Shields (2006) υποστηρίζει ότι όταν ο διευθυντής δημιουργεί αποδοτικές και συνεργατικές σχέσεις «δημιουργούν στους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή το αίσθημα ικανοποίησης από το έργο τους ..., ενώ οι δραστηριότητες του ηγέτη που εστιάζουν μόνο στη γραφειοκρατική διεκπεραίωση είναι άνευ περιεχομένου». Ο διευθυντής ωθεί το διδακτικό προσωπικό να αναλάβει πρωτοβουλίες και να δημιουργήσει ομάδες εργασίας έχοντας ως στόχο στο να καταλάβει ο καθένας τον ρόλο που επιτελεί και να συνεισφέρει στον κοινό σκοπό του σχολείου που είναι η εκμάθηση όλων των μαθητών με ή χωρίς ΔΕΠ-Υ (Rieg & Marcoline, 2008).

Η διαδικασία αυτή συνεισφέρει στον να καταστούν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί υπεύθυνοι και να συναισθανθούν ότι βρίσκουν υποστήριξη στο δύσκολο έργο που επιτελούν (Dinham, 2007). Όπως εμφανώς υποστηρίζουν οι Sorensen & Machell (1996) για το έργο του διευθυντή: «η συλλογική διοίκηση βασίζεται στην παραδοχή ότι το ζητούμενο του ηγετικού ρόλου πρέπει να είναι η προώθηση συλλογικής δράσης προς επίτευξη στενών και δημιουργικών σχέσεων με τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές, τους γονείς και την κοινωνία γενικότερα».

Με αυτόν τον τρόπο, οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται, αλληλεπιδρούν, ανταλλάσσουν ωφέλιμες απόψεις για τους μαθητές και τον τρόπο διδασκαλίας και προσέγγισής τους και γενικότερα εργάζονται ομαδικά αναπτύσσουν συνεργατική κουλτούρα δουλεύοντας συλλογικά και αλληλεπιδρώντας μεταξύ τους αλλά και με το περιβάλλον τους (Σαΐτης, 2008·Πασιαρδής, 2004).

Αρκετές φορές δε δίνεται μεγάλη σημασία στη δόμηση καλών σχέσεων ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς από τους διευθυντές των σχολικών μονάδων, το οποίο είναι απολύτως λάθος, καθώς η κατάσταση, η οποία επικρατεί στις σχέσεις μεταξύ των συναδέλφων-εκπαιδευτικών αντικατοπτρίζεται στη συμπεριφορά των μαθητών (Rieg & Marcoline, 2008· Oliva, 1993).

Οι προαναφερθέντες παράγοντες παροτρύνουν τους Koontz & Donnell (1983) να διατυπώσουν την άποψη ότι: «το αρχικό καθήκον των διοικητικών στελεχών είναι ο σχεδιασμός και η διατήρηση ενός περιβάλλοντος κατάλληλου για την αποτελεσματική απόδοση». Η επιτέλεση της θετικής εργασιακής ατμόσφαιρας στο εκπαιδευτικό ίδρυμα επαφίεται στον διευθυντή, ο οποίος πρέπει να είναι

συνεργατικός και επικοινωνιακός συνεισφέροντας στην ομαδική εργασία, την ανάπτυξη της ευθύνης και της εμπιστοσύνης (Reiffer, 2003· Πασιαρδής, 2004).

Η πρόκληση θετικού και ομαδικού κλίματος στο σχολείο επιτυγχάνεται, εφόσον ο διευθυντής συνεργαστεί και αναπτύξει διόδους επικοινωνίας, αρχικά με το διδακτικό προσωπικό, τους μαθητές και φυσικά με τους γονείς (Σαΐτη, 2008). Ο διευθυντής είναι αναγκαίο να έχει επίγνωση του έργου, που οι συνάδελφοί του επιτελούν, να συζητά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και να τους ωθεί στην λήψη πρωτοβουλιών (Σαΐτης, 2008· Rieg, 2007).

Οι μελέτες που διεξάγονται δεικνύουν ότι ο διευθυντής με τη συμπεριφορά και τη στάση του επιδρά στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές του σχολείου και δημιουργεί το κλίμα, που κυριαρχεί σε καθεμία μονάδα. Το κλίμα ακολούθως επενεργεί στην ψυχική διάθεση και το διδακτικό έργο των μελών του σχολείου (Πασιαρδή, 2001).

Ο σχολικός διευθυντής, για να είναι συνεπής και αποδοτικός στον ρόλο που έχει επωμιστεί, ιδίως, σε ένα σχολείο, όπου φοιτούν μαθητές με ΔΕΠ-Υ πρέπει να ενισχύσει την έννοια της διαφορετικότητας και της ενταξιακής πρακτικής και βεβαίως, να ωθήσει τη σύνδεση μεταξύ των σχολείων και της κοινότητας (Riehl, 2000).

Δεν πρόκειται για μία εύκολη διαδικασία, αλλά απαιτείται ομαδική δουλειά, ευελιξία, υπέρβαση του παραδοσιακού τρόπου αντίληψης τόσο της διδασκαλίας όσο και της διοίκησης. Οι εμπλεκόμενοι στην εκπαιδευτική διαδικασία συνεισφέρουν με τις εμπειρίες τους και συνεργάζονται για να ξεπεράσουν τις δυσκολίες στη μάθηση (Farell & Ainscow, 2002).

Το έργο που επιτελεί ο διευθυντής του σχολείου αντανακλά τα κοινωνικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά του πλαισίου του σχολικού οργανισμού (Spillane, Halverson&Diamond, 2001). Υπό αυτήν την έννοια, ο διευθυντής πρέπει να αναπτύξει μια οργανωσιακή παιδεία, η οποία να ενθαρρύνει τον πειραματισμό και την συλλογική επίλυση των προβλημάτων, ώστε να είναι δυνατόν ο σύλλογος των διδασκόντων να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της διαφορετικότητας των μαθητών. Με αυτόν τον τρόπο, η πορεία των σχολείων θα είναι αποτελεσματική και οι μαθητές θα μπορέσουν να ενταχθούν στην εκπαιδευτική κοινότητα (Ainscow, Fox&Coupe ο' Kane, 2003).

Επίσης, σημαντική είναι η σχέση που συνάπτει ο διευθυντής με τους μαθητές του σχολείου, καθώς είναι οι ουσιώδεις παράμετροι, που διαμορφώνουν την σχολική

ατμόσφαιρα και το αποτέλεσμα αυτής. Γι' αυτό, ο διευθυντής πρέπει να επικοινωνεί με τους μαθητές, να συνδιαλέγεται μαζί τους και να έχει ώτα ευήκοα (Turner, 2007). Η προϋπόθεση, βεβαίως, του διαλόγου είναι ο σεβασμός προς την προσωπικότητα των μαθητών, η κατανόηση στα προβλήματα και στον ιδιαίτερο ψυχισμό λόγω των αναγκών που έχουν και να τους βοηθά, ώστε να κοινωνικοποιηθούν με ομαλό τρόπο (Σαΐτης, 2008).

2. Η επικοινωνία του διευθυντή με την οικογένεια του μαθητή με ΔΕΠ-Υ

Πολύ σημαντική είναι η επικοινωνία και των γονέων με την σχολική κοινότητα και ιδίως με τον διευθυντή της σχολικής μονάδας, δεδομένου ότι αποτελεί καταρχάς μία πολύ σημαντική διάσταση στην ορθή επιτέλεση του διευθυντικού ρόλου. Η επικοινωνία αυτή αποβλέπει στην επίλυση των προβλημάτων και στην άντληση πληροφοριών, που θα συνεισφέρουν στην ορθή επιτέλεση του εκπαιδευτικού έργου απαραίτητων για κάθε προσπάθεια εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης (Σαΐτης, 2008).

Η ορθή σύμπραξη μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας συντελεί στην υλοποίηση καλύτερων αποτελεσμάτων στον τομέα της αγωγής των μαθητών και γι' αυτό πρέπει να αποτελεί βασική μέριμνα του διευθυντή (Σαΐτης, 2008). Αποτελεί αναγκαιότητα η συμμετοχή των γονιών στο σχολείο και η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς. Στη χώρα μας, τα τελευταία χρόνια δίνεται ιδιαίτερη προσοχή σε αυτήν την παράμετρο, ιδίως στην περίπτωση που πρόκειται για παιδιά που χρήζουν ιδιαίτερης αντιμετώπισης (Χριστοδούλου, 2008).

Η συμμετοχή των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ θεωρείται ουσιαστικής προϋπόθεση για την εκπλήρωση των εκπαιδευτικών σκοπών, διότι είναι διάχυτη η τάση για συνεργασία μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας των παιδιών, ήδη από την δεκαετία του 1960, πιστεύοντας ότι η σχολική επιτυχία ενός παιδιού είναι αδιάσπαστα συνδεδεμένη με τις κοινωνικές, πολιτιστικές και μαθησιακές προσλαμβάνουσες και επιδιώξεις του οικογενειακού περιβάλλοντος του παιδιού (Συμεού, 2003). Ιδίως, στην περίπτωση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ, επειδή, εν πρώτοις είναι πολύ δύσκολο – σε αρκετές περιπτώσεις – οι γονείς να δεχθούν ότι το παιδί τους αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα και κατά δεύτερον, να βρουν τον τρόπο της αντιμετώπισής του.

Οι έρευνες υποστηρίζουν ότι η συνεργασία μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας επιφέρει θετικά αποτελέσματα για όλους και κυρίως για τα παιδιά (Greenwood & Hickman, 1991). Ο Δοδοντσάκης (1999) λέει ότι: «τα ευρήματα των οποίων εξαλείφουν τις όποιες αμφισβητήσεις, αποδεικνύουν τη σπουδαιότητα των γονέων στην εκπαίδευση με τη συμμετοχή τους στο σχολείο και τη συνεργασία τους με τους εκπαιδευτικούς». Με την αντίληψη αυτή συναινούν οι Henderson και Berla (1994), οι οποίοι τονίζουν ότι: «όταν το σχολείο δουλεύει μαζί με την οικογένεια για την στήριξη της εκπαίδευσης, τα παιδιά επιτυγχάνουν περισσότερο όχι μόνο στο σχολείο αλλά και σε ολόκληρη τη ζωή τους» .

Η συμμετοχή των γονέων, ειδικότερα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση σχετίζεται με την αύξηση των επιδόσεων στο σχολείο και τη βελτίωση της συμπεριφοράς του μαθητή. Οι μαθητές δεν εγκαταλείπουν το σχολείο, διαμορφώνουν υψηλές φιλοδοξίες και δεν περιπίπτουν σε πειθαρχικά ατοπήματα (Hong & Ho, 2005). Μάλιστα, επισημαίνει ότι η συμμετοχή των γονιών βοηθά καθοριστικά τους έφηβους, ώστε να γίνουν αποδοτικοί ενήλικες και συγχρόνως τους προξενεί κίνητρα μάθησης (Marschall, 2006). Ακόμη, συμβάλλει στον αυτοπροσδιορισμό του παιδιού και το βοηθά να διαμορφώσει μία θετική συμπεριφορά (Powell, Son, File, & Juan, 2010).

Βεβαίως, οφέλη από τη συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία αποκομίζουν και οι ίδιοι οι γονείς, καθώς καλυτερεύει η αντίληψή τους προς το σχολείο και το διδακτικό προσωπικό, σέβονται το έργο των εκπαιδευτικών και συνειδητοποιούν τα προβλήματα της εκμάθησης των παιδιών τους (Powell et al., 2010).

Εκ των ανωτέρω, συμπεραίνουμε ότι ο διευθυντής της σχολικής μονάδας οφείλει να επιδιώξει την σύμπραξη με τους γονείς των παιδιών που έχουν ΔΕΠ-Υ για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων τους.

3. Αναγκαιότητα της συνεργασίας

Η ένταξη παιδιών, που αντιμετωπίζουν το σύνδρομο ΔΕΠ-Υ στο σχολείο απαιτεί προγραμματισμό, εφαρμογή και συνεχή αξιολόγηση. Αυτό απαιτεί μικρό αριθμό μαθητών στην τάξη, επαρκή εξοπλισμό και προσωπικό, εφαρμογή της ομαδικής και συνεργατικής διδασκαλίας, υποστήριξη από τον διευθυντή και τους διδάσκοντες, συμβουλευτική για τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές.

Η πραγματοποίηση των παραπάνω είναι δυνατή, μόνο, όταν υπάρχει αγαστή συνεργασία μεταξύ του διευθυντή και του υπόλοιπου προσωπικού, διότι πρόκειται για μία απαιτητική εργασία και ένα δύσκολο έργο.

Η ορθή διδασκαλία των έφηβων μαθητών θα καταστεί επιτυχής, εφόσον οι εκπαιδευτικοί έχουν διαμορφώσει θετική στάση και είναι επαρκώς προετοιμασμένοι να εργαστούν σε σχολικές δομές, που φοιτούν μαθητές με ΔΕΠ-Υ. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει ενεργά να διατυπώσουν τις αντιλήψεις τους και τις διαφωνίες τους (Galís-Allan and Tanner, 1995).

Η αποδοχή των συγκεκριμένων μαθητών μεγιστοποιείται, όταν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί έχουν γνώσεις για ζητήματα ειδικής εκπαίδευσης και επιστημονική κατάρτιση σε θέματα συνεκπαίδευσης παιδιών με και χωρίς ειδικές ανάγκες καθώς και επαγγελματική δεξιότητα και πίστη σε αυτό που κάνουν. Οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να έχουν υπόψη τους ένα αναλυτικό πρόγραμμα κατάλληλο για όλους τους μαθητές, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις ιδιαιτερότητες του κάθε μαθητή (Πέννα, 2008).

Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να είναι διατεθειμένοι να χρησιμοποιούν νέες μεθόδους διδασκαλίας και συχνά εναλλακτικές μεθόδους διδασκαλίας, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις συνθήκες μάθησης ή και τις δυσκολίες του κάθε μαθητή. Ακόμη, επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί είναι αναγκαίο να μεριμνήσουν, ώστε οι μαθητές να μεταβάλλουν τις πεποιθήσεις τους και τις στάσεις προς τους μαθητές με ειδικές ανάγκες και των οικογενειών τους με απώτερο σκοπό την αποφυγή περιπτώσεων περιθωριοποίησης. Οι Fullan and Milles (1992) με εύλωτο τρόπο τονίζουν την δυσκολία του εγχειρήματος λέγοντας ότι: «η αλλαγή προϋποθέτει τη γνώση, είναι ένα ταξίδι, όπου τα προβλήματα είναι αναμενόμενα και ευπρόσδεκτα, όπου επιπλέον στήριξη θα είναι απαραίτητη, όπου απαιτείται θέληση και δύναμη για να πραγματοποιηθεί η αλλαγή, η οποία πρέπει να είναι συστηματική και να εφαρμόζεται εξατομικευμένα».

Το σύγχρονο σχολείο, αν και διακηρύττει ως αρχές του την ισότητα και ισονομία ουσιαστικά δεν αποτυπώνεται σε πρακτικό και θεωρητικό επίπεδο. Το αναλυτικό πρόγραμμα και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται απευθύνονται στον μέσο μαθητή και δεν λαμβάνουν υπόψη όσους υστερούν ή όσους είναι χαρισματικοί. Με αυτόν τον τρόπο το σχολείο αποτυγχάνει να ανταποκριθεί στις ανάγκες των μαθητών (Carrington, 1999).

Στο σχολείο ισχύει η διδασκαλία της κατακερματισμένης γνώσης σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα, τα οποία επιλέγονται με ακαδημαϊκά κριτήρια και παράλληλα δίνεται σημασία στην θεωρητική γνώση και όχι σε μία διεπιστημονική προσέγγιση της γνώσης ή σε πρακτικές γνώσεις, οι οποίες σχετίζονται με την καθημερινότητα του παιδιού.

Επίσης, προωθείται ο δασκαλοκεντρικός τρόπος μετάδοσης της γνώσης, ο οποίος στερεί την δυνατότητα για την ανάπτυξη πρωτοβουλιών από τον μαθητή και την ανάπτυξη δεξιοτήτων εκτός από εκείνων, που είναι αναγκαίες στην επιτυχή εξέταση στο τέλος του σχολικού έτους.

Οπότε οι δυσκολίες ως προς τον τρόπο της μάθησης, που αντιμετωπίζουν οι μαθητές επιτείνονται λόγω του τρόπου διδασκαλίας, της συστηματοποίησης της διδασκαλίας και γενικώς του εκπαιδευτικού συστήματος. Συνεπώς, κατανοούμε ότι η ένταξη των μαθητών με ΔΕΠ-Υ, αλλά και άλλες εκπαιδευτικές ανάγκες είναι δυσχερής και σχεδόν ουτοπική (Δράκος, 2002).

Πολλοί εκ των εκπαιδευτικών αδυνατούν να συνεργαστούν με μαθητές, οι οποίες είναι διαφορετικοί από τους υπόλοιπους, δηλαδή μαθαίνουν με διαφορετικό τρόπο και επιλέγουν την συναναστροφή και την ενασχόληση με ό,τι είναι αυτονόητο. Οι λόγοι αυτής της συμπεριφοράς είναι κυρίως η απουσία της προηγούμενης ενασχόλησης και η έλλειψη της γνώσης του συγκεκριμένου αντικείμενου. (Τραφαλή, 2012). Μία τέτοια στάση αποτελεί αντικίνητρο στην ενασχόληση με τα παιδιά, που χρήζουν ειδικής μεταχείρισης. Η κατάσταση δυσχεραίνεται, όταν ο εκπαιδευτικός επιμένει στην αυστηρή τήρηση του αναλυτικού προγράμματος και του χρονοδιαγράμματος του υπουργείου. Ο εκπαιδευτικός νιώθει εγκλωβισμένος, ιδίως, όταν βρίσκονται μέσα στην αίθουσα περισσότερα παιδιά με προβλήματα μάθησης, τότε αισθάνεται ότι δεν ξέρει που να εστιάσει. Στη μάθηση των παιδιών ή να ανταποκριθεί στις οδηγίες του υπουργείου; Θα προλάβει να ολοκληρώσει τη διδακτέα ύλη; Θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις ανάγκες των παιδιών; Θα μπορέσει να ασχοληθεί με τις ειδικές ανάγκες των παιδιών; Σε αυτήν την περίπτωση ο εκπαιδευτικός νιώθει μοναξιά και δίχως στήριξη. Γι' αυτό απαιτείται η επικοινωνία και η ομαδική εργασία με τους συναδέλφους και η στήριξη του διευθυντή. Βεβαίως, σε αρκετές περιπτώσεις είναι απαραίτητη η επαφή με κάποιον ειδικό παιδαγωγό, ο οποίος καθοδηγεί τους εκπαιδευτικούς και παρέχει την απαιτούμενη βοήθεια και τις συμβουλές για τον μαθητή με το συγκεκριμένο πρόβλημα (Τραφαλή, 2012).

Οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί συμμετέχοντας σε έρευνα που διεξήχθη στην Ελλάδα υποστηρίζουν ότι στις περιπτώσεις που απαιτείται εξατομικευμένη διδασκαλία συναντούν πολλές δυσχέρειες, όπως η έλλειψη της εξειδικευμένης γνώσης, η ανεπάρκεια του χρόνου για την πραγματοποίηση των διδακτικών σκοπών που θέτουν και η αδυναμία ανταπόκρισης στο πρόγραμμα σπουδών (Τρίκου, 2012).

Όπως υποστηρίζουν οι Μιχαλιάδου – Τσιατσούλη (2012) για τους μαθητές με (ΔΕΠΥ) η εξατομικευμένη διδασκαλία είναι ο ενδεδειγμένος τρόπος αντιμετώπισης του προβλήματος. Παράλληλα πρέπει να συνδυάζει τη θεωρητική με την πρακτική τεχνογνωσία, ώστε να επέλθει το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Από την άλλη πλευρά, υπάρχει η άποψη των ίδιων των εκπαιδευτικών, οι οποίοι διατυπώνουν την αντίληψη ότι (Zoniou-Sideri and Vlachou, 2006) η εξατομικευμένη εκπαίδευση ξεπερνά τις δυνατότητές τους. Επομένως, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να συνεργάζονται και να στηρίζονται από τη διεύθυνση στο επίπεδο της ενημέρωσης για την υπάρχουσα νομοθεσία και να ενημερώνονται από εξειδικευμένους συναδέλφους τους σχετικά με τις νέες διδακτικές προσεγγίσεις, οι οποίες βασίζονται στην επιστημονική γνώση που κατέχουν, ώστε οι ίδιοι να εμπιστευθούν την παιδαγωγική τους κατάρτιση (Thomas and Loxley, 2001).

4.Ο ρόλος του διευθυντή σε σχολείο με μαθητές με ΔΕΠ-Υ

Στο πλαίσιο της συνεργατικής διάθεσης του διευθυντή με το διδακτικό προσωπικό, τους συμμαθητές και τους γονείς οφείλει να λειτουργεί με γνώμονα τις διακηρύξεις των παγκόσμιων οργανισμών, οι οποίες αφορούν τους μαθητές και όσους αντιμετωπίζουν προβλήματα στον τρόπο μάθησης. Συνεργάζεται με τους εκπαιδευτικούς για την προώθηση δραστηριοτήτων που στοχεύουν στην αναβάθμιση των εκπαιδευτικών παροχών προς τους μαθητές με ΔΕΠ-Υ και την καλύτερευση της ζωής τους εντός και εκτός του σχολικού περιβάλλοντος. Προωθεί σε συνεργασία με τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς ζητήματα που αφορούν την κατάσταση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ και απαιτούν την επίδειξη της ευαισθησίας από όλες τις πλευρές.

Επιπλέον, συνεργάζεται με τους εκπαιδευτικούς στην ειδική αγωγή, ώστε να συμβουλεύουν και να επιλύουν απορίες των εκπαιδευτικών που έχουν στην τάξη τους παιδιά με ΔΕΠ-Υ. Επιπροσθέτως, συγκαλεί την διεπιστημονική ομάδα του σχολείου με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων για τους μαθητές και την κατάθεση

προτάσεων, συγχρόνως διευκολύνει την επικοινωνία ανάμεσα στο διδακτικό προσωπικό.

Σε συνεργασία με τον σύλλογο των διδασκόντων της σχολικής μονάδας συμπράττει με τους ειδικούς παιδαγωγούς και διάφορες υπηρεσίες - ΚΔΑΥ, ιατροπαιδαγωγικές υπηρεσίες κ.λ.π. - για θέματα που άπτονται της σχολικής, της κοινωνικής και της επαγγελματικής ένταξης των μαθητών. Ο διευθυντής σε ένα σχολείο πρέπει να συμπράττει με τον διευθυντή του ειδικού σχολείου αποβλέποντας στην πραγματοποίηση κοινών προγραμμάτων, που θα βοηθήσουν τους μαθητές με ΔΕΠ-Υ. Το έργο αυτό δεν είναι δυνατόν να υλοποιηθεί, εάν δεν συμβάλλουν και οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί του σχολείου. Επίσης, ο διευθυντής σε συνεργασία με το διδακτικό προσωπικό πρέπει όχι μόνο να ωθούν τους μαθητές, αλλά και να διευκολύνουν την προσπάθειά τους να συμμετέχουν σε προγράμματα αποκατάστασης. Στην υλοποίηση της εκπαιδευτικής πολιτικής για τους μαθητές ο διευθυντής είναι αναγκαίο να συνεργαστεί με τους διδάσκοντες, διότι πρέπει το σχολείο να επικοινωνεί με τις διάφορες αρμόδιες υπηρεσίες, με τους γονείς για την ενημέρωση σχετικά με την εκπαιδευτική πορεία των παιδιών τους και επίσης, οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί επιβάλλεται να επιμορφώνονται διαρκώς σε θέματα που άπτονται του έργου που επιτελούν.

Η επίτευξη των σκοπών του σχολείου είναι δυνατόν να υλοποιηθεί, εφόσον υπάρξει εμπλοκή στη διοίκηση και του συλλόγου των διδασκόντων. Εξάλλου, μόνο έτσι η εκπαίδευση των μαθητών θα καταστεί αποτελεσματική. Οι περιστάσεις επιβάλλουν τελικά αυτήν την σύμπραξη, αλλιώς δεν δύναται να αντιμετωπισθεί η κατάσταση, ιδίως, των παιδιών που αντιμετωπίζουν διάφορα σύνδρομα, όπως οι μαθητές με ΔΕΠ-Υ.

Στη σχολική μονάδα που φοιτούν μαθητές με ΔΕΠ-Υ εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία και άλλοι φορείς, δηλαδή εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό που συνεισφέρει στην αντιμετώπιση των μαθησιακών αναγκών, όπως λογοθεραπευτές, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι και άλλοι. Ακόμη, εξωσχολικοί φορείς και οργανισμοί, υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας κ.λπ. και, επιπροσθέτως, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα πρέπει να γίνει περισσότερο ευέλικτο, ώστε να ενταχθούν όλοι οι μαθητές στους κόλπους του σχολείου. Για αυτούς τους λόγους είναι αναγκαία η ανάπτυξη της συνεργατικής διάθεσης ανάμεσα στο εκπαιδευτικό προσωπικό και τον διευθυντή, ώστε να επιτευχθεί η αναγκαία ευελιξία και φυσικά η εξωστρέφεια του εκπαιδευτικού οργανισμού (Συριοπούλου-Δελλή, 2003).

Η Riehl (2000) αναφέρει ότι οι διευθυντές θα είναι αποτελεσματικοί στο έργο τους, εφόσον πράξουν το καθήκον τους, δηλαδή «να ισχυροποιήσουν την έννοια της διαφορετικότητας, να προωθήσουν ενταξιακές πρακτικές στα σχολεία τους, να χτίσουν τη σύνδεση μεταξύ των σχολείων και της κοινότητας. Αυτό για να είναι εφικτό υπερβαίνει την ατομική προσπάθεια και τον παραδοσιακό ρόλο του διευθυντή και η συμμετοχική διοίκηση αποτελεί προϋπόθεση για κάθε επιτυχημένη πορεία». Η ομαδική δουλειά είναι ουσιαστική για τα σχολεία, ώστε να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, έτσι οι εκπαιδευτικοί καταθέτουν τις εμπειρίες τους και συνεργάζονται, για να προσπελάσουν τα εμπόδια στην μάθηση (Farell & Ainscow, 2002).

Οι αποφάσεις και οι ενέργειες του εκπαιδευτικού οργανισμού αντικατοπτρίζουν τα κοινωνικοπολιτισμικά χαρακτηριστικά του σχολείου (Spillane, Halverson & Diamond, 2001). Ο διευθυντής του σχολείου που έχει στις τάξεις του μαθητές με ΔΕΠ-Υ πρέπει να αναπτύξει μια οργανωσιακή κουλτούρα, που να παροτρύνει προς τον πειραματισμό και την ομαδική επίλυση των ανακυπτόντων προβλημάτων, για να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της διαφορετικότητας των μαθητών (Ainscow, Fox & Coupe ο' Kane, 2003).

Οι έρευνες είτε έχουν διεξαχθεί στην Ελλάδα είτε σε χώρες του εξωτερικού δείχνουν ότι το σχολείο για να είναι αποτελεσματικό και ιδίως στις περιπτώσεις που μελετούμε, είναι συναρμογή πολλών παραμέτρων με βασικότερη όλων την συνεργασία μεταξύ του διδακτικού προσωπικού και του διευθυντή του σχολικού οργανισμού.

Κεφάλαιο 5 Ερευνητικό Μέρος

1.Επιλογή της μεθοδολογικής διαδικασίας

Η συλλογή των ερευνητικών δεδομένων της παρούσας μελέτης βασίστηκε στην διαδικασία της συνέντευξης με την υποβολή ανοικτού τύπου ερωτήσεων. Πρόκειται για μία ποιοτική έρευνα. Στη διαδικασία της συγκεκριμένης επιλογής προσανατολισθήκαμε εξαιτίας των ακόλουθων παραμέτρων. Καταρχάς, η μέθοδος της συνέντευξης είναι δυνατόν να στηρίξει με επαρκή τρόπο το ερευνητικό πεδίο. Οι συμμετέχοντες έχουν χρόνο στην διάθεση τους για να απαντήσουν και επίσης το κάνουν διατηρώντας την ανωνυμία τους. Επιπλέον, υπάρχει η δυνατότητα για την

επεξήγηση των ασαφών ερωτήσεων. Μέσω των συνεντεύξεων συλλέγονται κατά κύριο λόγο ποιοτικά δεδομένα, πράγμα που δεν είναι δυνατόν να συμβεί με την χρήση των ερωτηματολογίων (Verma & Mallick, 2004).

Η διαδικασία της συνέντευξης ενέχει πολλά πλεονεκτήματα, όπως έχει ήδη αναφερθεί, αλλά το σπουδαιότερο είναι η προσαρμοστικότητα, που εμφανίζει, δεδομένου ότι δίδεται η δυνατότητα στον ερευνητή να εξακριβώσει τα συναισθήματα, τα κίνητρα και τις αντιλήψεις των ερωτώμενου, γεγονός που δεν είναι εφικτό κάνοντας χρήση του ερωτηματολογίου. Ο ερευνητής έχει την δυνατότητα μελετώντας τις εκφράσεις του προσώπου του ερωτώμενου να προσθέσει κάποια επιπλέον πληροφορία στην έρευνα του (Bell, 1997).

Αναφορικά με τα μειονεκτήματα θα λέγαμε ότι είναι το κόστος, διότι πρόκειται για μία εκ του σύνεγγυς επαφή και αναμφίβολα ο χρόνος. Ακόμη, είναι μία απαιτητική διαδικασία, εξαιτίας της κωδικοποίησης των δεδομένων (Openheim, 2005).

Η συνέντευξη είναι ένα έγκυρο ερευνητικό μέσο. Ο τρόπος οργάνωσης και διεξαγωγής της συνέντευξης καθορίζει και το είδος της, οπότε και υπάρχουν τρία είδη συνεντεύξεων: η δομημένη, η ημιδομημένη και η ελεύθερη συνέντευξη. Στην δομημένη συνέντευξη, οι ερωτήσεις, οι οποίες υποβάλλονται είναι αυστηρά καθορισμένες και έχουν εκ των προτέρων ετοιμαστεί, ενώ δεν υφίσταται η δυνατότητα της παρέκκλισης. Στην μη δομημένη συνέντευξη, ο συνεντευκτής δεν παρεμβαίνει πολύ και δίδεται η ελευθερία των απαντήσεων στον ερωτώμενο. Τέλος, στην ημιδομημένη συνέντευξη παρέχεται μεγάλη ελευθερία στον συνεντευκτή, ο οποίος έχει την δυνατότητα της τροποποίησης των ερωτήσεων κατά την διάρκεια της συνέντευξης (Verma & Mallick, 2004). Η ελεύθερη συνέντευξη παρέχει την ελευθερία στον συνεντευκτή να κατευθύνεται από το οριοθετημένο πλαίσιο κίνησης έως την απόλυτη ελευθερία (Δημητρόπουλος, 1994).

2. Αναγκαιότητα της έρευνας

Η παρούσα εργασία έχει ως αφετηρία τις μελέτες, που έχουν συγγραφεί στον διεθνή επιστημονικό χώρο για την σημασία της συνεργασίας των εκπαιδευτικών και του διευθυντή στο σχολείο και τους παράγοντες που προσδιορίζουν αυτήν την σχέση.

Η πλειοψηφία των επιστημονικών ερευνών σε παγκόσμιο επίπεδο καταδεικνύει το πολυρολικό έργο των διευθυντικών στελεχών και του εκπαιδευτικού

προσωπικού της σχολικής μονάδας ιδίως, στην περίπτωση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γενικότερα με ειδικές ανάγκες. Σε αντίστοιχα αποτελέσματα έχουν οδηγηθεί και έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα.

Η έρευνά μας, θεωρούμε ότι έρχεται να συμβάλλει σε έναν επιστημονικό τομέα, ο οποίος δεν έχει μελετηθεί αρκετά, δεδομένου ότι η μελέτη επικεντρώνεται κατά βάσει στον χώρο της πρωτοβάθμιας γενικής εκπαίδευσης και πολύ λίγο στην δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση. Επίσης, οι έρευνες δεν επικεντρώνονται στον τομέα της εκπαιδευτικής διοίκησης και τον ρόλο που συντελεί στην αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών εντός του πλαισίου της γενικής εκπαίδευσης.

Επομένως, η παρούσα μελέτη καλείται να συμβάλλει στην αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και της αποτελεσματικότητας των σχολικών μονάδων. Επιπροσθέτως, συμβάλλει στην ποιοτική διαχείριση των ανθρωπίνων σχέσεων που αναπτύσσονται εντός της εκπαιδευτικής κοινότητας και την ανάπτυξη της ευαισθησίας των εκπαιδευτικών σε προβλήματα των μαθητών τους.

Εν κατακλείδι, θα λέγαμε ότι η σπουδαιότητα αυτής της ερευνητικής προσπάθειας ενυπάρχει κατά κύριο λόγο στο γεγονός ότι το θέμα αναφέρεται σε παραμέτρους της εκπαιδευτικής διαδικασίας, οι οποίες δεν έχουν μελετηθεί αρκούντως τόσο στο χώρο της ειδικής αγωγής όσο και στον χώρο της γενικής εκπαίδευσης. Έτσι, η εργασία μας, ίσως, αποτελέσει το εφαλτήριο για την πιθανή βελτίωση των εκπαιδευτικών μονάδων και του ανθρώπινου δυναμικού τους.

3. Δεοντολογία της έρευνας

Στόχος μέσα από την διαδικασία της συνέντευξης ήταν η άντληση δεδομένων από τους ερωτώμενους. Μέρимνά μας ήταν η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών, ώστε οι ερωτώμενοι να απαντήσουν στις ερωτήσεις που τους θέσαμε.

Αρχικά, οι ερωτώμενοι πληροφορήθηκαν σχετικά με τον σκοπό της συνέντευξης και δόθηκε η διαβεβαίωση για την διασφάλιση των βασικών αρχών της δεοντολογίας, οι οποίες αναλύονται κατωτέρω. Η συζήτηση αυτή απετέλεσε μια εισαγωγή στην υποβολή των ερωτήσεων που θα ακολουθούσε.

Η διασφάλιση της δεοντολογίας στην ερευνητική διαδικασία είναι πολύ σημαντική, διότι, αν δεν τηρηθούν οι αρχές της δεοντολογίας της έρευνας, υπάρχει ο κίνδυνος ο ερευνητής να βρεθεί αντιμέτωπος με δυσεπίλυτα προβλήματα, που θα

αποτελέσουν τροχοπέδη στην διεξαγωγή της ερευνητικής διαδικασίας (Cohen & Manion, 1994).

Πρέπει να επισημανθεί ότι δεν υπήρξε καμία άσκηση πίεσης προς τα ερωτώμενα υποκείμενα και έγινε απολύτως σεβαστή η αρχή της συνειδητής συναίνεσης και η ελευθερία της επιλογής του και της αυτοδιάθεσης του καθενός. Έτσι, τα υποκείμενα μπορούσαν να αρνηθούν την συμμετοχή τους στην έρευνα. Ορίζοντας την συνειδητή συναίνεση θα λέγαμε ότι πρόκειται για τις διαδικασίες, οι οποίες επιλέγονται από τα άτομα για την συμμετοχή τους ή όχι στην έρευνα και καθορίζεται από τα ακόλουθα στοιχεία, τα οποία εφαρμόστηκαν από εμάς κατά την διάρκεια της ερευνητικής διαδικασίας (Cohen & Manion, 1994). 1. Απόλυτη ενημέρωση των συμμετεχόντων σχετικά με τις παραμέτρους της έρευνας. 2. Ικανότητα των συμμετεχόντων για την λήψη σωστών αποφάσεων. 3. Επίδειξη κατανόησης και εθελοντικής διάθεσης. Ειδικότερα, δόθηκαν διευκρινήσεις στους ερωτώμενους αναφορικά με τα διαδικαστικά ζητήματα, όπως η περιγραφή της έρευνας, ο χρόνος που απαιτείται για να ανταποκριθούν τα υποκείμενα και το όφελος που απορρέει από την ερευνητική διαδικασία. Επιπλέον, οι ερωτώμενοι πληροφορήθηκαν ότι έχουν την δυνατότητα να σταματήσουν την συμμετοχή τους στην έρευνα οποιαδήποτε χρονική στιγμή και ενημερώθηκαν ότι θα τηρηθούν οι κανόνες της δεοντολογίας και κυρίως η έννοια της εμπιστευτικότητας και της ανωνυμίας. Τέλος, στα ερευνητικά υποκείμενα δόθηκε η διαβεβαίωση ότι μπορούν να πάρουν τα αποτελέσματα της έρευνας και ότι υπάρχει η δυνατότητα να επικυρώνουν τις απαντήσεις τους καθ' όλην την διάρκεια της έρευνας (Cohen & Manion, 1994).

Έτσι, αφού δόθηκαν οι αναγκαίες εξηγήσεις και επιλύθηκαν οι απορίες, τέθηκαν ερωτήσεις διευκρινιστικού τύπου από τους συμμετέχοντες στην ερευνητική διαδικασία και ορίστηκαν οι ημέρες και οι ώρες των συναντήσεων για την διαδικασία της έρευνας. Προσέτι, κατοχυρώθηκε η άδεια των ερωτώμενων για την ηχογράφηση της συνέντευξης (Openheim, 2005). Καταρχάς, υπήρξε συνάντηση με τον προϊστάμενο του γραφείου εκπαίδευσης, ώστε να αποσπάσουμε την έγκρισή του για την διεξαγωγή της έρευνας. Οφείλουμε να τονίσουμε ότι του αναφέραμε και του δώσαμε διευκρινήσεις σχετικά με τον σκοπό της πραγματοποίησης της έρευνας και τον διαβεβαίωσαμε ότι θα τηρηθούν όλοι οι κανόνες της δεοντολογίας, που αφορούν την ερευνητική διαδικασία και τους έχουμε ήδη θίξει ανωτέρω.

Ακόμη, κατά την επαφή μας με τα ερευνητικά υποκείμενα ενημερώθηκαν για το περιεχόμενο και την διαδικασία των συνεντεύξεων και δόθηκε η διαβεβαίωση ότι

θα γίνουν σεβαστοί οι κανόνες της ερευνητικής δεοντολογίας, αλλά και ότι θα έχουν το δικαίωμα να βλέπουν τα αποτελέσματα της έρευνας.

Κατά την διάρκεια της ερευνητικής διαδικασίας προσπαθήσαμε να δημιουργήσουμε μία φιλική ατμόσφαιρα, ώστε οι ερωτώμενοι να μας εμπιστευτούν και να εκδηλώσουν μία φυσική συμπεριφορά, ώστε η έρευνα να εμφανίζει μεγαλύτερη εγκυρότητα. Όταν ο συνεντευκτής είναι αποστασιοποιημένος και υπολογίζει το τι θα πει, τότε υφίσταται η πιθανότητα η απάντηση του να μην είναι αυθόρμητη και ειλικρινής (Cohen & Manion, 1994).

4. Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τους παράγοντες που επιδρούν στην αναζήτηση συνεργασίας του εκπαιδευτικού με τους άλλους εκπαιδευτικούς και με τον διευθυντή της σχολικής μονάδας για την αντιμετώπιση εντός της σχολικής μονάδας των μαθητών που εμφανίζουν το σύνδρομο ΔΕΠ-Υ στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς και τους παράγοντες που συντελούν στην διαμόρφωση της συνεργασίας αυτής.

5.Ερευνητικά ερωτήματα

Κατωτέρω θα γίνει αναφορά στις ερωτήσεις, που τέθηκαν στους εκπαιδευτικούς. Ειδικότερα καταβλήθηκε προσπάθεια να μελετηθεί:

1. Κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί διαθέτουν το εκπαιδευτικό υπόβαθρο (σπουδές, μεταπτυχιακά, σεμινάρια) για την αντιμετώπιση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και αν αυτό το υπόβαθρο επηρεάζει την σχέση τους με τον διευθυντή και με τους άλλους εκπαιδευτικούς για θέματα ΔΕΠ-Υ.
2. Εάν οι εκπαιδευτικοί αισθάνονται σίγουροι για την παιδαγωγική αντιμετώπιση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ. Η σιγουριά αυτή επηρεάζει και με ποιόν τρόπο την σχέση με τον διευθυντή και τους άλλους εκπαιδευτικούς για τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ.
3. Για ποιους λόγους οι εκπαιδευτικοί θεωρούν αναγκαία ή μη την συνεργασία με τους συναδέλφους τους και τον διευθυντή του σχολείου για τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

4. Κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τους μαθητές με ΔΕΠ-Υ και εάν αυτή η ανταλλαγή (ή μη) βοηθάει τη συνεργασία του Καθηγητή με τους άλλους Εκπαιδευτικούς ή /και με τον Δ/ντη για την διαχείριση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ.
5. Εάν αντιμετωπίζονται από κοινού (με τους συναδέλφους και τον διευθυντή) θέματα της εκπαιδευτικής πραγματικότητας, όπως την διαχείριση του παιδιού με ΔΕΠ-Υ για παράδειγμα στο διάλλειμα.
6. Εάν οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται στην εξεύρεση και την εφαρμογή διαφορετικών παιδαγωγικών προσεγγίσεων για την αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ.
7. Εάν οι εκπαιδευτικοί διαφωνούν σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ και αν οι διαφωνίες αυτές είναι εποικοδομητικές ή μη και πότε.
8. Εάν υπάρχουν στρατηγικές εκ μέρους του διευθυντή για την ανάπτυξη της συνεργασίας με τους εκπαιδευτικούς και με ποιόν τρόπο επηρεάζουν την διαχείριση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ.
9. Εάν οι εκπαιδευτικοί ανταλλάσσουν απόψεις με τον διευθυντή για πρόσθετα διδακτικά υλικά και βοηθήματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της απόδοσης των μαθητών με ΔΕΠ-Υ.
10. Εάν ο διευθυντής δίνει την δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να παρουσιάσουν καινούριες ιδέες, οι οποίες θα ήταν καλό να χρησιμοποιηθούν από τους συναδέλφους και πόσο η διάσταση αυτή βοηθάει στην την αντιμετώπιση/διαχείριση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ.

6. Μεθοδολογία

Η μέθοδος επιλογής για την διεξαγωγή της παρούσας έρευνας ήταν η συλλογή των στοιχείων και εν συνεχεία η ποιοτική τους ανάλυση, δηλαδή κάνοντας χρήση της προσωπικής συνέντευξης από συγκεκριμένο και επιλεγμένο δείγμα πληθυσμού.

Το δείγμα θα αποτελείται από εκπαιδευτικούς, οι οποίοι διδάσκουν στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στην πλειονότητά τους πρόκειται για εκπαιδευτικούς του επαγγελματικού λυκείου (άνδρες και γυναίκες). Η έρευνα προσδοκά να ανιχνεύσει την ύπαρξη συνεργασίας των εκπαιδευτικών μεταξύ τους και με τον διευθυντή της σχολικής μονάδας για την αντιμετώπιση και τη στήριξη των παιδιών με ΔΕΠ-Υ.

Η έρευνά μας αποβλέπει στην κατανόηση της εμπειρίας των προσώπων σε θέματα σχετικά με την εκπαίδευση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ (Σαουντζή -Κρέπια 2012). Η διαφορά σε σχέση με την ποσοτική έρευνα έγκειται στο ότι η τελευταία προσπαθεί να ελέγξει και να προβλέψει τα φαινόμενα προβαίνοντας στην χρήση των πειραματικών σχεδίων και της στατιστικής ανάλυσης. Από την άλλη πλευρά, η ποιοτική έρευνα εστιάζει «στη φυσική ιστορία των γεγονότων ή των σχέσεων» (Creswell, 1994).

7.Ο τρόπος καταγραφής των πληροφοριών

Οι μη δομημένες συνεντεύξεις καταγράφονται σε μαγνητόφωνο, όπως στην περίπτωση μας και συγχρόνως κρατούμε και σημειώσεις (Bogdan et al, 1998). Ο τύπος των ερωτήσεων είναι ανοικτός και παρέχουν την δυνατότητα οι απαντήσεις να λαμβάνονται με τα ακριβή λόγια των υποκειμένων της έρευνας, εν αντιθέσει με τις κλειστές ερωτήσεις, οι οποίες δίνουν την δυνατότητα μιας περιορισμένης επιλογής των απαντήσεων.

8.Ο βαθμός ελέγχου των απαντήσεων εκ μέρους του ερευνητή

Σε μία δομημένη συνέντευξη, ο ερευνητής έχει έναν καθοδηγητικό ρόλο στην συνέντευξη, ενώ στην μη δομημένη συνέντευξη, τα υποκείμενα έρευνας διαδραματίζουν έναν πιο ενεργό ρόλο στη συνομιλία, καθώς ζητείται από αυτά να θέσουν και να αναπτύξουν τις αντιλήψεις του σε ορισμένα ζητήματα.

Η συνέντευξη πραγματοποιείται με την φυσική παρουσία του ερευνητή, δεδομένου ότι προϋποθέτει την διεξαγωγή μιας συζήτησης. Το γεγονός αυτό ενέχει πολλά πλεονεκτήματα, όπως η διευκρίνιση των ερωτήσεων, αλλά και η εμπάθυνση, καθώς και η ανακάλυψη νέων μεταβλητών επιπλέον αυτών που ανευρέθησαν στην βιβλιογραφική έρευνα πό τα υποκείμενα της έρευνας, πράγμα σύνηθες, ιδίως, στις ανοικτές ερωτήσεις. Ακόμη, ο συνεντευξιαζόμενος αποκτά οικειότητα στη δια ζώσης επαφή και τον βοηθά στις απαντήσεις. Υπάρχουν και μειονεκτήματα, όπως όταν τα πρόσωπα είναι οικεία διστάζουν να απαντήσουν με ειλικρίνεια ή ο συνεντευκτής να επηρεάζει τις απόψεις του υποκειμένου της έρευνας μεταφέροντας τις δικές του απόψεις σε αυτό.

Η λήψη συνεντεύξεως είναι μια εξειδικευμένη τεχνική και απαιτεί εκ μέρους μας εξοικείωση με τη διαδικασία και εκπαίδευση σχετικά με τον τρόπο που πρέπει να

τίθενται οι ερωτήσεις και τον τρόπο διαφοροποίησής, ώστε οι πληροφορίες που συλλέγονται να μπορούν να συγκριθούν.

Γι' αυτόν τον λόγο πρέπει να γίνεται ενδελεχής μελέτη του οργάνου συνέντευξης, εν προκειμένω του ερωτηματολογίου πριν από την διεξαγωγή της συνέντευξης, διότι έτσι ο ερευνητής αποφασίζει για τον τρόπο που θα διεξαχθεί η συζήτηση με το υποκείμενο της έρευνας.

Έγινε μαγνητοφωνική καταγραφή των απαντήσεων και χρησιμοποιήθηκε λιγότερο η καταγραφή των απαντήσεων, διότι προκαλεί κόπωση και χρειάζεται πολύ χρόνο. Επίσης, δεν είναι πάντοτε ακριβής ή πλήρης, επειδή πολλά στοιχεία μπορούν να χαθούν. Ακόμη, στοιχεία αντλούνται από την στάση του σώματος, τον τόνο της φωνής και την γλώσσα του σώματος, γεγονός που κατανοούμε την πιθανή συγκινησιακή φόρτιση του υποκειμένου. Η καταγραφή δεν συμβάλλει προς αυτήν την κατεύθυνση, αλλά είναι καλύτερη η μαγνητοφώνηση.

Βεβαίως, η απομαγνητοφώνηση των κειμένων είναι μία χρονοβόρα διαδικασία, καθώς υπολογίζεται ότι μια μονόωρη συνέντευξη χρειάζεται 3 -5 ώρες για να απομαγνητοφωνηθεί (Krueger, 1998).

9. Πληθυσμός και συλλογή δεδομένων

Ο ειδικός πληθυσμός - στόχος της παρούσας έρευνας είναι εκπαιδευτικοί επαγγελματιών λυκείων στο Νομό Φλώρινας και στην πόλη της Κοζάνης. Η επιλογή των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών βασίστηκε στο γεγονός ότι έχουν αντιμετωπίσει περιστατικά παιδιών με πολλαπλά προβλήματα, όπως οικογενειακά, μαθησιακά και ειδικών αναγκών. Οι εκπαιδευτικοί συχνά έρχονται αντιμέτωποι με τις περιπτώσεις μαθητών, που προέρχονται από προβληματικά περιβάλλοντα και αντιμετωπίζουν το σύνδρομο ΔΕΠ-Υ, αλλά και άλλα μαθησιακά προβλήματα, καθώς και προβλήματα συμπεριφοράς και υγείας ή προβλήματα προσαρμογής. Οι εκπαιδευτικοί δεν κατέχουν κάποιο μεταπτυχιακό τίτλο στην ειδική αγωγή ή κάποια εξειδίκευση στο συγκεκριμένο τομέα της παιδαγωγικής επιστήμης. Ωστόσο καλούνται τακτικά να διαχειριστούν δύσκολες καταστάσεις, γι' αυτό απαιτείται τόσο η συνεργασία του εκπαιδευτικού με τον σύλλογο των διδασκόντων και επίσης, η συνεργασία του συλλόγου με τον Διευθυντή του σχολείου. Η άποψή τους είναι ιδιαίτερως χρήσιμη, λόγω της ευαισθησίας που επιδεικνύουν σε τέτοιου είδους καταστάσεις. Τα κριτήρια αποκλεισμού από την έρευνα ήταν η έλλειψη επαγγελματικής εμπειρίας και η

επαγγελματική δραστηριότητα σε μεγάλα αστικά κέντρα. Είναι πολύ σημαντικό να διερευνήσουμε τον τρόπο αντιμετώπισης ενός τέτοιου προβλήματος από ανθρώπους, οι οποίοι δεν κατέχουν την γνώση για τον τρόπο που πρέπει να συμπεριφερθούν και να ενεργήσουν παρά μόνο τη διάθεση – τουλάχιστον η πλειοψηφία εξ αυτών- να μεταλαμπαδεύσουν τη γνώση και να οδηγήσουν στη μάθηση τα παιδιά. Πρέπει να προσθέσουμε ότι το έργο τους δυσχεραίνει αναλογιζόμενοι ότι οι μαθητές βρίσκονται στην εφηβεία, όπου εκ φύσεως η συμπεριφορά τους γίνεται πιο προκλητική και εριστική.

Μέσω της έρευνας θέλαμε να εστιάσουμε στον τρόπο που οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν ένα σύνδρομο, όπως η ΔΕΠ-Υ, σε μικρές πόλεις, όπου συνήθως δεν υφίστανται οργανωμένες δομές για την αντιμετώπιση τέτοιων προβλημάτων και το σημαντικότερο, οι γονείς συχνά δεν είναι επαρκώς πληροφορημένοι για τέτοιου είδους θέματα και τις περισσότερες φορές είναι προκατειλημμένοι απέναντι σε τέτοια ζητήματα. Ουσιαστικά, οι εκπαιδευτικοί είναι μόνοι σε αυτήν την κατάσταση, γεγονός που αποτελεί για εμάς μία ερευνητική πρόκληση. Επιπλέον, θέλουμε να μελετήσουμε τον τρόπο διάρθρωσης των σχέσεων ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς και τη σχέση των διδασκόντων με τον διευθυντή της σχολικής μονάδας. Μας ενδιαφέρει να διαλευκάνουμε, εάν, υπό δυσχερείς συνθήκες, οι εκπαιδευτικοί αναπτύσσουν σχέσεις συνεργασίας ή υπάρχουν συγκρούσεις στον τομέα της λήψης ευθυνών και περαιτέρω εργασίας. Τέλος, άλλη μία σημαντική παράμετρος στην έρευνά μας είναι η διαλεύκανση του είδους της σχέσης μεταξύ του σχολείου –σύλλογος διδασκόντων και διευθυντής- και της οικογένειας. Δυστυχώς, σε μικρές επαρχιακές πόλεις, οι γονείς συνηθίζουν να αποκρύπτουν το πρόβλημα του παιδιού τους και όχι να το αντιμετωπίζουν, φοβούμενοι τον κοινωνικό στιγματισμό. Συχνά, όταν οι εκπαιδευτικοί ενημερώνουν τους γονείς για ένα πρόβλημα του παιδιού, αυτοί αντιδρούν πολύ άσχημα. Οπότε είναι ενδιαφέρον να μελετήσουμε τη συγκεκριμένη διάσταση.

Όσον αφορά την προσέγγιση των εκπαιδευτικών, καταρχάς υπήρξε επικοινωνία με τους ενδεχόμενους συμμετέχοντες και ενημερώθηκαν για το περιεχόμενο και τον σκοπό της έρευνας, το χρονικό διάστημα της διάρκειας της συνέντευξης και αφού συμφώνησαν για την συμμετοχή τους και εμείς θεωρήσαμε ότι πληρούν τα κριτήρια συμμετοχής στην έρευνα, αποφασίστηκε μια συνάντηση.

Η επιλογή μικρού δείγματος υποκειμένων είναι σύμφωνη με την επιλεγόμενη ερμηνευτική προσέγγιση, επειδή ως σκοπός τίθεται η εύρεση πλούσιων και με νόημα δεδομένων ύστερα από την ενδελεχή ανάλυση του δείγματος (Hale και συν, 2008).

Ακολούθως προβήκαμε σε ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων, η οποία είναι μια διαδικασία που περιλαμβάνει ενέργειες νοηματοδότησης, κατηγοριοποίησης και θεωρητικοποίησης του ποιοτικού υλικού αποβλέποντας στο να δοθούν απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα, να ελεγχθούν οι ερευνητικές υποθέσεις και ερμηνευθούν και να κατανοηθούν τα φαινόμενα και οι συμπεριφορές (Ιωσηφίδης, 2003).

Έτσι, έγινε απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων και καταγραφή τους σε πρόγραμμα Word στον υπολογιστή. Στην πορεία πραγματοποιήθηκε επαναληπτική ακρόαση των συνεντεύξεων για να επαληθευθούν τα δεδομένα, μήπως υπήρξε κάποιο σφάλμα κατά την διαδικασία της καταγραφής, γεγονός που θα μετέβαλε το αποτέλεσμα.

Στη συνέχεια οι απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις ελέγχθησαν εκ νέου, ώστε η ερευνήτρια να εξοικειωθεί με το υλικό της. Έπειτα δημιουργήθηκαν ταξινομήσεις σε κατηγορίες, οι οποίες πήγαζαν από το περιεχόμενο του υπό ανάλυση υλικού. Στην πορεία υπήρξε ομαδοποίηση με γνώμονα τα κοινά χαρακτηριστικά τους και δημιουργήθηκε μια λίστα. Οι νέες κατηγορίες ελέχθησαν και προέκυψε μία τελική λίστα κατηγοριών. Στο τέλος μελετήθηκαν εκ νέου οι απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις, για να διαπιστωθεί ότι δεν υπάρχουν παραλήψεις σε σχέση με ότι είχε λεχθεί από τους συμμετέχοντες στην έρευνα.

10. Αποτελέσματα έρευνας

Οι συμμετέχοντες στην συνέντευξη ήταν εκπαιδευτικοί σε επαγγελματικά λύκεια (ΕΠΑΛ). Η πλειοψηφία ήταν γυναίκες με μέσο όρο προϋπηρεσίας τα 15 έτη. Αρκετοί εξ αυτών είχαν δεύτερο πτυχίο ή μεταπτυχιακές σπουδές επιπέδου master , συγκεκριμένα δέκα άτομα ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου, ένας ήταν πτυχιούχος δύο τμημάτων και ένα άτομο ήταν κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου και κατείχε και δεύτερο πτυχίο. Η εμπειρία τους στην διδασκαλία αφορούσε σχολεία σε αγροτικές, ημιαστικές και αστικές περιοχές. Επίσης, εκτός από το εκπαιδευτικό έργο είχαν γραμματειακή και διοικητική εμπειρία σε σχολεία.

Ο αριθμός των συμμετεχόντων είναι 20 άτομα και οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν στις εκπαιδευτικές μονάδες, όπου δραστηριοποιούνται

επαγγελματικώς. Στους συμμετέχοντες θα δώσουμε ψευδώνυμα, για να διατηρηθεί η ανωνυμία, τα οποία θα αποτελούνται από το γράμμα X και τον αντίστοιχο αριθμό της συνέντευξης.

Για την διεξαγωγή της έρευνας ζητήθηκε η άδεια από τον διευθυντή των εκπαιδευτικών μονάδων και φυσικά από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, δρώντας πάντα σύμφωνα με τον κώδικα δεοντολογίας.

Συμμετοχή σε επιμόρφωση για την ΔΕΠ-Υ

Όλοι οι συμμετέχοντες αναφέρονται στην αναγκαιότητα της επιμόρφωσης για την αντιμετώπιση των περιστατικών, αλλά πολύ λίγοι έχουν λάβει κάποια επιμόρφωση. Ο X4 έχει συμμετάσχει σε επιμορφωτικό σεμινάριο για τη ΔΕΠ-Υ 600 ωρών λόγω προσωπικού ενδιαφέροντος. Επίσης, η X8 συμμετείχε σε ετήσιο σεμινάριο ειδικής αγωγής σε πανεπιστημιακό ίδρυμα, θεωρώντας, ότι θα αντιμετώπιζε καλύτερα τα παιδιά. Τέλος, η X17 συμμετείχε σε σεμινάριο 300 ωρών στην ειδική αγωγή.

Όλοι οι συμμετέχοντες απαντούν ότι δεν προέκυψε η ανάγκη για την συμμετοχή σε κάποιο σεμινάριο και ότι ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν για την βέλτιστη αντιμετώπιση των μαθητών. Ακόμη, κάποιοι εξ αυτών λένε ότι δεν έτυχε η κατάλληλη ευκαιρία για την παρακολούθηση ενός σεμιναρίου.

Κοινός τόπος των απαντήσεων είναι το ενδιαφέρον για την παρακολούθηση κάποιου σεμιναρίου, αλλά η ανυπαρξία της ευκαιρίας. Χαρακτηριστικές είναι οι κατωτέρω απαντήσεις. Η X1 περίπτωση υποστηρίζει ότι: «Όχι, δεν έχω λάβει κάποια επιμόρφωση σχετική..... Δε μου δόθηκε κάποια ευκαιρία».

Η X2 περίπτωση λέει ότι: «Δεν έχω λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση, δεν έχουν δοθεί οι κατάλληλες συνθήκες, δεν προέκυψε, θα ήθελα όμως πάρα πολύ να λάβω αυτή την επιμόρφωση».

Επιπλέον, κάποιοι εκπαιδευτικοί δεν απαιτήθηκε λόγω συνθηκών να επιμορφωθούν στη ΔΕΠ-Υ, όπως χαρακτηριστικά επισημαίνει η περίπτωση X5: «Δεν έχω λάβει καμία ειδική επιμόρφωση πάνω στη ΔΕΠ-Υ... Δεν υπήρξε ανάγκη για να επιμορφωθώ».

Οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν την ανάγκη της επιμόρφωσης και επιθυμούν να αποκτήσουν γνώσεις για τη ΔΕΠ-Υ, διότι όταν έχουν περιστατικά μαθητών με τη συγκεκριμένη μαθησιακή δυσκολία αδυνατούν να τα χειριστούν, όπως προκύπτει από

τα λόγια της παρακάτω περίπτωσης X₉: «Δεν έχω λάβει καμία ... Θα ήταν πάρα πολύ χρήσιμο, γιατί χρειάζεται στη δουλειά μας, υπάρχουν παιδιά που δεν ξέρουμε πώς να τα διαχειριστούμε. Τα διαχειριζόμαστε μόνο από προσωπικές γνώσεις, ψάχνουμε να βρούμε στο internet να διαβάσουμε κάτι...».

Βάσει λοιπόν των αποτελεσμάτων της έρευνας, διαπιστώνουμε ότι οι εκπαιδευτικοί ούτε από τις βασικές τους σπουδές αλλά ούτε και από κάποια επιπλέον επιμόρφωση δε διαθέτουν το απαιτούμενο γνωστικό υπόβαθρο για την αντιμετώπιση των μαθητών με τη συγκεκριμένη διαταραχή, αναγνωρίζουν τις δυσκολίες που υπάρχουν όσον αφορά στην αντιμετώπιση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και προσπαθούν ακόμη και μόνοι τους να ενημερωθούν, ώστε να είναι αποτελεσματικοί στην εργασία τους.

Ελλιπής η προετοιμασία για την αντιμετώπιση μαθητών με ΔΕΠ-Υ

Οι εκπαιδευτικοί δεν θεωρούν ότι είναι απολύτως προετοιμασμένοι για την αντιμετώπιση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ, διαπιστώνουν ελλείψεις στην διάγνωση των περιπτώσεων με ΔΕΠ-Υ και στον τρόπο της παροχής βοήθειας προς αυτούς. Συζητούν κάποιες φορές μεταξύ τους για την ΔΕΠ-Υ, αλλά δεν γνωρίζουν πώς να βοηθήσουν.

Διαπιστώνουν ότι είναι αναγκαία η εξειδίκευση και η επιμόρφωση σε ζητήματα, όπως η ΔΕΠ-Υ, ώστε να είναι πλήρως προετοιμασμένοι εκτός από το γνωστικό μέρος και στο παιδαγωγικό. Επίσης, δηλώνουν στην πλειοψηφία τους ότι δεν συζητούν μεταξύ τους, αλλά κυρίως αντιμετωπίζουν στην πράξη τα προβλήματα, αν και σημειώνουν ότι δυσκολεύονται, διότι δεν διαθέτουν το απαιτούμενο γνωστικό υπόβαθρο. Κάποιοι εκπαιδευτικοί, τονίζουν ότι αποτελεί πρόβλημα η χρονική απόσταση στην απόκτηση του πτυχίου, καθώς έχουν ολοκληρώσει αρκετές δεκαετίες τις σπουδές, όταν δε δινόταν βαρύτητα στις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών.

Χαρακτηριστικές είναι οι ακόλουθες απαντήσεις των εκπαιδευτικών:

Η περίπτωση X₁ λέει ότι: «Φυσικά και διαπιστώνω κάποιες ελλείψεις σε κάποιους τομείς ... Στη διάγνωση των μαθητών που έχουν ΔΕΠ-Υ καθώς και στο πώς μπορώ να τους βοηθήσω».

Ο τρόπος αντιμετώπισης των μαθητών με ΔΕΠ-Υ είναι κατά βάση εμπειρικός και δεν εδράζεται σε κάποιο γνωστικό υπόβαθρο. Η περίπτωση X₃ αναφέρει ότι: «...

από τις σπουδές εν μέρει, από την εμπειρία μου μπορώ να την αντιμετωπίσω επαρκώς».

Η αντιμετώπιση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ επαφίεται στο προσωπικό ενδιαφέρον των ίδιων των εκπαιδευτικών και όχι τόσο στην προετοιμασία από τις προπτυχιακές σπουδές. Η περίπτωση X4 αναφέρει ότι: «Όχι, δεν έχω προετοιμαστεί. Δεν υπήρχε κανένα υποχρεωτικό μάθημα, καμία υποχρεωτική επιμόρφωση σε σχέση με τη ΔΕΠ-Υ. Όλα γίνονται από καθαρά προσωπικό ενδιαφέρον». Επιπροσθέτως, δεν υπάρχουν συζητήσεις για τη ΔΕΠ-Υ με τους συναδέλφους, όπως αναφέρει η εκπαιδευτικός: «Συζητήσεις δεν υπάρχουν γι' αυτό το θέμα γενικότερα. Είναι μέσα από την τάξη, ότι προκύπτει μέσα στην τάξη».

Χαρακτηριστική είναι η απάντηση της περίπτωσης X12 η οποία λέει ότι: «Όπως σας είπα οι βασικές μου σπουδές έχουν γίνει πριν από 25-30 χρόνια οπότε δεν υπήρχε τότε και πολύ συζήτηση γύρω από τα ΔΕΠ-Υ, από άτομα με την διαταραχή αυτή. Οπότε δεν υπήρχε καμία προετοιμασία στη σχολή. Πιστεύω ότι δεν υπάρχει Οι εκπαιδευτικοί κυρίως οι παλιοί δεν έχουμε λάβει τέτοια επιμόρφωση».

Ακόμη η περίπτωση X16 αναφέρει σχετικά με το ζήτημα της επιμόρφωσης για ζητήματα ΔΕΠ-Υ και της προετοιμασίας: «Όχι, δεν έχει τύχει ποτέ να μάθω κάτι πάνω σε αυτό και οι σπουδές μου, δεν είχαν κάποιο τέτοιο θέμα, κάποιο τέτοιο μάθημα, αλλά νομίζω πως θα ήταν πολύ χρήσιμο για όλους τους εκπαιδευτικούς να γίνουν κάποια επιμορφωτικά σεμινάρια σε κάποιο πλαίσιονα συζητηθεί οργανωμένα κλπ και να υπάρχει μία ενημέρωση γιατί όπως είπα η κάθε περίπτωση όπως είπα και προηγουμένως είναι μοναδική και το κάθε παιδί θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ξεχωριστή προσωπικότητα με ότι θέματα μπορεί να έχει για να μπορούμε να είμαστε εντάξει και παιδαγωγικά απέναντι σε όλους αυτούς τους μαθητές που μπορούν να αντιμετωπίζουν κάποια μαθησιακά ή οποιαδήποτε άλλα προβλήματα».

Η περίπτωση X19 αναφέρεται τόσο στην ελλιπή προετοιμασία σχετικά με τη ΔΕΠ-Υ και παράλληλα επισημαίνει τον αναποτελεσματικό τρόπο χειρισμού των μαθητών με ΔΕΠ-Υ: «Δεν θα έλεγα ότι έχω προετοιμαστεί επαρκώς, προφανώς κατ' επέκταση διαπιστώνω και κάποιες ελλείψεις. Δεν πιστεύω ότι από μόνος μου είμαι σε θέση να χειριστώ αποτελεσματικά περιπτώσεις ΔΕΠ-Υ».

Ετοιμότητα ή μη στην αναγνώριση και τη διαχείριση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ

Από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών καθίσταται σαφές ότι κατά κύριο λόγο δεν διαθέτουν την ετοιμότητα για την αναγνώριση και την διαχείριση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, τουλάχιστον στην πλειοψηφία εκτός από τρεις περιπτώσεις , που διατείνονται ότι διαθέτουν την ικανότητα αυτή. Μάλιστα, όπως θα παρατηρήσουμε από τις ακόλουθες αναφορές επιθυμούν τη στήριξη με διάφορα επιμορφωτικά σεμινάρια από φορείς του Υπουργείου Παιδείας και κάποιοι εξ αυτών προτείνουν την ύπαρξη στα σχολεία ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών.

Η περίπτωση X1 υποστηρίζει ότι: «Δεν έχω την ετοιμότητα να αναγνωρίζω παιδιά με ΔΕΠ-Υ, χρειάζομαι στήριξη». Επιπλέον, η περίπτωση X2 αναφέρει ότι: «Θεωρώ ότι χρειάζομαι στήριξη γιατί δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα... Από επίσημους φορείς του υπουργείου παιδείας και ανθρώπους που έχουν αυτή την αρμοδιότητα και μπορούν να επιτελέσουν σωστά αυτόν τον ρόλο».

Βεβαίως, υπάρχουν και οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι αναγνωρίζουν τους μαθητές με ΔΕΠ-Υ και πρόκειται κυρίως για τους νεότερους σε ηλικία, όπως η περίπτωση X3, αλλά παραδέχεται ότι χρειάζεται επιπρόσθετη βοήθεια: «Θεωρώ ότι έχω την ικανότητα να τα αναγνωρίζω... η στήριξη θα λειτουργούσε επικουρικά».

Ακόμη, αξιοσημείωτη είναι η ευσυνειδησία των εκπαιδευτικών, όπως φαίνεται από τα λόγια της ακόλουθης περίπτωσης X4: «Σίγουρα χρειαζόμαστε στήριξη γιατί μπορεί να έχουμε μια λάθος εκτίμηση προσωπική» και την υποστήριξη που προτείνει είναι: «μέσω ενός εξειδικευμένου είτε ψυχολόγου είτε κοινωνικού λειτουργού, εντός του πλαισίου του σχολείου, μέσα στο σχολείο».

Ανάπτυξη συνεργασίας ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς

Από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών φαίνεται ότι θεωρούν στο σύνολό τους αναγκαία τη συνεργασία με τους συναδέλφους και ιδίως, όπως κάποιοι παρατηρούν, με όσους έχουν επιμορφωθεί.

Η περίπτωση X1 διατείνεται ότι: «Ναι, η συνεργασία είναι απαραίτητη... θα βοηθούσε, η εμπειρία κάποιου συναδέλφου που έχει επιμορφωθεί, θα μπορούσε να βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση».

Ακόμη λένε ότι η συνεργασία είναι αναγκαία, διότι έτσι, όλοι θα ακολουθούν το ίδιο πρόγραμμα παρέμβασης. Η περίπτωση X4 αναφέρει για το θέμα: «Ναι, γιατί όλοι οι συνάδελφοι θα πρέπει να ακολουθούν το ίδιο πρόγραμμα παρέμβασης, το

οποίο φυσικά θα πρέπει να το εφαρμόσει και η οικογένεια και αυτό είναι κάτι που δεν θα μπερδεύει και το παιδί».

Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ και η μείωση του εργασιακού άγχους

Από τους εκπαιδευτικούς μόνο δύο διαφωνούν ότι η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ συμβάλλει στην μείωση του εργασιακού άγχους. Η συντριπτική πλειοψηφία αποδέχεται ότι η συνεργασία μειώνει το εργασιακό άγχος, διότι με αυτόν τον τρόπο οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν αμφιβολίες και ανησυχίες.

Η περίπτωση X2 λέει ότι: «Μειώνει το εργασιακό άγχος, στο βαθμό που σε κάνει να νιώθεις μεγαλύτερη ασφάλεια γιατί μειώνονται οι αμφιβολίες και οι ανησυχίες τις οποίες μπορεί να έχεις. Οι επιδόσεις των μαθητών δεν συζητούνται συνήθως».

Η περίπτωση X4 επισημαίνει ότι απαιτείται γενικευμένη συνεργασία. Πρέπει οι μαθητές να ακολουθούν ενιαίο πρόγραμμα παρέμβασης: «Η συνεργασία είναι κάτι που αφορά γονείς, εκπαιδευτικούς και διευθυντή και φυσικά μία εξειδικευμένη ομάδα υποστήριξης όπως έναν ψυχολόγο γιατί θα πρέπει να υπάρχει καταρχήν η κατάλληλη συνεννόηση μεταξύ τους. Όστε το παιδί να ακολουθεί το ίδιο πρόγραμμα όπως προείπα και είναι κάτι το οποίο βοηθά και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς να αναπτύξουν κοινούς στόχους, να παρατηρήσουν διαφορές στη συμπεριφορά του παιδιού και να βοηθήσουν το ίδιο το παιδί».

Ακόμη διαφαίνεται ότι ένα σημαντικός παράγοντας εργασιακού άγχους είναι η διασπορά της ευθύνης, όπως παρατηρεί η περίπτωση X 17: «Ναι, το μειώνει, γιατί μοιράζεται η ευθύνη για τη διαχείριση της κατάστασης».

Η περίπτωση X 20 εστιάζει στην παράμετρο του μαθητή, όπου μέσω της συζήτησης με τους συναδέλφους και τον διευθυντή, ο εκπαιδευτικός αποκτά γνώση για τον τρόπο χειρισμού ενός μαθητή με ΔΕΠ-Υ: «Ναι, σαφώς γιατί και κάποιος άλλος θα γνωρίζει, έτσι θα μπορέσουμε να συζητήσουμε το οποιοδήποτε πρόβλημα του παιδιού, να δώσουμε στον μαθητή περισσότερες πληροφορίες και περισσότερες γνώσεις, έτσι ώστε να τον αποτρέψουμε από την ελλειμματική του προσοχή».

Ενημέρωση νέων συναδέλφων για ζητήματα ΔΕΠ-Υ και τρόποι συνεισφοράς της συνεργασίας ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς

Οι εκπαιδευτικοί υποστηρίζουν ότι είναι αναγκαία η ενημέρωση των νέων εκπαιδευτικών για τους μαθητές με ΔΕΠ-Υ και θεωρούν ότι η συνεργασία των εκπαιδευτικών μεταξύ τους αλλά και με τον διευθυντή της σχολικής μονάδας είναι και απαραίτητη και επιβεβλημένη. Τονίζουν ότι είναι ευκολότερη η αντιμετώπιση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ, όταν συνεργάζονται τόσο μεταξύ τους όσο και με τον διευθυντή. Η συνεργασία σύμφωνα με τους ίδιους, έχει αντίκτυπο σε πολλούς τομείς της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Βεβαίως, κάποιοι από τους εκπαιδευτικούς παρατηρούν ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία, αν και συχνά λόγω της ιδιαιτερότητας των χαρακτήρων των εκπαιδευτικών υπάρχουν και συγκρούσεις.

Η περίπτωση X2 αναφέρει ότι: «Οι τομείς τις διδασκαλίας τους οποίους εντοπίζω ότι είναι αποτελεσματικότερη η συνεργασία νομίζω ότι είναι η διαδικασία της εκμάθησης εννοιών, εκμάθησης συμπεριφοράς και εννοείται ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών αυτών όταν υπάρχουν σχέσεις συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών και εκλείπουν οι συγκρούσεις».

Η περίπτωση X14 λέει ότι: «Σίγουρα υπάρχουν πολύ καλύτερα αποτελέσματα. Συγκρούσεις.... εξαρτάται από τις προσωπικότητες, σίγουρα θα συμβαίνει και αυτό, δεν υπάρχει περίπτωση να μην συμβαίνει, αλλά τα αποτελέσματα σαφώς και θα είναι καλύτερα. Πιστεύω ότι η αποτελεσματικότητα της συνεργασίας εντοπίζεται σε όλους τους τομείς της διδασκαλίας. Γενικότερα τα αποτελέσματα θα είναι καλύτερα τόσο μέσα στην τάξη, τόσο κατά την παράδοση, τόσο κατά την εξέταση όσο και στη συμπεριφορά τους γενικότερα έξω από το μάθημα» .

Παρατηρούμε από τις ανωτέρω αναφορές ότι η συνεργασία βελτιώνει τον ίδιο τον εκπαιδευτικό σε πολλά επίπεδα της εκπαιδευτικής διαδικασίας και μόνο θετικά αποτιμάται. Μάλιστα οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί βλέπουν ορατά αποτελέσματα στις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί και επίσης υπάρχει συνεργασία του εκπαιδευτικού με τον διευθυντή.

Η περίπτωση X 15 υποστηρίζει ότι: «Ναι, βελτιώνεται πάρα πολύ».

Η περίπτωση X 8 επίσης προσθέτει ότι: «Βεβαίως και βελτιώνεται γιατί όλοι ακολουθούν μία κοινή πορεία, όλοι οι εκπαιδευτικοί και ο διευθυντής ακολουθούμε μία κοινή πορεία στα δεδομένα της οποίας θα προσαρμοστεί και ο μαθητής».

Η περίπτωση X 10 υποστηρίζει ότι: «Ναι, σαφώς η αगाστή συνεργασία είναι πάντοτε αποτελεσματική».

Σχετικά με την ενημέρωση των νέων συναδέλφων από τον διευθυντή για τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ, υπάρχει συμφωνία των εκπαιδευτικών ότι πρέπει να ενημερώνονται από τον διευθυντή.

Η περίπτωση X11 εκφράζει την άποψη ότι: «Ναι, είναι απαραίτητη η πληροφόρηση, κυρίως από τον διευθυντή, για αυτά τα παιδιά».

Η περίπτωση X13 γενικεύει και πιστεύει ότι ο νέος συνάδελφος είναι απαραίτητο να ενημερώνεται για όλα τα θέματα από τον διευθυντή: «Οπωσδήποτε, κάθε νέος συνάδελφος πρέπει να ενημερώνεται για όλα, για όλες τις καταστάσεις».

Η περίπτωση X6 είναι απολύτως κάθετη ως προς την συναίνεσή της σχετικά με την ενημέρωση των νέων συναδέλφων από τον διευθυντή για τους μαθητές με ΔΕΠ-Υ λέγοντας ότι η ενημέρωση πρέπει να γίνεται: **«Απαραίτητα»**.

Συνεργασία του εκπαιδευτικού με τον διευθυντή για θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν

Οι εκπαιδευτικοί στο σύνολό τους θεωρούν ότι πρέπει να υφίσταται συνεργασία του εκπαιδευτικού με τον διευθυντή, διότι επιλύονται τα προβλήματα που ανακύπτουν, όπως υποστηρίζει η περίπτωση X3: «Υπάρχει συνεργασία, πρέπει να υπάρχει συνεργασία, σίγουρα επιλύονται προβλήματα έτσι».

Η περίπτωση X4 παρατηρεί ότι ο εκπαιδευτικός πρέπει να συνεργάζεται με τον διευθυντή, διότι ο ίδιος δίνει την συναίνεσή του και προωθεί διάφορα προγράμματα λόγω του διοικητικού ρόλου που κατέχει: «Ναι, γιατί καταρχήν ο διευθυντής είναι η κεφαλή του σχολείου. Εάν ο ίδιος δεν συναινεί σε ένα πρόγραμμα, προφανώς δεν μπορεί να υπάρχει και να παρέχει και ο ίδιος υποστήριξη στους εκπαιδευτικούς αλλά και στο ίδιο το παιδί».

Επίσης, υποστηρίζεται ότι η συνεργασία με τον διευθυντή επιλύει αποτελεσματικότερα τα προβλήματα: «Ναι, πρέπει να υπάρχει. Γιατί έτσι ότι πρόβλημα προκύψει, όταν υπάρχει συνεργασία μπορεί να επιλυθεί πιο αποτελεσματικά».

Κάποιοι από τους εκπαιδευτικούς τονίζουν ότι η συνεργασία με τον διευθυντή πρέπει να υπάρχει σε σταθερή και συχνή βάση, διότι ο μαθητής βοηθάτε στην ένταξή

του: «Οπωσδήποτε πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή, σταθερή και συχνή συνεργασία για να μπορεί να προχωρήσει η ένταξη του παιδιού».

Εξάλλου όπως λέει ένας εκπαιδευτικός –περίπτωση X15- είναι απαραίτητη η συνεργασία με τον διευθυντή, διότι αυτός: «Ναι, πρέπει να υπάρχει μεγάλη συνεργασία στο θέμα αυτό γιατί ο διευθυντής είναι αυτός που θα δώσει τις κατάλληλες κατευθύνσεις».

Συζήτηση με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και οι λόγοι που την υπαγορεύουν

Μόνο ένας από τους είκοσι εκπαιδευτικούς της έρευνας ισχυρίστηκε ότι δεν υπάρχει χρόνος για συζήτηση με τον διευθυντή, ενώ οι υπόλοιποι συζητούν για τα θέματα που απασχολούν και άπτονται τις περιπτώσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ.

Η περίπτωση X2 διατείνεται ότι: «Συνήθως αυτές οι συζητήσεις δεν γίνονται, ενώ θα έπρεπε να γίνονται επειδή το ωρολόγιο πρόγραμμα είναι ασφυκτικό και έχει αυστηρό χρονοδιάγραμμα».

Οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί αναφέρουν μία σειρά από λόγους για τους οποίους συζητούν με τον διευθυντή, όπως της αδυναμίας της διαχείρισης των καταστάσεων που προκύπτουν από τον εκπαιδευτικό, όπως λέει η περίπτωση X6: «Για όλα τα θέματα συζητάω με τον διευθυντή γιατί απλά δεν έχω τη δυνατότητα να τα διαχειριστώ εγώ».

Μία παράμετρο που σημειώνει η περίπτωση X9 είναι η σημασία της συζήτησης με τον διευθυντή στην εξεύρεση ενός κοινού τρόπου αντιμετώπισης των διαφόρων προβλημάτων: «Συζητάμε για τον τρόπο που θα αντιμετωπίσουμε τα παιδιά που παρουσιάζουν αυτά τα φαινόμενα. Κοιτάμε ο τρόπος αντιμετώπισης να είναι κοινός από όλους τους συναδέλφους για να μπορεί να έχει κάποιο αποτέλεσμα».

Επίσης η περίπτωση X16 υπογραμμίζει ότι η συζήτηση με τον διευθυντή δημιουργεί την βάση για την ύπαρξη μίας συλλογικής προσπάθειας στην αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, πράγμα που συμβάλλει στην βελτίωση της επίδοσής τους: «Ναι, θα πρέπει για να γνωρίζει και ο μαθητής... αυτό είναι ένας συνδυασμός του εκπαιδευτικού, του όποιου εκπαιδευτικού που έχει στην τάξη του έναν μαθητή ΔΕΠ-Υ, με τον διευθυντή και τον γονέα. Άρα, όσο καλύτερη συνεργασία και συλλογική προσπάθεια υπάρχει είναι το καλύτερο δυνατό για τον ίδιο τον μαθητή».

Ακόμη, η συνεργασία και η συζήτηση με τον διευθυντή βοηθά τον ίδιο τον εκπαιδευτικό να βελτιώνεται, γεγονός που σημειώνεται από την περίπτωση X19: «Συζητώ και για το καλό το δικό μου και για το καλό των μαθητών, γι' αυτό συζητώ, πιστεύω ότι μπορούν να βελτιωθούν τα πράγματα σημαντικά και για τα παιδιά και για μένα τον ίδιο σαν εκπαιδευτικό».

Οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν τέτοιου είδους ζητήματα με μεγαλύτερη ευαισθησία και γι' αυτό θεωρούν ότι επιβάλλεται η συνεργασία και η συζήτηση με τον διευθυντή, όπως η περίπτωση X17: «Συζητάω για όλα τα θέματα, πολύ δε περισσότερο για μια τέτοια περίπτωση που πρέπει να είμαστε και πιο προσεκτικοί και πιο αποτελεσματικοί».

Διαχείριση των γνώσεων των άλλων συναδέλφων, που αποκομίζουν οι εκπαιδευτικοί από τις συζητήσεις, που γίνονται μεταξύ των συναδέλφων με απώτερο σκοπό την βελτίωση της διαχείρισης των μαθητών με ΔΕΠ-Υ.

Οι εκπαιδευτικοί συζητούν με τους συναδέλφους τους και ακολούθως χρησιμοποιούν τις γνώσεις με εποικοδομητικό τρόπο, ώστε να βοηθήσουν τον μαθητή με ΔΕΠ-Υ, αλλά και οι ίδιοι να βελτιωθούν. Στο σύνολό τους οι ερωτηθέντες εκπαιδευτικοί βρίσκουν εποικοδομητικές τις συζητήσεις με τους συναδέλφους τους.

Καταρχάς, η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των εκπαιδευτικών συμβάλλει στην αυτοβελτίωση του εκπαιδευτικού, όπως καθίσταται έκδηλο από την περίπτωση X7: «Γενικά, θέλω να ακούω απόψεις και πρακτικές από άλλους συναδέλφους όχι μόνο για την περίπτωση των ΔΕΠ-Υ, γενικότερα, γιατί θεωρώ ότι βοηθάει στο να βελτιωνόμαστε. Πόσο μάλλον όταν πρόκειται για ειδικές περιπτώσεις. Σαφώς είναι χρήσιμες οι απόψεις, ειδικά όταν από κάποιους έχουν εφαρμοστεί κάποιες πρακτικές και είναι αποτελεσματικές, θέλω να τις προσαρμόσω και 'γω στο δικό μου αντικείμενο, στο δικό μου τμήμα».

Η συζήτηση συνεισφέρει στην εξέλιξη των εκπαιδευτικών σε επαγγελματικό και προσωπικό επίπεδο: «Βέβαια, βέβαια, η συνεργασία με τους άλλους συναδέλφους είναι πάντα ότι καλύτερο και αν ξέρουν κάτι περισσότερο αυτοί γιατί να μην το χρησιμοποιήσω και γω ώστε να μπορώ να βελτιωθώ και σαν εκπαιδευτικός αλλά και σε προσωπικό ακόμα επίπεδο.

Γενικότερα, η συζήτηση για ζητήματα ΔΕΠ-Υ αξιοποιείται θετικά από τους εκπαιδευτικούς: «Ναι, φυσικά. Οποιαδήποτε γνώση άλλων συναδέλφων την αξιοποιούμε θετικά».

Οι εκπαιδευτικοί φαίνονται διατεθειμένοι να δέχονται βοήθεια σε τέτοιους είδους θέματα, τα οποία είναι σημαντικά και κρίνονται ως σοβαρά από τους ίδιους, όπως αναφέρει η περίπτωση X13: «Βεβαίως και κάθε φορά που προκύπτει κάποιο παρόμοιο γεγονός ζητάς και τη συμβουλή και τη βοήθεια συναδέλφων και του διευθυντή και από οπουδήποτε μπορείς να την έχεις».

Οι εκπαιδευτικοί δεν αποδέχονται άκριτα την γνώμη οποιουδήποτε συναδέλφου, αλλά εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει τα διάφορα προβλήματα στην τάξη, γεγονός που υπογραμμίζει η περίπτωση X19: «Συνήθως τις χειρίζομαι. Τώρα εξαρτάται και από τον συνάδελφο, αν είναι κάποιος συνάδελφος που εκτιμώ τη γνώμη του και τη συμπεριφορά του γενικότερα, εννοώ τον εκτιμώ όσον αφορά στην αντιμετώπιση θεμάτων μέσα στην τάξη, ακούω τη γνώμη του και σε συλλόγους και κατ' ιδίαν, ναι αν κάποιος συνάδελφος έχει χρήσιμες πληροφορίες, ναι τις χειρίζομαι και τις αξιοποιώ σημαντικά».

11.Συζήτηση

Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας παρουσίασαν μία ενδιαφέρουσα άποψη αναφορικά με την σχέση των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με τους συναδέλφους τους και τον διευθυντή της εκπαιδευτικής μονάδας στην αντιμετώπιση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ.

Οι απαντήσεις δεν δύναται να γενικευτούν, ωστόσο αποτελούν ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα πολλών εκπαιδευτικών, που εργάζονται στον χώρο της εκπαίδευσης. Η συζήτηση που ακολουθεί εστιάζει στα ευρήματα της έρευνας και κάνει χρήση των αντικειμενικών σκοπών, που τέθηκαν στην αρχή και προβαίνει σε κάποιες προτάσεις για το μέλλον.

Συμμετοχή σε επιμόρφωση για την ΔΕΠ-Υ

Στην συγκεκριμένη έρευνα οι εκπαιδευτικοί συμφωνούν ότι η επιμόρφωση είναι αναγκαία για την αντιμετώπιση των περιστατικών με ΔΕΠ-Υ, ωστόσο πολύ λίγοι έχουν λάβει κάποια επιμόρφωση. Τα ευρήματα αυτά είναι σύμφωνα με

προγενέστερες έρευνες, όπου τονίζεται ότι η επιμόρφωση συμβάλλει στην καλύτερη αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ και στη διαχείριση των προβλημάτων που ανακύπτουν.

Τα τελευταία χρόνια λόγω της βαρύτητας που έχει δοθεί στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ, αλλά και γενικότερα στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών παρατηρήθηκε η γένεση νέων εκπαιδευτικών αναγκών και ταυτοχρόνως η ανάγκη των εκπαιδευτικών για επιμορφωτική στήριξη και καθοδήγηση στη νέα αναδυόμενη κοινωνική πραγματικότητα. Υπάρχουν, καταρχάς, πολλά θέματα, στα οποία απαιτείται επιμόρφωση, όπως είναι ζητήματα «διδασκτικής, εφαρμογή νέων μεθόδων και εκπαιδευτικών υλικών, προώθηση της αξίας της διεπιστημονικότητας και της συλλογικής εργασίας, σημασία της διοίκησης άψυχου και έμψυχου υλικού και της διαχείρισης ανθρωπίνων σχέσεων» (Ανδρέου, 1997).

Ακόμη εξαιτίας των μεταβολών στο εκπαιδευτικό σύστημα και της διαδικασίας της σχολικής ένταξης των μαθητών με ΔΕΠ-Υ, αλλά και γενικότερα των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, η επιμόρφωση είναι ουσιώδης. Πρόκειται για μια απαραίτητη συνθήκη για την πραγματοποίηση των επιχειρούμενων θεσμικών αλλαγών εξαιτίας των αλλαγών και των καινοτομιών στην εκπαίδευση (Darling-Hammond, 1990).

Έχει παρατηρηθεί ότι τις περισσότερες φορές οι εκπαιδευτικοί οδηγούνται στη σχολική πράξη χωρίς την προηγούμενη αναγκαία εμπειρία, έχοντας μόνο θεωρητική κατάρτιση, την οποία την απέκτησαν πριν αρκετό χρονικό διάστημα κάνοντας το έργο των εκπαιδευτικών ακόμη πιο δύσκολο και οδηγώντας τον εκπαιδευτικό να επιλέξει συμπεριφορές περισσότερο βάσει του ενστίκτου παρά της εμπειρίας (Κωστίκα, 2004).

Το πρόβλημα στην Ελλάδα μεγεθύνεται, διότι η βασική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών καλύπτει στην πλειοψηφία των Πανεπιστημιακών Τμημάτων μόνο τον τομέα της επιστημονικής κατάρτισης και παραμελεί τις περισσότερες φορές, την παιδαγωγική και την πρακτική άσκηση, δηλαδή την επαγγελματική εκπαίδευση των υποψηφίων εκπαιδευτικών. Η επιμόρφωση λειτουργεί αντισταθμιστικά, επιτελώντας έναν συμπληρωματικό και αναγκαίο ρόλο (Χατζηδήμου, 2003).

Η προετοιμασία των εκπαιδευτικών είναι ανεπαρκής, παρά τις καταβληθείσες προσπάθειες για την αναβάθμιση των σπουδών, δεν έχουν υψηλό επίπεδο προπαρασκευαστικής ετοιμότητας και επομένως επιβάλλεται η θέσπιση και η

λειτουργία των επιμορφωτικών προγραμμάτων, για να καταστούν αποτελεσματικοί οι εκπαιδευτικοί (Βαλανίδης, 1992).

Έχει καταδειχθεί ότι η επιμόρφωση προσφέρει στους εκπαιδευτικούς, εκτός από τη στήριξη στην άσκηση των καθημερινών επαγγελματικών καθηκόντων, την ανάπτυξη τους σε προσωπικό επίπεδο (Ματσαγγούρας, 1995).

Μάλιστα, συχνά επισημαίνεται από τους μελετητές ότι (Barber & Mourshed, 2007) «ο κυριότερος μοχλός διαφοροποίησης της μάθησης ανάμεσα στους μαθητές είναι ο διδάσκων» τονίζοντας την σημασία που έχει για τους μαθητές η ύπαρξη ενός καλού εκπαιδευτικού κατά τα πρώτα έτη της εκπαιδευτικής τους πορείας. Δεδομένου των μεταβολών που υφίστανται σε όλα τα πεδία του ανθρώπινου βίου –κοινωνικό, οικονομικό, μαθησιακό, πολιτισμικό- και συμπεριλαμβανομένου ότι η εκπαίδευση γίνεται ο αποδέκτης αυτών των αλλαγών, καθώς και το έργο του εκπαιδευτικού (Γιώτης & Νόβα, 2002). Η διαμορφωθείσα κατάσταση επιβάλλει μεταβολές τόσο στο περιεχόμενο διδασκαλίας με στόχο την εναρμόνισή τους στα νέα δεδομένα όσο και στην μέθοδο και την οργάνωση της διδακτικής διαδικασίας. Απώτερος σκοπός είναι η ύπαρξη μίας νέας μεθόδου κατάκτησης της γνώσης από τους μαθητές (Ξωχέλλης, 2002).

Υπό αυτές τις συνθήκες ο εκπαιδευτικός διαδραματίζει έναν πολυρολικό έργο με αυξημένες απαιτήσεις από τον εκπαιδευτικό, πράγμα που μας κατευθύνει στην αναγκαιότητα της επιμόρφωσης (Hargreaves, 2000). Έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί σε αρκετά κράτη της Ευρώπης, όπως στην Γαλλία, την Ιταλία και την Ελλάδα, δείχνουν ότι οι εκπαιδευτικοί δυσφορούν κατά την άσκηση του επαγγέλματος τους εξαιτίας της αδυναμίας τους, αλλά και της απουσίας στήριξης για την αντιμετώπιση των παιδαγωγικών δυσκολιών. Προβλήματα που απασχολούν τον εκπαιδευτικό είναι η παθητική στάση των μαθητών, η σχολική αποτυχία, η αποστροφή του μαθητή για κάποιο διδακτικό αντικείμενο και η άσχημη συμπεριφορά τους (Τσακίρη, 2003).

Η αδυναμία του εκπαιδευτικού για την εξεύρεση των μέσων και την υπέρβαση των δυσχερειών που αντιμετωπίζει κατά την καθημερινή σχολική πρακτική αποτελούν τους παράγοντες για την ανάγκη της ενίσχυσής του κατά την διάρκεια της επαγγελματικής του ζωής, ώστε να υπάρξει επαρκής προετοιμασία (Βασιλού-Παπαγεωργίου, 1992).

Ελλιπής η προετοιμασία για την αντιμετώπιση μαθητών με ΔΕΠ-Υ

Έρευνες έχουν καταδείξει ότι οι εκπαιδευτικοί της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι πιο απαισιόδοξοι σε σχέση με της πρωτοβάθμιας για την εκπαιδευτική εξέλιξη των μαθητών με ΔΕΠ-Υ ή με άλλες μαθησιακές δυσκολίες. Οι χαμηλές προσδοκίες που έχουν επιδρούν στην επίδοση των μαθητών και την διαμορφώνουν σε μεγάλο βαθμό με συνέπειες, ακόμη και την εγκατάλειψη του σχολείου (Αντωνίου, 2009).

Τα πορίσματα της έρευνάς μας συγκλίνουν εν μέρει με αυτά άλλων ερευνών. Όπως φαίνεται, οι εκπαιδευτικοί είναι απρόθυμοι και δίχως ειδική εκπαίδευση για την αντιμετώπιση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ, επίσης δεν διαθέτουν την κατάλληλη παιδεία για τον εντοπισμό των μαθητών με ΔΕΠ-Υ. Τέλος, δεν γνωρίζουν τον τρόπο αξιολόγησης των συγκεκριμένων μαθητών και την ψυχολογική υποστήριξη που απαιτείται (Καραντούλα & Καρπαθίου, 2013).

Αρκετοί εκπαιδευτικοί έχουν σχηματίσει την πεποίθηση ότι οι μαθητές μαθαίνουν με έναν τρόπο και έτσι δεν μπαίνουν στην διαδικασία να αναζητούν νέους τρόπους μετάδοσης της γνώσης και προσέγγισης των παιδιών με συνέπεια οι μαθητές να οδηγούνται στην σχολική αποτυχία και οι ίδιοι να παραμένουν θεατές αυτών (Φλωράτου, 2009).

Σύμφωνα με έρευνες οι εκπαιδευτικοί έχουν περιθώρια παρέμβασης στους μαθητές με ΔΕΠ-Υ, αρκεί να έχουν ένα δομημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, πράγμα που προϋποθέτει την κατοχή ειδικών γνώσεων από του εκπαιδευτικούς (Φλωριάτου, 2009).

Από τα παραπάνω οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η έρευνα μας συγκλίνει ως προς την ελλιπή προετοιμασία των εκπαιδευτικών, αλλά τουλάχιστον στα πορίσματα, που εμείς είχαμε καταδεικνύεται ότι οι εκπαιδευτικοί της μελέτης μας ήταν πρόθυμοι και επιζητούσαν την ενημέρωση και τη γνώση σε θέματα ΔΕΠ-Υ.

Ανάπτυξη συνεργασίας ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς και του εκπαιδευτικού με τον διευθυντή

Όπως είδαμε στην έρευνά μας οι εκπαιδευτικοί είναι θετικοί στην ανάπτυξη της συνεργασίας τόσο με τους υπόλοιπους συναδέλφους όσο και με τον διευθυντή της σχολικής μονάδας για την αντιμετώπιση και τη διαχείριση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ.

Κοινή παραδοχή του συνόλου των εκπαιδευτικών είναι ότι η συνεργασία βοηθάει και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, ενδυναμώνοντάς τους σε ζητήματα που νιώθουν ότι υστερούν αλλά και τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ καθώς θεωρούν ότι η δική τους συνεργασία μόνο θετικά μπορεί να λειτουργήσει και να βοηθήσει τα συγκεκριμένα παιδιά σε όλες τις εκφάνσεις της σχολικής τους ζωής.

Σε έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί επισημαίνεται η σημασία της συνεργατικής διάθεσης ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς, καθώς και τον διευθυντή, ώστε το εκπαιδευτικό έργο να καταστεί αποτελεσματικό.

Καταρχάς, έχει καταδειχθεί από έρευνες η σημασία της συνεργασίας των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής αξιολόγησης των μαθητών που αντιμετωπίζουν ΔΕΠ-Υ ή και άλλες μαθησιακές δυσκολίες (Tenenbaum & Ruck, 2007 όπ. αναφ. στο Τρίγκα-Μερτίκα 2010).

Μέσω της συνεργασίας καθίσταται έκδηλη η πληροφόρηση για θέματα που αφορούν τη συμπεριφορά των μαθητών και τη μαθησιακή τους επίδοση κατά την διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε ολόκληρη την ακαδημαϊκή τους εξέλιξη (Mashburn & Henry, 2004).

Στην διεθνή βιβλιογραφία συναντώνται πλείστα παραδείγματα, όπου οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται για την αξιολόγηση των μαθητών και τα αποτελέσματα να είναι αξιόπιστα αφορούσε (Τρίγκα-Μερτίκα 2010).

Οι εκπαιδευτικοί, εφόσον συνεργάζονται μπορούν να εξακριβώσουν την διάσπαση της ελλειμματικής προσοχής και/ή υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ) (Τρίγκα-Μερτίκα 2010) και βεβαίως να την αντιμετωπίσουν.

Η συνεργασία των εκπαιδευτικών και του διευθυντή με τον καθένα εκπαιδευτικό είναι ιδιαίτερα επωφελής για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ, καθώς μπορούν να πράξουν από κοινού για την δημιουργία ενός σχολικού περιβάλλοντος, που θα είναι φιλικό στους μαθητές με ΔΕΠ-Υ. Βεβαίως, αναγκαία προϋπόθεση είναι η εκπαίδευση και η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών στο ζήτημα της ΔΕΠ-Υ και η ύπαρξη ειδικής παιδαγωγικής υποστήριξης στο σχολείο σε τεχνολογικό και υλικό πεδίο. Η οργάνωση του σχολείου, όπου θα επιβάλλεται ένα κοινό σύστημα αξιών και μια ενιαία πολιτική για την αντιμετώπιση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και θα αντικατοπτρίζει τις ανάγκες των εκπαιδευτικών και των μαθητών, όπως και η διαρκής επιδίωξη εκ μέρους των εκπαιδευτικών και του διευθυντή για συνεχή επιμόρφωση είναι δυνατόν να λειτουργήσει αποτελεσματικά για την αντιμετώπιση της ΔΕΠ-Υ (Αντωνίου & Πολυχρόνη, 1998).

Κεφάλαιο 6 Συμπεράσματα

Στην παρούσα μελέτη ασχοληθήκαμε με το πρόβλημα της ΔΕΠ-Υ στους μαθητές της Δ/βάθμιας εκπαίδευσης και τον αντίκτυπο που έχει, αλλά και τον τρόπο της διαχείρισης του προβλήματος από τη διεύθυνση του σχολείου και τους εκπαιδευτικούς αυτού. Ειδικότερα, έγινε λόγος για τους παράγοντες, που συνιστούν την ύπαρξη της συνεργασίας των εκπαιδευτικών για τη διαχείριση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ. Επίσης, γίνεται αναφορά για τη συνεργασία των εκπαιδευτικών με τον διευθυντή της σχολικής μονάδας σχετικά με την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου συνδρόμου εντός του σχολικού πλαισίου και τους παράγοντες που επιδρούν στη διαμόρφωσή αυτής της σύμπραξης.

Αρχικά έγινε βιβλιογραφική ανασκόπηση του θέματος, όπου τέθηκαν βασικές και σημαντικές πτυχές του θέματος, δεδομένου ότι απασχολεί την σχολική κοινότητα. Ακολούθως, τίθενται τα ερευνητικά δεδομένα.

Συγκεκριμένα τέθηκαν τα συμπτώματα και οι ανάγκες των μαθητών με ΔΕΠ-Υ, ώστε να καταδειχθεί η σημασία της αντιμετώπισης του συνδρόμου για την μελλοντική εκπαιδευτική πορεία του μαθητή και την περαιτέρω εξέλιξη του.

Επίσης, έγινε αναφορά στον τρόπο που αντιμετωπίζεται η ΔΕΠ-Υ στο σχολείο τόσο από τον μεμονωμένο εκπαιδευτικό, αλλά και από τη διεύθυνση ή τον σύλλογο των διδασκόντων. Η συγκεκριμένη αναφορά εστιάζει στις παραμέτρους που επιδρούν στην εκπαιδευτική διαδικασία των μαθητών με ΔΕΠ-Υ, ώστε να επισημανθεί η αναγκαιότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών και της διεύθυνσης του σχολείου, διότι σε πολλές περιπτώσεις είναι αναγκαία και η χωροταξική μεταβολή ή ο εφοδιασμός με εποπτικά υλικά, γεγονός που δεν αποτελεί ζήτημα του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού, αλλά όλου του συλλόγου.

Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας είναι ο ηγέτης, εν προκειμένω αναφερόμαστε στην παιδαγωγική ηγεσία και καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την πραγμάτωση του οράματός του και την επιβολή ενός συστήματος εργασίας, που δεν θα αποκλείει τους μαθητές που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα στον τρόπο μάθησης. Για αυτό, στην κατεύθυνση αυτή είναι σημαντική η συνεργασία με τα υπόλοιπα μέλη της σχολικής κοινότητας, στα οποία οφείλει ο διευθυντής να καταστήσει σαφές ότι επιτελούν μία σημαντική αποστολή και όλοι οφείλουν να συνεισφέρουν προς αυτήν την κατεύθυνση.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας παρατίθεται η έρευνα, όπου συνάγονται τα ακόλουθα συμπεράσματα.

Καταρχάς, διαφαίνεται ότι το σύνολο σχεδόν των εκπαιδευτικών δε διαθέτει το απαιτούμενο γνωστικό υπόβαθρο για την αντιμετώπιση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ αφού και στα πλαίσια των σπουδών τους δεν παρακολούθησαν κάποιο ειδικό μάθημα. Όλοι οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί αναφέρονται στην αναγκαιότητα της επιμόρφωσης για την αντιμετώπιση των περιστατικών ΔΕΠ-Υ και διαπιστώνεται ότι πολύ λίγοι εξ αυτών έχουν λάβει κάποια επιμόρφωση. Η επιδίωξη απόκτησης επιμόρφωσης σε γενικότερα θέματα ειδικής αγωγής ή πιο εξειδικευμένων γνώσεων των προαναφερθέντων εκπαιδευτικών, ήταν αποτέλεσμα δικής τους επιθυμίας με την προοπτική να καταστούν κατά το δυνατόν ικανοί στην διαχείριση παιδιών με προβλήματα. Επίσης, καθίσταται εμφανής η ανάγκη των εκπαιδευτικών για πρόσκτηση γνώσεων αναφορικά με το συγκεκριμένο πρόβλημα, από το γεγονός της ιδιωτικής ενημέρωσης ακόμη και από το διαδίκτυο, προκειμένου να είναι αποτελεσματικότεροι στην εργασία τους.

Ακόμη, παρατηρείται ότι οι εκπαιδευτικοί εξαιτίας της ελλιπούς εκπαίδευσης δε θεωρούν ότι είναι απολύτως προετοιμασμένοι για την αντιμετώπιση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ καθώς νιώθουν ανεπαρκείς τόσο στη διάγνωση των περιπτώσεων των μαθητών με ΔΕΠ-Υ όσο και στον τρόπο της παροχής βοήθειας προς αυτούς. Μάλιστα στην πλειοψηφία τους, οι εκπαιδευτικοί δηλώνουν ότι δε διαθέτουν την ετοιμότητα για την αναγνώριση και τη διαχείριση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ. Μία σημαντική παράμετρος που αξίζει να αναφερθεί είναι ότι οι εκπαιδευτικοί, παρότι δεν νιώθουν επαρκώς προετοιμασμένοι να αντιμετωπίσουν και να αξιολογήσουν παιδιά με ΔΕΠ-Υ δε συζητούν συχνά μεταξύ τους γύρω από το θέμα αυτό.

Σύμφωνα με τα λεγόμενα των εκπαιδευτικών, η εμφανής ανασφάλεια και αμφιβολία τους σε θέματα αντιμετώπισης και διαχείρισης παιδιών με ΔΕΠ-Υ καθιστά τη συνεργασία τόσο μεταξύ τους όσο και με τον διευθυντή της σχολικής μονάδας και αναγκαία και επιβεβλημένη σε όλους τους τομείς της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η γενικευμένη άποψη που επικρατεί είναι ότι η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων της εκπαιδευτικής διαδικασίας καθώς και όλες οι ενέργειες που γίνονται σε αυτόν τον τομέα οδηγούν στην εξεύρεση ουσιαστικότερων και αποτελεσματικότερων λύσεων αναφορικά με την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων παιδιών. Συνάμα επικρατεί η πεποίθηση ότι βελτιώνεται και η συμπεριφορά των παιδιών αυτών καθώς εισπράττεται θετικά από την πλευρά τους το ενδιαφέρον των

εκπαιδευτικών. Ακόμη και οι διαφωνίες που ενδέχεται να προκύψουν κατά τη διάρκεια συζητήσεων και ανταλλαγής απόψεων μπορούν να λειτουργήσουν εποικοδομητικά προς την κατεύθυνση της ορθότερης διαχείρισης των περιπτώσεων παιδιών με ΔΕΠ-Υ. Η σύγκρουση μπορεί να αποτελέσει λόγο περαιτέρω διερεύνησης του θέματος και να οδηγήσει στην αποτελεσματικότερη επίλυση του υπάρχοντος προβλήματος.

Επιπροσθέτως οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι είναι επιτακτική η συνεργασία του εκπαιδευτικού με τον διευθυντή για την αντιμετώπιση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ. Οι στρατηγικές που μπορεί να αναπτύξει ο διευθυντής, οι εξειδικευμένες γνώσεις που πιθανόν διαθέτει αλλά και οι αυξημένες αρμοδιότητές που απορρέουν από τη θέση που κατέχει, θεωρούν οι συμμετέχοντες στην έρευνα εκπαιδευτικοί, ότι αποτελούν λόγους επιβεβλημένης συνεργασίας μαζί του αφού αυτές του οι ιδιότητες μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των μαθητών με ΔΕΠ-Υ.

Τέλος, διαπιστώνεται ότι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν αναγκαία την συνεργασία με του συναδέλφους και ιδίως, με όσους εξ αυτών διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις για τη διαχείριση της ΔΕΠ-Υ. Είναι φανερή η πεποίθησή τους ότι οι γνώσεις τους, οι απόψεις και οι εμπειρίες τους μπορούν να λειτουργήσουν υποστηρικτικά και βοηθητικά στο δικό τους έργο με σκοπό την αρτιότερη και ορθότερη αντιμετώπιση των συγκεκριμένων μαθητών.

Βιβλιογραφία

American Psychiatric Association (2000). *Diagnostic and Statistical manual of Mental disorders DSM-IV* (4th Ed.). Washington, DC: American Psychiatric Association.

Αγγελίδης, Π., & Στυλιανού, Τ. (2011). Προετοιμάζοντας τους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση μέσα από τη δημιουργία δικτύων συνεργασίας. Στο: Π. Αγγελίδης, (Επιμ.). *Παιδαγωγικές της συμπερίληψης*. Αθήνα: Διάδραση.

Angelides, P. (2002). Towards inclusive education in Cyprus? Paper submitted for publication.

Ανδρέου, Α., (1997). Διεθνείς Τάσεις Συνεχούς Επιμόρφωσης των Εκπαιδευτικών: η περίπτωση των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ΕΖΕΣ του ΕΟΧ, άρθρο στο: περιοδικό *Διοικητική Ενωμέρωση*, τχ. 8, σσ. 96-104.

Αγγελίδης, Π. «Καθ' οδόν προς την συμπεριληπτική εκπαίδευση στην Κύπρο», ανάκτηση από www.pee.gr/wp-content/uploads/praktika, στις 3\4\2019.

Angelides, P., Stylianou, T. & Gibbs, P. (2006). Preparing teachers for inclusive education. *Teaching and Teacher Education*, 22(4), 513-522.

Αλεβίζος Γ., Βλάχου Α., Γενά Α., Πολυχρονοπούλου Σ., Μαυροπούλου Σ., Χαρούπιας Α., Χιουρέα Ο. (2010). Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη για αένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, Υπουργείο Παιδείας δια βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Εκπαιδευτικών Δράσεων, Ηλεκτρονικά διαθέσιμο: http://www.specialeducation.gr/files4users/files/pdf/specialedu_ps.pdf.

Αντωνίου, Α.-Σ. (2009). *Ψυχολογία Ατόμων με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες* Τομ. Α'. Αθήνα: Εκδόσεις Π. Χ. Πασχαλίδης.

Αγγελίδης, Π. (2011). *Παιδαγωγικές της Συμπερίληψης*. Αθήνα: Διάδραση.

Attwood, J. (2001). Changing unruly and unmanageable into “understood” special children Barkley, R.A. (1990).

Αρβανίτη, Ε. (2013). Ελληνόγλωσση διαπολιτισμική εκπαίδευση στη διασπορά: Ένα σύγχρονο πλαίσιο εκπαιδευτικοπολιτικού σχεδιασμού. *Επιστήμες Αγωγής*, 1(2), 176-199.

Baker, A. J. (2000b). Parent involvement for the middle level years: Recommendations for schools. *Schools in the Middle*, 9 (9), 26-30.

Balli, S. J., Demo, D.H. & Wedman, J.F. (1998). Family involvement with children' shomework: An intervention in the middle grades. *Family Relations*, 47, (2), 149-158.

Barbareasi, W. J., & Olsen, R. D (1998). An ADHD educational intervention for elementary schoolteachers: A pilot study. *Developmental and Behavioural Pediatrics*, 19, 94-100

Βασιλού-Παπαγεωργίου, Β., (1992). Το επάγγελμα και η κοινωνική θέση του εκπαιδευτικού. *Τα εκπαιδευτικά*, τχ.25-26, σ. 114-127.

Beck, L.G. & Murphy, J. (1999) Parent Involvement in site-based Management: lessons from one site. *International Journal of Leadership in Education*, 2 (2),81-102.

Beckle, B. (2004). Knowledge and attitudes about Attention-Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD): A comparison between practicing teachers and undergraduate education students. *Journal of Attention Disorders*, 7 (3), 151-161.

Bell, J. (1997). *Μεθοδολογικός σχεδιασμός παιδαγωγικής και κοινωνικής έρευνας*. Αθήνα: Gutenberg.

Bernstein, B. (1989). *Παιδαγωγικοί κώδικες και κοινωνικός έλεγχος*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Biederman, J. (2005). Attention- Deficit/Hyperactivity Disorder: A selectiveoverview. *Society of Biological Psychiatry*, 57, 1215-1220.

Blackledge, D. & Hunt, B. (1994). *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης*. Αθήνα:Μεταίχμιο.

Cohen L. & Manion L. (1994). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα:Μεταίχμιο.

Cormier, E. (2008). Attention Deficit/Hyperactivity Disorder: A review and Update. *Journal of Pediatric Nursing*, 23(5), 345-357.

Γιώτης, Α. & Νόβα, Χ., (2002). Στάσεις και απόψεις των εκπαιδευτικών για την προοπτική της εκπαίδευσης στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης: περιεχόμενο σπουδών και ευρωπαϊκή ταυτότητα. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, τχ. 126, σ. 91-102.

Darling-Hammond, L. (2006). Constructing 21st-century teacher education. *Journal of Teacher Education*, 57 (pp. 300-314). London: Sage publications.

Demunter, P. (2001). Η αξιολόγηση θεωρητική και πρακτική προσέγγιση. Στο Μπαγάκης Γ. (επιμέλεια), *Αξιολόγηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων*. σ.σ. 23-39. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Erten, O., & Savage, R. (2012). Moving forward in inclusive education research. *International Journal of Inclusive Education*, 16(2), 221-233.

Ευαγγέλου, Ο. & Μουλά, Ε. (2016). «Συγκριτική θεώρηση της διαπολιτισμικής και της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης». Στο *Έρκυνα*, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών–Επιστημονικών Θεμάτων, Τεύχος 10ο (σ.σ.155-165).

Φλωριάτου, Μ. (2009). Μαθησιακές δυσκολίες και όχι τεμπελιά. Αθήνα: Οδυσσέας.

Φουκαρέλη, Σ., & Ντεροπούλου- Ντέρου, Ε. (2013). Α. Ζώνιου- Σιδέρη, Ε. Ντεροπούλου- Ντέρου & Κ. Παπαδοπούλου (Επιμ.). *Η έρευνα στην ειδική αγωγή, στην ενταξιακή εκπαίδευση και στην αναπηρία*. Αθήνα: Πεδίο.

Farrell, M. (2006). Behavioral, emotional and social difficulties. London: Routledge.

Fullan, M. (2007) *The New Meaning of Educational Change*. 4th edition. New York: Teachers College Press.

Jerome, L., Gordon, M., & Hustler, P. (1994). A comparison of American and Canadian teachers' knowledge and attitudes towards Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD). *Canadian Journal of Psychiatry*, 39, 563-567.

Jerome, L., Washington, P., Laine, C. J., & Segal, A. (1999). Graduating teachers' knowledge and attitudes about attention-deficit hyperactivity disorder: A comparison with practicing teachers. *Canadian Journal of Psychiatry*, 44, 192.

Καΐλα, Μ. (επιμ.) (1996). *Η σχολική αποτυχία. Από την «οικογένεια» του σχολείου στο «σχολείο» της οικογένειας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κάκουρος Ε., Ζουρνατζής, Ε., Παπαηλιού, Χ., & Καραμπά, Ρ. (2003). Ο ρόλος των δασκάλων στην αντιμετώπιση των μαθησιακών δυσκολιών παιδιών με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής - Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ). *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 64-65, 42-50.

Κάκουρος Ε., Παπαηλιού Χ., Μπαδικιάν Μ., (2006). *Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τη φύση και την αντιμετώπιση της Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής - Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ)*. Παιδαγωγική Επιθεώρηση, Τεύχος 41.

Κάκουρος, Ε. Μανιαδάκη, Κ. (2000). Η επίδραση της ΔΕΠ-Υ στη σχολική επίδοση και στη συμπεριφορά των παιδιών.

Κανδαράκης, Α. (2004). Συνυπάρχουν οι μαθησιακές δυσκολίες με τα προβλήματα συμπεριφοράς; Αθήνα: Σαββάλας.

Kos, J. (2008). *What Do Teachers Know, Think and Intend To Do About ADHD?* Paper presented to the European Conference on Educational Research, Goteborg, Sweden.

Kos, J. M., & Richdale, A. L. (2009). The history of attention-deficit/hyperactivity disorder. *Australian Journal of Learning Disabilities*, 9(1), 22-24.

Kos, J. M., Richdale, A. L., & Jackson, M. S. (2004). Knowledge about attention deficit/hyperactivity disorder: A comparison of in-service and preservice teachers. *Psychology in the Schools*, 41 (5), 517-526.

Kos, J. M., Richdale, A. L., & Hay, D. A. (2006). Children with Attention Deficit Hyperactivity Disorder and their Teachers: A review of the literature. *International Journal of Disability, Development and Education*, 53 (2), 147-160.

Καραντούλα, Μ. – Καρπαθίου, Ε. (2013). Μαθησιακές δυσκολίες και η άποψη των εκπαιδευτικών. Ανάκτηση από <http://apothetirio.teiep.gr/xm>.

Κασίδης, Δ., Αποστολίδου, Ε. & Δουφεξή, Θ. (2015). Η ειδική και διαπολιτισμική εκπαίδευση στο φάσμα της συμπεριληπτικής φιλοσοφίας. 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο επιστημών της εκπαίδευσης. Αθήνα.

Κασσωτάκης, Μ.: Ελληνική Εκπαίδευση: προοπτικές ανασυγκρότησης και εκσυγχρονισμού. Αθήνα: Σείριος.

Κωστίκα, Ι., (2004). Η Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών: Διερεύνηση Απόψεων και Στάσεων των Στελεχών Εκπαίδευσης. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Leithwood, K., Day, C., Sammons, P., Harris, A. & Hopkins, D. (2006) *Successful School Leadership. What It Is and How It Influences Pupil Learning*. Nottingham: NCSL

Lindsay, G. (2007). Educational psychology and the effectiveness of inclusive education/mainstreaming. *British Journal of Educational Psychology*, 77, 1-24.

Λιβανίου, Ε. (2004). Μαθησιακές δυσκολίες και προβλήματα συμπεριφοράς στην κανονική τάξη. Αθήνα: Κέδρος.

Ματσαγγούρας, Η. (2000). *Η σχολική τάξη*. Αθήνα, Αυτοέκδοση.

Ματσαγγούρας, Η. (2005). Επαγγελματισμός και επαγγελματική ανάπτυξη, στο Μπαγάκης, Γ. (επιμ.) *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Mantzoukas S. Issues of representation with in qualitative inquiry. *Qual Health Res* 2004, 14:994–1007

Markham, C., & Dean, T. (2006). Parents' and professionals' perceptions of quality of life in children with speech and language difficulty. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 41(2), 189-212.

Μαυρογιώργος, Γ. (1984). Μορφές επιμόρφωσης: εννοιολογικές διευκρινίσεις. Το πολιτικοκοινωνικό τους πλαίσιο-προϋποθέσεις. Στο: Γκότοβος κ.α. *Κριτική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Πράξη*. Γιάννενα, 85-103.

Μαυρογιώργος, Γ. (1996). Σχέδιο πρότασης για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. *Σύγχρονη εκπαίδευση*, τχ. 89, σ. 19-26.

Μαυρογιώργος, Γ. (1996). « Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: Οι μορφές της και το κοινωνικοπολιτικό της πλαίσιο », στο: Α. Γκότοβος, Γ. Μαυρογιώργος, και Π. Παπακωνσταντίνου, *Κριτική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Πράξη*, σ. 85-103. Αθήνα: Gutenberg.

Μαυρογιώργος, Γ. (1999). Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και επιμορφωτική πολιτική στην Ελλάδα. Στο: Αθανασούλα-Ρέππα Α., Ανθοπούλου Σ., Κατσουλάκη Σ., Μαυρογιώργου Γ., *Διοίκηση Εκπαιδευτικών μονάδων - Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού* (σ. 93-135). Πάτρα: Ε.Α.Π.

Ξωχέλλης, Π., (2002). Η Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών στην Ελλάδα: δεδομένα, προϋποθέσεις και προτάσεις. *Χρονικά*, τχ. 12, σ. 3-4.

Mason, J. (2003). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μιχαηλίδης, Κ. (2009). *Συνεκπαίδευση και αναπηρία. Θεωρητική και εμπειρική κοινωνιοψυχολογική προσέγγιση*. Αθήνα: Παπασωτηρίου.

Μπεζεβέγκης, Η.Γ. (1989). *Εξελικτική Ψυχοπαθολογία*. Τόμος Α', Αθήνα.

Μπούσιος, (2013). Ο ρόλος της ηγεσίας των εκπαιδευτικών στην ανάπτυξη της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Στο Π. Γεωργιάννης (επιμ.), στο 16^ο Διεθνές συνέδριο οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης, *Διαπολιτισμικότητα και τα ελληνικά ως ξένη γλώσσα*, τχ. 2, 28-30\6\2013, σσ. 135-146, Πάτρα.

Moldavsky, M., Pass, S., & Sayal, K. (2013). Primary school teachers' attitudes about children with attention deficit/hyperactivity disorder and the role of pharmacological treatment. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 19(2), 202-216.

National Institute for Health and Clinical Excellence. (2008). Attention deficit hyperactivity disorder: Diagnosis and management of ADHD in children, young people and adults. *Clinical Guidance*, 72. London: NICE.

Παπαγεωργίου, Β. (2005). *Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής Υπερκινητικότητα*. Εκδ.: Ψυχιατρική Παιδιών και Εφήβων, Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Παπαδάτος, Ι. (2010). Ψυχικές διαταραχές και μαθησιακές δυσκολίες παιδιών και εφήβων. Αθήνα: Gutenberg.

Παρασκευόπουλος, Ι. (1993). *Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας Τόμος 1*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Πατσίδου-Ηλιάδου, Μ. (2011). Η προοπτική της συνεκπαίδευσης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση: στάσεις εκπαιδευτικών και μαθητών. Θεσσαλονίκη: Αδελφών Κυριακίδη α.ε.

Πατσίδου, Μ. (2006). Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις σε μαθητές με Διαταραχές Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητας. Θ.Ε.Α. τ. 31, Αθήνα.

Πασιαρδής, Π. (2004). Εκπαιδευτική ηγεσία. Από την περίοδο της ευμενούς αδιαφορίας στη σύγχρονη εποχή. Αθήνα: Μεταίχμιο

Pfiffner, L. J., & Barkley, R. A. (1998). Treatment of ADHD in school settings. In R. A. Barkley (Ed.), *Attention deficit hyperactivity disorder: A handbook for diagnosis and treatment* (2d ed) (pp. 458-490). New York: Guilford.

Πολυχρονοπούλου, Σ. (2012). (1η εκδ). Παιδιά και έφηβοι με αναπηρία. Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Πολυχρονοπούλου, Σ. (2012). Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες. Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Rayner, S. & Ribbins, P. (1999) *Headteachers and Leadership in Special Education*. In: M. Ainscow, S. Fox, & J. Coupe O' Kane (2003) (eds) *Leadership and Management in Special Schools*, pp. 18-19. UK: National College of School Leadership.

Rayner, S., Gunter, H. & Powers, S. (2002) Professional Development Needs for Leaders in Special Education. *Journal of In- Service Education*, 28 (1), 79-93.

Salmon, G., & Kirby, A. (2009). AD/HD: The role of teachers in the assessment of children suspected of having AD/HD. *British Journal of Special Education*, 36, 147-154.

Σαΐτης, Χ. (2008) Ο Διευθυντής στο Δημόσιο Σχολείο. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ

Σαΐτης, Χ. (2007). *Ο Διευθυντής στο Σύγχρονο Σχολείο*, 4η έκδοση, Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Σαΐτης, Χ. (2005) *Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης*, Αθήνα: Αυτοέκδοση

Sciutto, M. J., & Eisenberg, M. (2007). Evaluating the evidence for and against the overdiagnosis of ADHD. *Journal of Attention Disorders*, 11, 106-113.

Sciutto, M. J., Terjesen, M. D, & Bender Frank, A. S (2000). Teachers' knowledge and misperceptions of Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder. *Psychology in the Schools*, 37 (2), 115-122.

Σκλατινιώτη, Ε. & Εγγλέζου Σ. *Διάσπαση προσοχής και υπερκινητικότητα: Πότε αποτελούν διαταραχή;*. Περιοδικό Ευεξία', Τεύχος 41, σσ.86-89, Ιούνιος 2007.

Στασινός, Δ. (2013). Η ειδική εκπαίδευση 2020. Για μια συμπεριληπτική ή ολική εκπαίδευση στο νέο ψηφιακό σχολείο με ψηφιακούς πρωταθλητές. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Στασινός, Δ. (1991) *Η Ειδική Αγωγή στην Ελλάδα (1906-1989)*. Αθήνα: Gutenberg.

Σούλης, Σ. (2008). *Ένα σχολείο για Όλους*. Αθήνα: Gutenberg.

Siegert, R.J., McPherson, K.M. & Taylor, W.J. (2004). Toward a cognitive-affective model of goal-setting in rehabilitation: is self-regulation theory a key step? *Disability and Rehabilitation*, 26(20), 1175-1183.

Stoiber, K.C., Gettinger, M. & Goetz, D. (1998). Exploring factors influencing parents' and early childhood practitioners' beliefs about inclusion, *Early Childhood Research Quarterly*, 13(1), 107-124.

Τάφα, Ε. (1997). *Συνεκπαίδευση παιδιών με και χωρίς προβλήματα μάθησης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Τζίμας, Γ. & Λαμπροπούλου, Α. (2007). «Από την ενσωμάτωση στην ένταξη και στη συνεκπαίδευση κωφών παιδιών στο κοινό σχολείο». Στο: *Σχολείο ίσο για παιδιά άνισα*. Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης, 4ο Πανελλήνιο Συνέδριο. Αθήνα, Μάιος 4-6 2007.

Thomazet, S. (2009). From integration to inclusive education does changing the terms improve practice? *International Journal of Inclusive Education*, 13(6), 553-563.

Τζουριάδου, Μ. (1990). Εξελικτική διαταραχή λόγου-μάθησης. Στο Σεμινάριο: *Μαθησιακές Δυσκολίες. Σύγχρονες απόψεις και τάσεις*, Αθήνα: Ελληνική Εταιρεία Ψυχικής Υγιεινής & Νευροψυχιατρικής του παιδιού. σσ. 11-25.

Τουρτούρας, (2012). Σχολική αποτυχία και αποκλεισμός. Η περίπτωση των παιδιών από την πρώην Σοβιετική Ένωση. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Trainor, A. (2002). Self-determination for students with learning disabilities: Is it a universal value? *Qualitative Studies in Education*, 15(6), 711-725.

UNESCO, (1994). The Salamanca statement and framework for action on specialneeds education. Spain: UNESCO/Ministry of education and Science.

Verma, G. & Mallick, K. (2004). *Εκπαιδευτική έρευνα-θεωρητικές προσεγγίσεις και τεχνικές*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Verma, G. & Mallick, K. (2004). *Εκπαιδευτική έρευνα-θεωρητικές προσεγγίσεις και τεχνικές*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Δ. Χατζηδήμος, Δ. (2007). *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική*. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.

Χατζηδήμου, Δ. & Στραβάκου, Π. (2003). Τα Π.Ε.Κ. ως Φορείς Θεσμοθετημένης Επιμόρφωσης και η Συμβολή τους στη Διδακτική Πράξη: το παράδειγμα του 1^{ου} Π.Ε.Κ. Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, Αφοί Κυριακίδη.

Zembylas, M. (2010) The emotional aspects of leadership for social justice: implications for leadership preparation programs. *Journal of Educational Administration*, 48(5), 611–625.

Zoniou-Sideri, A. & Vlachou, A. (2006). Greek teachers' belief systems about disability and inclusive education. *International Journal of Inclusive Education*, 10(4/5), 379-394.

Ε.Ε. 2007\C 300\ 01, ψήφισμα της 15^{ης} \1\2007 για την εκπαίδευση και κατάρτιση ως βασική κινητήρια δύναμη της στρατηγικής τα Λισσαβόνας\ Εφημερίδα της Ε.Ε. 12\12\2007.

(ΕΚΚΕ), (1994). *Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τις τεχνικές των κοινωνικών ερευνών*. Αθήνα: Gutenberg.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτήσεις συνέντευξης

Σχέσεις Διευθυντή-Εκπαιδευτικών και μεταξύ των Εκπαιδευτικών

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

.....

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή

υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

⌚ Πτυχίο ΑΕΙ

⌚ Πτυχίο Τ.Ε.Ι

⌚ Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.

⌚ Μεταπτυχιακός τίτλος (master)

⌚ Διδακτορικό Δίπλωμα.

⌚ Κάποιες άλλες; Ποιες;

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

⌚ αστική

⌚ ημιαστική

⌚ αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

2^ο μέρος: ετοιμότητα του εκπαιδευτικού σε θέματα ΔΕΠ-Υ

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;
2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;
3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

3^ο μέρος: ανάπτυξη συνεργασίας ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;-
5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητήστε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;
7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;
8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

4^ο μέρος: ανάπτυξη συνεργασίας με τον διευθυντή

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;
11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠ-Υ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ (20)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 1^Η

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 81 Δομικών έργων

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε εσπερινό επαγγελματικό λύκειο

4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

Πτυχίο ΑΕΙ

Πτυχίο Τ.Ε.Ι

Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.

Μεταπτυχιακός τίτλος (master)

Διδακτορικό Δίπλωμα.

Κάποιες άλλες; Ποιες;

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

αστική

ημιαστική

αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Όχι, δεν έχω λάβει κάποια επιμόρφωση σχετική.

- Δεν υπήρξε ενδιαφέρον απ' την πλευρά σας ή δεν σας δόθηκε κάποια ευκαιρία;

Δε μου δόθηκε κάποια ευκαιρία

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Φυσικά και διαπιστώνω κάποιες ελλείψεις σε κάποιους τομείς.

- Θα μπορούσατε να μου πείτε τι είδους ελλείψεις;

Στη διάγνωση των μαθητών που έχουν ΔΕΠ-Υ καθώς και στο πώς μπορώ να τους βοηθήσω.

- Έχετε συζητήσει με συναδέλφους περιπτώσεις που ενδέχεται να παρουσιάζουν κάποια παιδιά ΔΕΠ-Υ αλλά δεν είστε σε θέση να τις αξιολογήσετε;

Ακριβώς, έχουν γίνει τέτοιες συζητήσεις, αλλά άμα δεν έχεις το τεχνικό υπόβαθρο δεν μπορείς να βοηθήσεις κιόλας.

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Δεν έχω την ετοιμότητα να αναγνωρίζω παιδιά με ΔΕΠ-Υ, χρειάζομαι στήριξη.

- Πώς την εννοείται τη στήριξη;

Με τη μορφή οργανωμένων επιμορφωτικών σεμιναρίων στο συγκεκριμένο αντικείμενο.

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Ναι, η συνεργασία είναι απαραίτητη.

- Θα σας δοθεί δηλαδή η δυνατότητα να ανταλλάξετε κάποιες πληροφορίες έτσι ώστε να τα αντιμετωπίσετε καλύτερα;

Θα βοηθούσε, η εμπειρία κάποιου συναδέλφου που έχει επιμορφωθεί, θα μπορούσε να βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Δεν ξέρω αν μειώνει το εργασιακό άγχος αλλά σίγουρα θα βοηθούσε στην επίλυση τέτοιων καταστάσεων. Για τις επιδόσεις των μαθητών γίνεται απλή συζήτηση.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Θεωρώ ότι θα ήταν κάτι χρήσιμο και σωστό.

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Αν υπήρχε συνεργασία σίγουρα θα ήταν θετικό το κλίμα και ιδίως θα βοηθούσε στον τομέα της αναγνώρισης των συμπτωμάτων για να δοθεί περαιτέρω βοήθεια.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Σίγουρα βοηθιέται η συμπεριφορά των μαθητών, γίνεται καλύτερη, βελτιώνεται.

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Σαφώς, πάντα μια συνεργασία με τον διευθυντή βοηθάει είπαμε και στην αναγνώριση των συμπτωμάτων αλλά και στην περαιτέρω βοήθεια των ίδιων των μαθητών.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Δε γίνεται κάποια τέτοια συζήτηση με τον διευθυντή αν και καλό θα ήταν να γίνει μελλοντικά.

- Άρα, θεωρείται ότι θα βοηθούσε η οργάνωση ενημερώσεων στο σχολικό περιβάλλον όσον αφορά σε αυτό το κομμάτι, στην υποστήριξη αυτών των μαθητών;

Θα ήταν ένα πολύ σωστό μέτρο

12. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠ-Υ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Προσπαθώ τις γνώσεις και τις εμπειρίες συναδέλφων σε σχέση με αυτό το ζήτημα να τις αξιοποιώ όσο το δυνατόν καλύτερα μπορώ σε πιθανές τέτοιες καταστάσεις.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 2^Η

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 88 Γεωπόνων

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

Πτυχίο ΑΕΙ

Πτυχίο Τ.Ε.Ι

Μεταπτυχιακός τίτλος (master)

Διδακτορικό Δίπλωμα.

Κάποιες άλλες; Ποιες;

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

αστική

ημιαστική

αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

16

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Δεν έχω λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση , δεν έχουν δοθεί οι κατάλληλες συνθήκες , δεν προέκυψε, θα ήθελα όμως πάρα πολύ να λάβω αυτή την επιμόρφωση.

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Ως προς τη βασική δομή των σπουδών μου, θεωρώ ότι υπάρχει το γνωστικό υπόβαθρο, πιστεύω όμως ότι πρέπει να υπάρξουν επιπλέον εξειδικεύσεις και συνεχείς επιμορφώσεις πάνω σε αυτό.

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Θεωρώ ότι χρειάζομαι στήριξη γιατί δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα.

- Τι είδους στήριξη, από ποιον φορέα ενδεχομένως θα χρειαζόσασταν αυτή τη στήριξη;

Από επίσημους φορείς του υπουργείου παιδείας και ανθρώπους που έχουν αυτή την αρμοδιότητα και μπορούν να επιτελέσουν σωστά αυτόν τον ρόλο.

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Θεωρώ ότι είναι απαραίτητη και αναγκαία αυτή η συνεργασία για να έχουμε καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Μειώνει το εργασιακό άγχος, στο βαθμό που σε κάνει να νιώθεις μεγαλύτερη ασφάλεια γιατί μειώνονται οι αμφιβολίες και οι ανησυχίες τις οποίες μπορεί να έχεις. Οι επιδόσεις των μαθητών δεν συζητούνται συνήθως.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση

σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Ναι, θεωρώ ότι είναι απαραίτητο να ενημερώνονται οι νέοι συνάδελφοι από τον διευθυντή του σχολείου για τυχόν τέτοιες περιπτώσεις παιδιών με ΔΕΠ-Υ. Θα πρέπει να είναι ενήμερος ο κάθε συνάδελφος να μπορεί να είναι έτοιμος να αντιμετωπίσει τα όποια προβλήματα προκύψουν.

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Οι τομείς τις διδασκαλίας τους οποίους εντοπίζω ότι είναι αποτελεσματικότερη η συνεργασία νομίζω ότι είναι η διαδικασία της εκμάθησης εννοιών, εκμάθησης συμπεριφοράς και εννοείται ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών αυτών όταν υπάρχουν σχέσεις συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών και εκλείπουν οι συγκρούσεις.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Ναι, θεωρώ ότι βελτιώνεται αποτελεσματικά.

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Ναι, θεωρώ ότι είναι αναγκαία και ικανή συνθήκη.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Συνήθως αυτές οι συζητήσεις δεν γίνονται, ενώ θα έπρεπε να γίνονται επειδή το ωρολόγιο πρόγραμμα είναι ασφυκτικό και έχει αυστηρό χρονοδιάγραμμα

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠ-Υ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Στο βαθμό που μου επιτρέπουν οι γνώσεις τις οποίες διαθέτω προσπαθώ να χειριστώ και να ακούσω τους συναδέλφους και μέσα από αυτό να βελτιωθώ όσο μπορώ περισσότερο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 3^Η

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 02 Φιλολόγων

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός
Εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή
υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

Πτυχίο ΑΕΙ

Πτυχίο Τ.Ε.Ι

Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.

Μεταπτυχιακός τίτλος (master)

Διδακτορικό Δίπλωμα.

Κάποιες άλλες; Ποιες;

Όχι

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

αστική

ημιαστική

αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

28

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Όχι.

- Δεν χρειάστηκε; Δεν προέκυψε; Δεν υπήρξε ανάγκη; Δεν υπήρξε ενδιαφέρον από την πλευρά σας;

Δεν προέκυψε, δεν χρειάστηκε

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Από τις σπουδές εν μέρει, από την εμπειρία μου μπορώ να την αντιμετωπίσω επαρκώς.

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Θεωρώ ότι έχω την ικανότητα να τα αναγνωρίζω.

- Η στήριξη θεωρείται ότι θα σας βοηθούσε; Θα λειτουργούσε επικουρικά, βοηθητικά;

Φυσικά, επικουρικά θα λειτουργούσε.

- Αν χρειάζοσασταν στήριξη σε ποιον φορέα θα απευθυνόσασταν από πού θα ζητούσατε αυτή τη στήριξη;

Από κάποιους υπεύθυνους για σεμινάρια σχετικά, υπεύθυνους ειδικής αγωγής.

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Φυσικά, ναι.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Σαφώς το μειώνει γιατί έχουμε μια κοινή πορεία, ανταλλάσσουμε σκέψεις, προβληματισμούς, τεχνικές παρέμβασης.

- Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ; Είναι ένα κομμάτι στο οποίο αναφέρεστε;

Ναι, στις παιδαγωγικές συνεδριάσεις γίνονται τέτοιες συζητήσεις.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Ναι, είναι απόλυτα αναγκαίο να ενημερωθεί και να ξέρει τι θα αντιμετωπίσει και η εμπειρία μας ίσως τον βοηθήσει να ενεργήσει πιο σωστά.

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Είναι απαραίτητη η συνεργασία, σίγουρα δεν δημιουργούνται συγκρούσεις. Σε όλους τους τομείς της διδασκαλίας είναι απαραίτητη και κατά τη διάρκεια της παράδοσης και κατά τη διάρκεια της εξέτασης στην αξιολόγηση, έχουμε θετικά στοιχεία από τη συνεργασία.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Σαφώς και βελτιώνεται.

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Υπάρχει συνεργασία, πρέπει να υπάρχει συνεργασία, σίγουρα επιλύονται προβλήματα έτσι.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Φυσικά τα συζητάμε γιατί έτσι θεωρούμε ότι βελτιώνεται η κατάσταση των μαθητών και η δική μας η παρέμβαση.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠ-Υ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Φυσικά και κάθε γνώση, κάθε πληροφορία είναι απαραίτητη σε όλους μας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 4^Η

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 83 Ηλεκτρολόγων

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

Πτυχίο ΑΕΙ

Πτυχίο Τ.Ε.Ι

Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.

Μεταπτυχιακός τίτλος (master)

Διδακτορικό Δίπλωμα.

Κάποιες άλλες; Ποιες;

Όχι

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

αστική

ημιαστική

αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

17

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Ναι, σεμινάριο ειδικής αγωγής, 600 ωρών.

– Για ποιο λόγο το κάνατε, υπήρχε κάποιος συγκεκριμένος λόγος; Από δικό σας προσωπικό ενδιαφέρον, για ποιο λόγο προβήκατε σε αυτήν την επιμόρφωση;

Προσωπικό ενδιαφέρον και για καλύτερη διαχείριση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ στο σχολείο.

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Όχι, δεν έχω προετοιμαστεί. Δεν υπήρχε καμία μμμ, κανένα υποχρεωτικό μάθημα, καμία υποχρεωτική επιμόρφωση σε σχέση με τη ΔΕΠ-Υ. Όλα γίνονται από καθαρά προσωπικό ενδιαφέρον.

- Τις όποιες ελλείψεις τις διαπιστώνετε από συζητήσεις ή και στην πράξη έχετε διαπιστώσει ελλείψεις σε κάποιους τομείς όσον αφορά στην αντιμετώπιση παιδιών με ΔΕΠ-Υ;

Συζητήσεις δεν υπάρχουν γι' αυτό το θέμα γενικότερα. Είναι μέσα από την τάξη, ότι προκύπτει μέσα στην τάξη.

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Σίγουρα χρειαζόμαστε στήριξη γιατί μπορεί να έχουμε μια λάθος εκτίμηση προσωπική.

- Πώς την εννοείται την στήριξη;

Μέσω ενός εξειδικευμένου είτε ψυχολόγου είτε κοινωνικού λειτουργού, εντός του πλαισίου του σχολείου, μέσα στο σχολείο.

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Ναι, γιατί όλοι οι συνάδελφοι θα πρέπει να ακολουθούν το ίδιο πρόγραμμα παρέμβασης, το οποίο φυσικά θα πρέπει να το εφαρμόσει και η οικογένεια και αυτό είναι κάτι που δεν θα μπερδεύει και το παιδί.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Η συνεργασία είναι κάτι που αφορά γονείς, εκπαιδευτικούς και διευθυντή και φυσικά μία εξειδικευμένη ομάδα υποστήριξης όπως έναν ψυχολόγο γιατί θα πρέπει να υπάρχει καταρχήν η κατάλληλη συνεννόηση μεταξύ τους. Ωστε το παιδί να ακολουθεί το ίδιο πρόγραμμα όπως προείπα και είναι κάτι το οποίο βοηθά και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς να αναπτύξουν κοινούς στόχους, να παρατηρήσουν διαφορές στη συμπεριφορά του παιδιού και να βοηθήσουν το ίδιο το παιδί.

- Οι επιδόσεις είναι ένα κομμάτι που το συζητάτε μεταξύ σας;

Όχι ιδιαίτερα.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Κάθε συνάδελφος που έρχεται στο σχολείο και έχει στην τάξη του παιδί με ΔΕΠ-Υ ή με οποιαδήποτε άλλη μαθησιακή δυσκολία, θα πρέπει να ενημερώνεται. Παρόλα αυτά ο φάκελος παραμένει απόρρητος με βάση τη νομοθεσία οπότε αυτό φέρνει σε δύσκολη θέση και τον διευθυντή αλλά και όλους εμάς.

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Η συνεργασία όπως είπα είναι βασική. Αν δεν υπάρχει συνεργασία δεν μπορεί να προχωρήσει ένα πρόγραμμα με ΔΕΠ-Υ. Τώρα όσον αφορά τους τομείς, αφορά το σύνολο της διδασκαλίας. Δεν μπορείς ούτε να εξετάσεις, ούτε να παραδώσεις ούτε να διαχειριστείς αν δεν υπάρχει ένα πρόγραμμα σε σχέση με ένα παιδί.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Σίγουρα γιατί βλέπουν ότι υπάρχει ένα δομημένο πρόγραμμα πάνω σε αυτούς, πάνω στους μαθητές οπότε το παιδί βλέπει ότι υπάρχει ένα ενδιαφέρον για να τον βοηθήσουμε.

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Ναι, γιατί καταρχήν ο διευθυντής είναι η κεφαλή του σχολείου. Εάν ο ίδιος δεν συναινεί σε ένα πρόγραμμα, προφανώς δεν μπορεί να υπάρχει και να παρέχει και ο ίδιος υποστήριξη στους εκπαιδευτικούς αλλά και στο ίδιο το παιδί.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Συνήθως ναι, γιατί θέλω να γίνονται πιο στοχευμένες ενέργειες όσον αφορά στους μαθητές.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠΥ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Οι συζητήσεις αυτές γίνονται συνήθως άτυπα, σε φιλικό επίπεδο και όταν εμπιστεύομαι τους συναδέλφους συνήθως ακολουθώ τα παραδείγματά τους.

– Άρα είναι σημαντική πληροφορία για σας οι εμπειρίες και οι γνώσεις οι δικές τους.

Ναι, είναι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 5^Η

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 82 Μηχανολόγων – Μηχανικών

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή

Υποστήριξη

Εκπαιδευτικό και είμαι υπεύθυνη για τον τομέα μαθητείας, το μεταλυκειακό έτος σπουδών και ως επόπτρια και ως εκπαιδευτικός.

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

Πτυχίο ΑΕΙ

Πτυχίο Τ.Ε.Ι

Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.

Μεταπτυχιακός τίτλος (master)

Διδακτορικό Δίπλωμα.

Κάποιες άλλες; Ποιες;

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

αστική

ημιαστική

αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

28

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Δεν έχω λάβει καμία ειδική επιμόρφωση πάνω στη ΔΕΠ-Υ.

- Στα χρόνια που εργάζεστε μάλλον δεν χρειάστηκε, δεν υπήρξε ανάγκη επιμόρφωσης;

Δεν υπήρξε ανάγκη για να επιμορφωθώ.

- Αν υπήρχε δυνατότητα θα σας ενδιέφερε να επιμορφωθείτε;
- Φυσικά, θα με ενδιέφερε.

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Νομίζω ότι υπάρχουν ελλείψεις, γιατί γενικώς παρουσιάζονται παιδιά με τέτοια προβλήματα και νομίζω ότι πρέπει να γίνει επιμόρφωση πάνω σε αυτό το θέμα.

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Νομίζω ότι η στήριξη είναι απαραίτητη. Χρειάζομαι κάποια επιπλέον επιμόρφωση και στήριξη πάνω σε αυτό το θέμα.

Θα ήταν καλό λέτε να υπάρχουν κάποια σεμινάρια ή κάποιοι φορείς που θα μπορούσαν να αναλάβουν αυτή τη στήριξη των εκπαιδευτικών που δεν έχουν την ετοιμότητα να αναγνωρίζουν παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Θεωρώ ότι είναι απαραίτητη και βοηθητική η πραγματοποίηση κάποιων σεμιναρίων, ομιλιών και ημερίδων στο συγκεκριμένο θέμα, ιδίως σε εμάς που ερχόμαστε συνέχεια σε επαφή με παιδιά που προφανώς έχουν κάποια προβλήματα αλλά δεν μπορούμε να τα αναγνωρίσουμε.

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Νομίζω ότι είναι αναγκαία η συνεργασία με άλλους συναδέλφους γιατί έτσι θα μπορέσει να γίνει μία ανταλλαγή απόψεων και προφανώς καλύτερη επίλυση των προβλημάτων.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Σίγουρα όταν ακούγονται πάρα πολλές γνώμες πάνω σε αυτό το θέμα μειώνεται το άγχος που έχουμε για το πώς θα αντιμετωπίσουμε τέτοιες καταστάσεις και είναι πάρα πολύ χρήσιμο να γίνεται η συνεργασία, τόσο με τους εκπαιδευτικούς, όσο και με τον διευθυντή και νομίζω πως όλα αυτά συζητούνται στις παιδαγωγικές συνελεύσεις του συλλόγου των διδασκόντων.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Νομίζω ότι είναι αναγκαίο να γίνεται η ενημέρωση ενός νέου εκπαιδευτικού, αλλά αυτή η ενημέρωση πρέπει να γίνεται από τον διευθυντή και ίσως από τους καθηγητές της ειδικότητας που έχουν να αντιμετωπίσουν παιδιά με τέτοιο πρόβλημα.

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Θεωρώ ότι είναι αποτελεσματική η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ όταν υπάρχουν σχέσεις συνεργασίας. Μπορεί πολλές φορές να προκαλούνται συγκρούσεις αλλά νομίζω ότι έτσι το θέμα ερευνάται περισσότερο και ίσως υπάρχει και καλύτερη λύση. Όσον αφορά στους τομείς της διδασκαλίας νομίζω σε όλους τους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζεται η αποτελεσματικότητα σε ότι αφορά την αντιμετώπιση αυτών των παιδιών.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Νομίζω, ναι. Βελτιώνεται αρκετά η συμπεριφορά γιατί το παιδί καταλαβαίνει ότι νοιάζονται όλοι γι' αυτό και οι εκπαιδευτικοί και ο διευθυντής.

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Νομίζω ναι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή, γιατί μπορεί να παίξει καθοριστικό ρόλο στην ενσωμάτωσή του στο υπόλοιπο μαθητικό πλαίσιο.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Σίγουρα συζητάμε αν υπάρχουν τέτοια προβλήματα γιατί ο διευθυντής είναι αυτός που θα κινήσει τις διαδικασίες για να γίνει καλύτερα η αντιμετώπιση του προβλήματος.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠ-Υ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Ναι. Νομίζω είναι πολύ εποικοδομητικό να πάρεις τις απόψεις και τις γνώσεις άλλων συναδέλφων και νομίζω κατ' αυτόν τον τρόπο βελτιώνεται πάρα πολύ ο τρόπος αντιμετώπισης της υπάρχουσας κατάστασης.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 6^Η

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 18 Λογιστών

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

- Μόνο διοικητικό ■ Μόνο εκπαιδευτικό
 Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

- Πτυχίο ΑΕΙ
 Πτυχίο Τ.Ε.Ι
 Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.
 Μεταπτυχιακός τίτλος (master)
 Διδακτορικό Δίπλωμα.
 Κάποιες άλλες; Ποιες;

Όχι

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

- αστική
 ημιαστική
 αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

10

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Όχι, όχι δεν έχω λάβει.

– Δεν χρειάστηκε, δεν υπήρξε ανάγκη;

Δεν υπήρξε ευκαιρία μάλλον.

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Διαπιστώνω ελλείψεις και θεωρώ ότι θα ‘πρεπε να έχω προετοιμαστεί.

– Τις ελλείψεις τις διαπιστώνετε στην πράξη ή σε συζητήσεις με άλλους συναδέλφους ή είναι πράγματα που παρουσιάζονται μέσα στην τάξη και μπορεί να σας προβληματίζουν ότι μπορεί να είναι ή να μην είναι μία περίπτωση παιδιού με ΔΕΠ-Υ;

Παρουσιάζονται μέσα στην τάξη και προβληματίζομαι γιατί δεν ξέρω πώς να τα διαχειριστώ.

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Χρειάζεται στήριξη, χρειάζομαι ενημέρωση.

- Όταν λέτε ενημέρωση;

Κάποιον ειδικό, κάποια επιμόρφωση ή κάποια παρουσίαση...κάτι..

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Νομίζω ναι.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Ναι, ναι θα ήταν μια μορφή ενημέρωσης, θα ήταν μια μορφή κατεύθυνσης...κάτι....

- Θα συζητούσατε γενικά για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ με άλλους συναδέλφους;

Εφόσον γνώριζαν καταστάσεις, ναι.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠΥ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Απαραίτητα.

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Σε όλους τους τομείς θα έπρεπε να υπάρχει μια ιδιαίτερη προσοχή. Θα πρέπει να ξέρει ο καθένας τι έχει απέναντί του.

- Θεωρείτε επομένως ότι δεν θα υπήρχαν συγκρούσεις.

Θα είχαν εξομαλυνθεί και όσες υπάρξουν.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Ναι.

- Το έχετε διαπιστώσει αυτό στην πράξη;
- Ναι, ναι το έχω διαπιστώσει.

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Ναι, θα πρέπει να υπάρχει συνεργασία γιατί συνήθως πρώτα απευθύνονται στον διευθυντή ο οποίος φέρει και την ευθύνη του πώς θα διαχειριστεί μία κατάσταση.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Για όλα τα θέματα συζητάω με τον διευθυντή γιατί απλά δεν έχω τη δυνατότητα να τα διαχειριστώ εγώ.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠΥ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Ναι, ναι το κάνω.

– Λειτουργεί θετικά.

Λειτουργεί θετικά εκείνη την ώρα. Δεν ξέρω μακροπρόθεσμα τι θα επιτευχθεί, αλλά λειτουργεί θετικά εκείνη την ώρα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 7^Η

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 03 Μαθηματικών

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Υποδιευθύντρια

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

Πτυχίο ΑΕΙ

Πτυχίο Τ.Ε.Ι

Δεύτερο πτυχίο Α Ε. Ι.

Μεταπτυχιακός τίτλος (master)

Διδακτορικό Δίπλωμα.

Κάποιες άλλες; Ποιες;

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

αστική

ημιαστική

αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

20

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Όχι, καθόλου. Μόνο κάποιες ώρες σεμινάρια που παρακολούθησα εγώ προσωπικά.

- Δεν έτυχε να λάβετε κάποια επιμόρφωση; Δεν υπήρξε ανάγκη, δεν προέκυψε;
Δεν υπήρξε ανάγκη κατά κύριο λόγο.

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Φυσικά και όχι. Στις σπουδές μας δεν αναφέρονται καθόλου τέτοια.... στο πρόγραμμα σπουδών δεν αναφέρονται τέτοιες περιπτώσεις ούτε γενικότερα μαθησιακές δυσκολίες.

- Θα ήταν λέτε επομένως χρήσιμο να υπάρχει ένα τέτοιο μάθημα στις σπουδές που παρακολουθούν τα παιδιά τώρα;

Φυσικά και γενικότερα για τις μαθησιακές δυσκολίες κάποιο ειδικό μάθημα μέσα στα προγράμματα σπουδών όλων των πανεπιστημίων και ειδικά σε τμήματα που οδηγούν στην εκπαίδευση είτε πρωτοβάθμια είτε δευτεροβάθμια να υπάρχει σαν μάθημα και φυσικά εξειδικευμένα για τη ΔΕΠ-Υ.

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Γενικά θεωρώ ότι δεν έχω την ετοιμότητα και σαφώς θα χρειαστώ κάποια επιμόρφωση πάνω στο αντικείμενο.

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Είναι αναγκαία και απαραίτητη.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Ότι μειώνει το άγχος σίγουρα το μειώνει και ειδικά όταν γίνεται κάποια συζήτηση θα είναι και πιο εποικοδομητική, θα μπορούμε να παράγουμε πιο αποτελεσματικά έργο, ανταλλαγή πρακτικών, εμπειριών. Σίγουρα βοηθάει. Αλλά ότι αφορά τώρα τις επιδόσεις, για το αν το συζητάμε, γενικά δεν το συζητάμε.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Αν υπάρχουν τέτοιες περιπτώσεις παιδιών σαφώς πρέπει να υπάρχει ενημέρωση.

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Η συνεργασία πάντα βοηθάει, αλλά κυρίως νομίζω ότι είναι πιο αποτελεσματική στον τομέα της παράδοσης του μαθήματος. Εκεί σίγουρα θα χρειάζεται γιατί πρέπει να ελέγχεται το παιδί καλύτερα, για να μπορεί να προσαρμοστεί στην τάξη και να προχωρήσει η διαδικασία και πιο εύκολα.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Φυσικά, σίγουρα.

- Είναι κάτι που το έχετε διαπιστώσει και σε άλλες περιπτώσεις, εκτός από την περίπτωση της ΔΕΠ-Υ; Δηλαδή σε παιδιά που ενδεχομένως αντιμετωπίζουν άλλα προβλήματα;

Ναι, γενικά η συνεργασία πάντα βοηθάει γιατί το κλίμα είναι πιο ομαλό, υπάρχει κοινή γραμμή από όλους οπότε βοηθάει στην καλύτερη... η εκπαιδευτική διαδικασία γίνεται πιο ομαλά.

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Σαφώς και πρέπει να είναι ενήμερος ο διευθυντής για την πορεία, για να ακολουθηθεί κοινή γραμμή και να είναι πιο ομαλή η λειτουργία του τμήματος.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Όχι, αν δεν υπάρχουν περιπτώσεις.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠ-Υ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Γενικά, θέλω να ακούω απόψεις και πρακτικές από άλλους συναδέλφους όχι μόνο για την περίπτωση των ΔΕΠ-Υ, γενικότερα, γιατί θεωρώ ότι βοηθάει στο να βελτιωνόμαστε. Πόσο μάλλον όταν πρόκειται για ειδικές περιπτώσεις. Σαφώς είναι χρήσιμες οι απόψεις, ειδικά όταν από κάποιους έχουν εφαρμοστεί κάποιες πρακτικές και είναι αποτελεσματικές, θέλω να τις προσαρμόσω και 'γω στο δικό μου αντικείμενο, στο δικό μου τμήμα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 8^Η

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 86 Πληροφορικών

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκεείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός
 Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό
 Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή
υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

- Πτυχίο ΑΕΙ
- Πτυχίο Τ.Ε.Ι
- Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.
- Μεταπτυχιακός τίτλος (master)
- Διδακτορικό Δίπλωμα.
- Κάποιες άλλες; Ποιες;

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

- αστική
- ημιαστική
- αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

14

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Ναι, έχω παρακολουθήσει ένα ετήσιο σεμινάριο ειδικής αγωγής στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

- Αυτό το παρακολουθήσατε επειδή θέλατε εσείς να διευρύνετε τις γνώσεις σας πάνω στην ειδική αγωγή ή ήταν στα πλαίσια κάποιας ανάγκης που προέκυψε στο χώρο της εργασίας σας;

Ήθελα να αποκομίσω γνώσεις για να μπορώ να αντιμετωπίσω κάποιες καταστάσεις οι οποίες πιστεύω ότι θα είναι χρήσιμες στο μέλλον.

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Όχι πιστεύω ότι δεν έχω προετοιμαστεί επαρκώς, διαπιστώνω κάποιες ελλείψεις.

- Τις διαπιστώνετε στην πράξη; Σε συζητήσεις μεταξύ συναδέλφων;

Στην πράξη, γιατί αντιμετώπισα ένα περιστατικό με ΔΕΠ-Υ και παρόλες τις παρεμβάσεις και την εξατομικευμένη διδασκαλία που χρησιμοποίησα ο μαθητής δεν

ανταποκρίθηκε, οπότε θεωρώ ότι θα υπάρχουν και άλλοι τρόποι να προσεγγίσουμε τέτοιου είδους καταστάσεις που ίσως να μην έχω διδαχθεί.

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Χρειάζομαι σίγουρα στήριξη.

- Τι είδους θα μπορούσε να ήταν αυτή η στήριξη;

Ίσως κάποιο πιο εξειδικευμένο σεμινάριο πάνω στη ΔΕΠ-Υ.

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Απαραίτητη όχι απλά αναγκαία, απαραίτητη.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Σίγουρα μειώνει το εργασιακό άγχος γιατί ο καθένας μπορεί να πει τα περιστατικά του και με βάση αυτό να πάρουμε μία κοινή απόφαση για να αντιμετωπίσουμε το συγκεκριμένο περιστατικό.

- Τις επιδόσεις τις συζητάτε;

Σίγουρα τις συζητάμε.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Ναι, βεβαίως. Είναι πρωτίστης σημασίας να γνωρίζουν, ο καθένας, κάθε νέος εκπαιδευτικός πού βρίσκεται, τι πρέπει να κάνει...

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Σίγουρα όταν υπάρχει μία συνεργασία αντιμετωπίζονται καλύτερα τα πράγματα, μπορεί να υπάρξουν συγκρούσεις, όμως μέσα από τη σύγκρουση μπορεί να βγει κάτι θετικό.

- Οι τομείς της διδασκαλίας στους οποίους εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας;

Νομίζω στην αξιολόγηση... βέβαια το καθένα παίζει ρόλο, αλλά η αξιολόγηση που είναι η καταληκτική, εκεί πιστεύω ότι μπορούμε να διαπιστώσουμε πολλά πράγματα και να επέμβουμε στην πορεία.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Βεβαίως και βελτιώνεται γιατί όλοι ακολουθούν μία κοινή πορεία, όλοι οι εκπαιδευτικοί και ο διευθυντής ακολουθούμε μία κοινή πορεία στα δεδομένα της οποίας θα προσαρμοστεί και ο μαθητής.

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Εννοείται πως πρέπει να υπάρχει.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Το συζητάμε και ο διευθυντής είναι πολύ θετικός σε όλα αυτά. Έχει λάβει...μáλλον έχει γνώσεις πάνω στη ΔΕΠ-Υ και νομίζω ότι μπορεί να ανταποκριθεί στα αιτήματα των εκπαιδευτικών.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠ-Υ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Ναι, βεβαίως συζητάμε και πολλές φορές κάποια πράγματα υιοθετώ και γω από αυτούς μέσα από τη συζήτηση που ίσως θα μου χρησιμεύσουν στο μέλλον, αν αντιμετωπίσω και γω κάποια παρόμοια κατάσταση.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 9^Η

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 81 Δομικών Έργων

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός

Διευθύντρια

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

Πτυχίο ΑΕΙ

Πτυχίο Τ.Ε.Ι

Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.

Μεταπτυχιακός τίτλος (master)

Διδακτορικό Δίπλωμα.

Κάποιες άλλες; Ποιες;

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

αστική

ημιαστική

αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

26

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Δεν έχω λάβει καμία.

– Θα ήταν όμως θεωρείτε χρήσιμο να μάθετε περισσότερα πράγματα αναφορικά με τη ΔΕΠ-Υ;

Θα ήταν πάρα πολύ χρήσιμο, γιατί χρειάζεται στη δουλειά μας, υπάρχουν παιδιά που δεν ξέρουμε πώς να τα διαχειριστούμε. Τα διαχειριζόμαστε μόνο από προσωπικές γνώσεις, ψάχνουμε να βρούμε στο internet να διαβάσουμε κάτι...

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Έχω αρκετές ελλείψεις και δεν έχω προετοιμαστεί καθόλου κατάλληλα.

– Τις ελλείψεις τις διαπιστώνετε μέσα από συζητήσεις ή κυρίως στην πράξη; Κυρίως στην πράξη.

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Δεν έχω την ετοιμότητα να αναγνωρίζω και να διαχειρίζομαι παιδιά με ΔΕΠ-Υ, χρειάζομαι οπωσδήποτε στήριξη;

- Τη στήριξη πώς την εννοείτε;

Κάποια επιμορφωτική δράση από κάποιον ειδικό για να μπορούμε ανταπεξέλθουμε σε περιστατικά που συμβαίνουν στο σχολείο.

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Είναι απαραίτητη η συνεργασία με τους συναδέλφους γιατί χωρίς τη συνεργασία δεν μπορεί να γίνει καμία διαχείριση παιδιών.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Η συνεργασία μειώνει το εργασιακό άγχος γιατί υπάρχει μία...ένας κοινός τρόπος αντιμετώπισης αυτών των παιδιών. Αλλά και στους εκπαιδευτικούς και σε μένα προσωπικά χρειάζεται επιμόρφωση, γιατί και πολλοί εκπαιδευτικοί δεν έχουν την ανάλογη επιμόρφωση.

- Για τις επιδόσεις νομίζετε ότι πρέπει να συζητάτε;

Σίγουρα συζητάμε πάντα τις επιδόσεις και τη συμπεριφορά των μαθητών μέσα στην τάξη.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Σίγουρα είναι αναγκαίο. Οι παλιοί εκπαιδευτικοί δεν έχουμε ενημέρωση, πόσο μάλλον ένας νέος εκπαιδευτικός ο οποίος έχει να αντιμετωπίσει την προσαρμογή, έναν σωρό προβλήματα που συναντάει με το ξεκίνημά του στο σχολείο, να έχει να αντιμετωπίσει και παιδιά με ΔΕΠ-Υ.

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους

τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Στον κοινό τρόπο αντιμετώπισης των παιδιών με ΔΕΠ-Υ. Οι καθηγητές σίγουρα πρέπει να συνεργάζονται στη διδασκαλία μέσα στην τάξη γιατί αντιμετωπίζουν τα ίδια παιδιά διαφορετικοί συνάδελφοι. Ο τρόπος αντιμετώπισης πρέπει να είναι ο ίδιος για να έχει αποτελεσματικότητα.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Πιστεύω ότι σίγουρα βελτιώνεται .

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Πρέπει να υπάρχει σίγουρα συνεργασία και στην τάξη και στην ένταξη του μαθητή σε αυτήν.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

– Ή και εσείς ως διευθύντρια συζητάτε με τους συναδέλφους σας;

Συζητάμε για τον τρόπο που θα αντιμετωπίσουμε τα παιδιά που παρουσιάζουν αυτά τα φαινόμενα. Κοιτάμε ο τρόπος αντιμετώπισης να είναι κοινός από όλους τους συναδέλφους για να μπορεί να έχει κάποιο αποτέλεσμα.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠ-Υ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Ζητάμε πάντα επιμόρφωση για θέματα που έχουν σχέση με τη συμπεριφορά των μαθητών και όταν δεν υπάρχει ανταπόκριση γι' αυτή την επιμόρφωση, σίγουρα ζητάμε τη γνώμη των συναδέλφων που έχουν γνώσεις πάνω σε αυτό το θέμα γιατί σίγουρα μας είναι απαραίτητο να μας διαφωτίσει κάποιος για το πώς θα διαχειριστούμε κάποια θέματα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 10^H

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1.Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 02 Φιλολόγων

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

Πτυχίο ΑΕΙ

Πτυχίο Τ.Ε.Ι

Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.

Μεταπτυχιακός τίτλος (master)

Διδακτορικό Δίπλωμα.

Κάποιες άλλες; Ποιες;

Όχι

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

αστική

ημιαστική

αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

29

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Επιμορφώσεις διάφορες, όχι συγκεκριμένα για τη ΔΕΠ-Υ

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Ε πάντα διαπιστώνουμε ελλείψεις.

- Τι είδους ελλείψεις; Τις ελλείψεις τις διαπιστώνετε μέσα από συζητήσεις ή κυρίως στην πράξη;

Στην υλικοτεχνική υποδομή.

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Χρειαζόμαστε στήριξη.

- Πώς την εννοείται τη στήριξη;

Ε κάποια ειδική επιμόρφωση ίσως.

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Ναι, τη θεωρούμε αναγκαία.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Ναι, μειώνει το εργασιακό άγχος. Βεβαίως συζητάμε τις επιδόσεις.

- Με πρόθεση προφανώς

Ναι, να υπάρξει και συνεννόηση και καλύτερη αντιμετώπιση των θεμάτων που προκύπτουν.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Ναι βεβαίως, θεωρείται αναγκαίο και σίγουρα γίνεται.

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Σίγουρα η συνεργασία είναι απαραίτητη και πολύ αποτελεσματική.

Στην προφορική ίσως εξέταση αντιμετωπίζουμε πιο πολλά προβλήματα και εκεί συνήθως συνεργαζόμαστε μεταξύ μας.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Ναι, σαφώς η αγαστή συνεργασία είναι πάντοτε αποτελεσματική

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Ναι, είναι απαραίτητη και η συνεργασία και η ενημέρωση του διευθυντή προς τους εκπαιδευτικούς για όλα τα θέματα.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Ναι, ναι συζητάμε και προσπαθούμε να πάρουμε μια κοινή απόφαση.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠ-Υ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Ναι, φυσικά. Οποιαδήποτε γνώση άλλων συναδέλφων την αξιοποιούμε θετικά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 11^Η

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 83 Ηλεκτρολόγων

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

Πτυχίο ΑΕΙ

Πτυχίο Τ.Ε.Ι

Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.

⌚ Μεταπτυχιακός τίτλος (master)

⌚ Διδακτορικό Δίπλωμα.

⌚ Κάποιες άλλες; Ποιες;

Όχι

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

■ αστική

⌚ ημιαστική

⌚ αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

20

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Όχι δεν έχω λάβει καμία επιμόρφωση.

– Δεν προέκυψε, δεν χρειάστηκε;

Δεν προέκυψε άμεση ανάγκη.

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Όχι δεν έχω προετοιμαστεί επαρκώς. Δεν μπορώ να αναγνωρίσω ένα παιδί όταν έχει ΔΕΠ-Υ. Δεν θεωρώ καθόλου ικανοποιητική την προετοιμασία που έχει γίνει στη σχολή σε αυτόν τον τομέα.

– Τις ελλείψεις τις διαπιστώνεται στην πράξη κυρίως ή στις συζητήσεις που κάνετε με τους συναδέλφους;

Στην πράξη, στην τάξη κυρίως με τα παιδιά

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Όχι, δεν νιώθω ότι έχω την ετοιμότητα, χρειάζομαι στήριξη.

– Πώς την εννοείται τη στήριξη;

Από κάποιο επιμορφωτικό πρόγραμμα φαντάζομαι που θα μας δώσει περισσότερα στοιχεία ώστε να αναγνωρίσουμε ένα παιδί με ΔΕΠ-Υ.

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Εννοείται, νομίζω είναι απαραίτητη.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Όχι, θεωρώ ότι δεν μειώνει το εργασιακό άγχος, παρόλα αυτά συζητάμε τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Ναι, είναι απαραίτητη η πληροφόρηση, κυρίως από τον διευθυντή, για αυτά τα παιδιά.

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Φυσικά είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών αυτών όταν υπάρχει συνεργασία. Τώρα, στους τομείς της διδασκαλίας που εντοπίζω την αποτελεσματικότητα, κυρίως στην αξιολόγηση αλλά και στη συνεργασία θα έλεγα με το μαθητή υπάρχει θέμα.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Κατά πολύ, ναι βελτιώνεται.

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Ναι, πρέπει να υπάρχει. Γιατί έτσι ότι πρόβλημα προκύψει, όταν υπάρχει συνεργασία μπορεί να επιλυθεί πιο αποτελεσματικά.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Συζητάμε για να πάρουμε μια δεύτερη άποψη και να δούμε πώς θα προχωρήσουμε για να έχουμε τα καλύτερα αποτελέσματα.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠ-Υ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

- Η γνώση των άλλων συναδέλφων θα μπορούσε να συνδράμει στην αντιμετώπιση από την πλευρά σας των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;
Ναι φυσικά μπορεί να συνδράμει προς αυτή την κατεύθυνση.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 12^Η

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 83 Ηλεκτρολόγων

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Υποδιευθυντής

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

Πτυχίο ΑΕΙ

Πτυχίο Τ.Ε.Ι

Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.

Μεταπτυχιακός τίτλος (master)

Διδακτορικό Δίπλωμα.

Κάποιες άλλες; Ποιες;

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

αστική

ημιαστική

αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

24

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Ειδική επιμόρφωση όχι, αλλά όταν άρχισαν να αυξάνονται τα περιστατικά στα σχολεία από μόνος μου αναζήτησα πληροφορίες για το πώς μπορώ να διαχειριστώ ή να αντιμετωπίσω τέτοια περιστατικά.

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Όπως σας είπα οι βασικές μου σπουδές έχουν γίνει πριν από 25-30 χρόνια οπότε δεν υπήρχε τότε και πολύ συζήτηση γύρω από τα ΔΕΠ-Υ, από άτομα με την διαταραχή αυτή. Οπότε δεν υπήρχε καμία προετοιμασία στη σχολή. Πιστεύω ότι δεν υπάρχει Οι εκπαιδευτικοί κυρίως οι παλιοί δεν έχουμε λάβει τέτοια επιμόρφωση.

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Σαφέστατα χρειάζεται στήριξη. Όπως σας είπα η μεμονωμένη αυτή αναζήτηση πληροφοριών δεν μπορεί να ικανοποιήσει.

- Τη στήριξη αυτή πώς την εννοείτε;

Μόνος μου αναζήτησα να βρω πληροφορίες, όχι στα πλαίσια κάποιας επιμόρφωσης, για να μπορώ να αντιμετωπίσω τέτοια περιστατικά στο σχολείο, όσο μπορώ.

- Θα ήταν σημαντικό να υπάρχει μία επιπλέον στήριξη από κάποιον επίσημο φορέα στα πλαίσια του σχολείου ή από κάτι που θα αναζητούσε ενδεχομένως το ίδιο το σχολείο;

Ναι φυσικά, να γίνουν οργανωμένα προγράμματα επιμόρφωσης για διαταραχές τύπου ΔΕΠ-Υ.

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Σίγουρα η συνεργασία οδηγεί σε περισσότερες απόψεις και άρα σε περισσότερες λύσεις και επομένως σε καλύτερη διαχείριση παιδιών.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Η ανταλλαγή απόψεων και η συζήτηση στα πλαίσια του συλλόγου σίγουρα βοηθάει γιατί ακούμε περισσότερες προτάσεις, περισσότερες απόψεις άρα περισσότερες λύσεις και σίγουρα μειώνεται το άγχος.

- Στο κομμάτι των επιδόσεων των μαθητών αναφέρεστε ή είναι κάτι που δεν το συζητάτε;

Σπάνια συζητιέται γιατί πολλές φορές είναι λίγο ταμπού το θέμα των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, αλλά όποτε συζητιέται, πολύ επιφανειακά συζητιέται.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Όπως είπα και παραπάνω η συνεργασία σίγουρα δίνει περισσότερες λύσεις. Άρα ένας νέος εκπαιδευτικός που δεν έχει την εμπειρία, την καθοδήγηση ενός πιο έμπειρου εκπαιδευτικού, τη χρειάζεται σίγουρα.

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Συγκρούσεις δεν πρόκειται να δημιουργηθούν σε καμία περίπτωση, η συνεργασία μόνο καλά αποτελέσματα μπορεί να φέρει.

- Αν υπάρχουν όμως διαφορετικές απόψεις;

Τις συζητάμε και σίγουρα καταλήγουμε σε κάτι καλύτερο, στις θετικές.

- Σε ότι αφορά τους τομείς της διδασκαλίας που εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας;

Θεωρώ ότι σε όλους τους τομείς μπορεί να βοηθήσει η συνεργασία, σε όλους τους τομείς της διδασκαλίας.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Όπως είπα η συνεργασία οδηγεί σε ουσιαστικότερες και αποτελεσματικότερες λύσεις, επομένως και σε βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών.

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Πρέπει να ενημερώνεται ο διευθυντής γιατί έτσι θα έχουμε και καλύτερη αντιμετώπιση και πιο σφαιρική και πιο ολοκληρωμένη άποψη.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Και σε κατ' ιδίαν συζητήσεις αλλά και στο σύλλογο γίνονται, με τη βοήθεια του διευθυντή, έτσι ώστε να αποκαλύπτονται αποτελεσματικότερα τρόποι αντιμετώπισης προβλημάτων.

- Σας δίνει δηλαδή λέτε βήμα ο διευθυντής να του αναφέρετε παρατηρήσεις ή ότι έχετε εντοπίσει αναφορικά με το θέμα αυτό;

Όπως σας είπα και προηγουμένως είναι λίγο ταμπού οπότε χρειάζεται να το ψάξουμε λίγο παραπάνω, δε δίνεται πολύ εύκολα βήμα, θέλει περισσότερη συζήτηση.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠ-Υ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Η συνεισφορά του κάθε εκπαιδευτικού στην καλύτερη διαχείριση των μαθητών είναι και ουσιαστική και απαραίτητη και αθροιστική θα έλεγα στη βελτίωση της συμπεριφοράς και της διαχείρισης των παιδιών με ΔΕΠ-Υ.

- Άρα, θεωρείτε δηλαδή ότι οι γνώσεις πολλές φορές μπορούν να συνδράμουν στο έργο σας.

Φυσικά, φυσικά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 13^H

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 03 Μαθηματικών

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκεείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

Πτυχίο ΑΕΙ

Πτυχίο Τ.Ε.Ι

Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.

Μεταπτυχιακός τίτλος (master)

Διδακτορικό Δίπλωμα.

Κάποιες άλλες; Ποιες;

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

αστική

ημιαστική

αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

13

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Όχι, δεν έχω λάβει.

– Δεν χρειάστηκε, δεν έτυχε, σας ενδιέφερε αλλά δεν προέκυψε;

Δεν προέκυψε, δεν έχει δημιουργηθεί κάποιο σεμινάριο σχετικό που θα μπορούσα να παρακολουθήσω.

– Πάντως θα σας ενδιέφερε αν προέκυπτε κάτι τέτοιο;

Βεβαίως θα με ενδιέφερε, θα ήταν καλό να γίνει και σε κάθε σχολείο.

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Φυσικά και υπάρχουν ελλείψεις, από τη στιγμή που δεν έχουμε επιμορφωθεί.

– Αυτό το διαπιστώνετε από συζητήσεις με συναδέλφους ή και στην πράξη προκύπτει.

- Στην πράξη κατά τη διδακτική διαδικασία και σε εξετάσεις των παιδιών όταν γίνονται.
3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;
- Θεωρώ ότι χρειάζομαι στήριξη, όταν διαπιστώνεται είτε από συζητήσεις είτε από ενημέρωση από τη διεύθυνση κάποιο περιστατικό, τότε προσπαθούμε να το αντιμετωπίσουμε.
- Τη στήριξη πώς την εννοείτε, θα μπορούσε να συνδράμει σ' αυτό το σχολείο ίσως με τη διοργάνωση κάποιων επιμορφωτικών σεμιναρίων ή με τη συνδρομή κάποιου άλλου φορέα;
- Νομίζω ότι και τα δύο θα ήταν αναγκαία.
4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;
- Οπωσδήποτε, γενικά η συνεργασία με συναδέλφους είναι καλή για όλα τα παιδιά, πόσο μάλλον γι' αυτά.
5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;
- Συζητάμε για επιδόσεις γενικά των μαθητών, οπότε και γι' αυτούς τους μαθητές.
- Σίγουρα μειώνει το άγχος λαμβάνοντας υπόψη σου τις εμπειρίες των άλλων, βλέποντας και κάποιους τρόπους αντιμετώπισης, οπότε είναι βοηθητικό.
6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;
- Οπωσδήποτε, κάθε νέος συνάδελφος πρέπει να ενημερώνεται για όλα, για όλες τις καταστάσεις.
7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Σίγουρα η συνεργασία φέρνει καλά αποτελέσματα και φέρνει αποτελέσματα και κατά την ώρα της διδασκαλίας και στην παράδοση και στην εξέταση του μαθητή και κατά τη ώρα της εξέτασής του όπως προφορικά, γραπτά ...κάθε φορά χρειάζεται.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Εννοείται, γιατί κρατούν ίδια σειρά, ίδια γραμμή, οπότε αυτό διευκολύνει και τον μαθητή να ξέρει πώς να βαδίσει.

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Οπωσδήποτε πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή, σταθερή και συχνή συνεργασία για να μπορεί να προχωρήσει η ένταξη του παιδιού.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Βεβαίως και για κάθε καινούριο πρόβλημα που προκύπτει και για τα προβλήματα που ήδη υπάρχουν. Στόχος είναι να επιλυθούν αποτελεσματικότερα.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠ-Υ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Βεβαίως και κάθε φορά που προκύπτει κάποιο παρόμοιο γεγονός ζητάς και τη συμβουλή και τη βοήθεια συναδέλφων και του διευθυντή και από οπουδήποτε μπορείς να την έχεις.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 14^H

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 82 Μηχανολόγων

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός

Αναπληρωτής Εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε εσπερινό επαγγελματικό λύκειο

4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

Πτυχίο ΑΕΙ

Πτυχίο Τ.Ε.Ι

Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.

Μεταπτυχιακός τίτλος (master)

Διδακτορικό Δίπλωμα.

Κάποιες άλλες; Ποιες;

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

αστική

ημιαστική

αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

15

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Ουσιαστικά όχι, πέρα από κάποια μαθήματα που γίνανε κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού στο παιδαγωγικό.

Δεν υπήρξε ανάγκη, δεν υπήρξε ενδιαφέρον από την πλευρά σας να παρακολουθήσετε κάτι τέτοιο, δεν σας προέκυψε;

Δεν προέκυψε θα πω.... πιστεύω και τα δύο κάποιος συνδυασμός... ότι μαθήματα είχε το μεταπτυχιακό πρόγραμμα τα παρακολούθησα αλλά στο μέτρο των μαθημάτων όχι ως εξειδίκευση.

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Πιστεύω ότι υπάρχουν ελλείψεις.

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Ως προς την αναγνώριση ναι, υπάρχει ετοιμότητα, τώρα ως προς την στήριξη ή την υποστήριξη χρειαζόμαστε πολύ περισσότερη δουλειά.

- Πώς θα μπορούσαμε να έχουμε εμείς οι εκπαιδευτικοί στήριξη; Θα μπορούσε κάποιος φορέας ενδεχομένως να μας βοηθήσει;

Ή μέσω ενός φορέα ή μέσω ενός προγράμματος ή μέσω προγραμμάτων εξειδίκευσης, στο βαθμό που είναι δυνατόν αυτό.

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Εννοείται, σαφέστατα χρειάζεται συνεργασία, διαφορετικά δε γίνεται και κυρίως συνεργασία με ανθρώπους που έχουν λάβει εξειδίκευση.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Σίγουρα ναι, σίγουρα ναι, γιατί έχουμε να κάνουμε με ανθρώπους που έχουν άποψη επί του θέματος, οπότε μπορούν να βοηθήσουν τη διαδικασία πάρα πολύ.

- Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Ναι, πάντοτε.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Καλό είναι και αναγκαίο μόνο εφόσον υπάρχουν παιδιά ΔΕΠ-Υ, μαθητές ΔΕΠ-Υ στο σχολείο, αλλιώς δεν υπάρχει κάποιος ιδιαίτερος λόγος.

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Σίγουρα υπάρχουν πολύ καλύτερα αποτελέσματα. Συγκρούσεις.... εξαρτάται από τις προσωπικότητες, σίγουρα θα συμβαίνει και αυτό, δεν

υπάρχει περίπτωση να μην συμβαίνει, αλλά τα αποτελέσματα σαφώς και θα είναι καλύτερα.

Πιστεύω ότι η αποτελεσματικότητα της συνεργασίας εντοπίζεται σε όλους τους τομείς της διδασκαλίας. Γενικότερα τα αποτελέσματα θα είναι καλύτερα τόσο μέσα στην τάξη, τόσο κατά την παράδοση, τόσο κατά την εξέταση όσο και στη συμπεριφορά τους γενικότερα έξω από το μάθημα.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Ναι, είναι αυτό που είπαμε και πριν σίγουρα βελτιώνεται η συμπεριφορά όχι μόνο μέσα στο σχολείο αλλά και γενικότερα στην καθημερινότητά τους.

9. Πιστεύετε ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Αναγκαία και απαραίτητα πιστεύω

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Ναι, πάρα πολλές φορές, πάρα πολλές φορές.

- Για ποιο λόγο δίνετε ιδιαίτερη έμφαση στη συνεργασία;

Για αυτό που είπαμε και πριν, γιατί η συνεργασία εκπαιδευτικού και διευθυντή κυρίως σε αυτά τα θέματα έχει ως αποτέλεσμα την καλύτερη συμπεριφορά των μαθητών.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠΥ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Ναι, φυσικά.

- Θεωρείτε δηλαδή ότι θα έχουν να σας δώσουν...

Θεωρώ ότι όλοι έχουμε να κερδίσουμε από όλους.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 15^Η

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 82 Μηχανολόγων

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκεείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

Πτυχίο ΑΕΙ

Πτυχίο Τ.Ε.Ι

Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.

Μεταπτυχιακός τίτλος (master)

Διδακτορικό Δίπλωμα.

Κάποιες άλλες; Ποιες;

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

αστική

ημιαστική

αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

16

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Όχι δεν έχω λάβει.

– Δεν έτυχε, δεν προέκυψε, δεν υπήρξε ανάγκη;

Δεν προέκυψε.

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Διαπιστώνω ελλείψεις.

- Θα θέλατε από τις σπουδές σας να είχατε λάβει περισσότερες γνώσεις αναφορικά με τη ΔΕΠ-Υ;
Βεβαίως θα ήθελα.
3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;
Προφανώς χρειαζομαι στήριξη.
- Τη στήριξη πώς την εννοείτε;
Σε επίπεδο εξειδικευμένων σεμιναρίων και επιμορφωτικών δράσεων, πιστεύω θα βοηθούσαν πολύ.
4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;
Ναι, τη θεωρώ αναγκαία.
5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;
Πιστεύω ότι φεύγει ένα μεγάλο φορτίο από πάνω σου, όταν συνεργάζεσαι με κάποιους άλλους εκπαιδευτικούς και μπορούν να σου δώσουν κάποια βοήθεια, όταν έχουν αποκτήσει εμπειρία επειδή έχουν αντιμετωπίσει κάποιες τέτοιες καταστάσεις.
- Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;
Ναι, εννοείται ότι συζητάμε και είναι ένα μέρος της συνεργασίας που πρέπει να έχουν οι εκπαιδευτικοί.
6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠΥ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;
Ναι, το θεωρώ αναγκαίο γιατί είναι ένα εφόδιο το οποίο θα τον βοηθήσει στην εξέλιξή του.
7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Προφανώς όταν υπάρχει συνεργασία, στους περισσότερους τομείς θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντική η συνεργασία.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Ναι, βελτιώνεται πάρα πολύ

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Ναι, πρέπει να υπάρχει μεγάλη συνεργασία στο θέμα αυτό γιατί ο διευθυντής είναι αυτός που θα δώσει τις κατάλληλες κατευθύνσεις.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Ναι, νομίζω πως χρειάζεται επικοινωνία δύο φορές την ημέρα.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠ-Υ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Βεβαίως συζητάμε γιατί χρειαζόμαστε τη βοήθεια αυτών των εκπαιδευτικών οι οποίοι είναι πιο έμπειροι πάνω σε αυτά τα ζητήματα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 16^H

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΤΕ Ηλεκτρολόγων

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή

υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

- Πτυχίο ΑΕΙ
- Πτυχίο Τ.Ε.Ι
- Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.
- Μεταπτυχιακός τίτλος (master)
- Διδακτορικό Δίπλωμα.
- Κάποιες άλλες; Ποιες;

Όχι

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

- αστική
- ημιαστική
- αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

22

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Στο κομμάτι της ειδικής αγωγής όχι δεν έχω κάνει επιμόρφωση.

- Θα ήταν όμως επιθυμία σας αν σας δινόταν η ευκαιρία να πραγματοποιήσετε μία επιμόρφωση στη ΔΕΠ-Υ;

Βεβαίως, εννοείται, γιατί μπορεί να χρειαστεί να αντιμετωπίσουμε κάποια στιγμή μία τέτοια περίπτωση ενός παιδιού, θα πρέπει να τη σεβαστούμε αναλόγως, να την αντιμετωπίσουμε και να την υποστηρίξουμε.

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Όχι, δεν έχει τύχει ποτέ να μάθω κάτι πάνω σε αυτό και οι σπουδές μου, δεν είχαν κάποιο τέτοιο θέμα, κάποιο τέτοιο μάθημα, αλλά νομίζω πως θα ήταν πολύ χρήσιμο για όλους τους εκπαιδευτικούς να γίνουν κάποια επιμορφωτικά σεμινάρια σε κάποιο πλαίσιονα συζητηθεί οργανωμένα κλπ και να υπάρχει μία ενημέρωση γιατί όπως είπα η κάθε περίπτωση όπως είπα και προηγουμένως είναι μοναδική και το κάθε παιδί θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ξεχωριστή προσωπικότητα με ό,τι θέματα μπορεί να έχει για να μπορούμε να είμαστε εντάξει και παιδαγωγικά απέναντι σε όλους

αυτούς τους μαθητές που μπορούν να αντιμετωπίζουν κάποια μαθησιακά ή οποιαδήποτε άλλα προβλήματα.

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Πιστεύω πως ναι, αλλά μία ειδίκευση, μία περισσότερο εμπειρισταωμένη ενημέρωση από κάποιον ειδικό θα ήταν πολύ πιο χρήσιμη για μένα.

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Εννοείται, εννοείται και όχι μόνο γι' αυτή την περίπτωση και για πολλές άλλες περιπτώσεις που μπορούν να αντιμετωπίζουν κάποιοι μαθητές μας, μαθησιακές δυσκολίες, χαμηλή νοημοσύνη, δυσλεξία κλπ..Είναι διάφορες κατηγορίες μαθητών και προς το παρόν αυτό από το οποίο καθοδηγούμαστε, όσο μπορεί να είναι έγκυρο και να αποτελεί μια ολοκληρωμένη και εμπειρισταωμένη διαδικασία είναι το ΚΕΔΔΥ, που μας λέει ο τάδε μαθητής έχει αυτό, ο άλλος το άλλο και προσέχουμε όσο μπορούμε. Αλλά το βασικότερο πρώτα από όλα είναι η ενημέρωση, γιατί αν έχουμε μία σωστή ενημέρωση θα μπορούμε να έχουμε και μια σωστή αντιμετώπιση.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Θα είναι σαφώς καλύτερα, γιατί θα είμαστε περισσότερο εντάξει απέναντι στον συγκεκριμένο μαθητή.

- Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Με κάποιον αρμόδιο και γνώστη όχι με τον καθένα

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠΥ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Ναι, νομίζω θα είναι καλό και χρήσιμο, μία ενημέρωση καθοδηγεί και βοηθάει τον εκπαιδευτικό στο εκπαιδευτικό του έργο... βεβαίως

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Συγκρούσεις δεν θα το 'λεγα, δεν υπάρχει λόγος να υπάρχει σύγκρουση γιατί αφορά το καλό του μαθητή και ότι έχει σχέση με τον μαθητή... προσωπικές γνώμες και οποιαδήποτε αντίρρηση του καθένα μας είναι περιττή.

- Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Θεωρώ ότι κάθε περίπτωση αντιμετωπίζεται διαφορετικά, είναι ξεχωριστή οπότε ανάλογα την περίπτωση χειρίζεσαι... ανάλογα με την κατάσταση...

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Εννοείται, εννοείται γιατί όλη αυτήν την παιδαγωγική διαδικασία, τη μόρφωση του παιδιού, την παρουσία του στην τάξη, το πώς θα το στηρίξεις, το πώς θα το βοηθήσεις, το πώς θα προχωρήσεις, τη συλλογική προσπάθεια των μαθητών, το σεβασμό μεταξύ των συμμαθητών..... όλα αυτά σαφώς βοηθάνε την περίπτωση του κάθε μαθητή.

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Βεβαίως, θα πρέπει να γνωρίζει... ναι

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Ναι, θα πρέπει για να γνωρίζει και ο μαθητής.... αυτό είναι ένας συνδυασμός του εκπαιδευτικού, του όποιου εκπαιδευτικού που έχει στην τάξη του έναν μαθητή ΔΕΠ-Υ, με τον διευθυντή και τον γονέα. Άρα, όσο καλύτερη συνεργασία και συλλογική προσπάθεια υπάρχει είναι το καλύτερο δυνατό για τον ίδιο τον μαθητή.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠ-Υ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Βεβαίως, αν είναι κάποιος ο οποίος γνωρίζει να αντιμετωπίζει περισσότερο από μένα μια τέτοια περίπτωση, θα τον ακούσω ευλαβικά και θα προσπαθήσω να εφαρμόσω αναλόγως... βεβαίως..... εννοείται

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 17^H

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 88 Γεωπόνων

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε εσπερινό επαγγελματικό λύκειο

4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

Πτυχίο ΑΕΙ

Πτυχίο Τ.Ε.Ι

Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.

Μεταπτυχιακός τίτλος (master)

Διδακτορικό Δίπλωμα.

Κάποιες άλλες; Ποιες;

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

αστική

ημιαστική

αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Έχω λάβει επιμόρφωση ειδικής αγωγής 300 ωρών σε Κέντρο δια βίου μάθησης, όχι όμως συγκεκριμένα για τη ΔΕΠ-Υ, γενικά, για διάφορες περιπτώσεις όχι συγκεκριμένα για τη ΔΕΠ-Υ.

- Η επιμόρφωση αυτή έστω και η γενική ήταν στα πλαίσια κάποιας υποχρέωσης που είχατε;

Όχι, όχι, παρακολούθησα επειδή ήθελα να μάθω περισσότερα πράγματα για την αντιμετώπιση παιδιών με προβλήματα, γιατί στο σχολείο αντιμετωπίζουμε συχνά διάφορες τέτοιες περιπτώσεις μαθητών.

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Όχι δεν έχω προετοιμαστεί κατά τη διάρκεια των σπουδών μου για να αντιμετωπίζω τέτοια περιστατικά, φυσικά και υπάρχουν ελλείψεις.

- Τις ελλείψεις τις διαπιστώνετε στην πράξη ή σε συζητήσεις με άλλους συναδέλφους; Για ποιο λόγο κάνετε αυτές τις συζητήσεις;

Κυρίως στην πράξη. Συζητώ με συναδέλφους γιατί μπορεί για παράδειγμα μια συμπεριφορά ενός μαθητή να μου φαίνεται προβληματική αλλά επειδή δεν είμαι βέβαιος για το τι μπορεί να συμβαίνει ζητώ τη γνώμη κάποιου άλλου συναδέλφου πιο έμπειρου ή που κάνει μάθημα στον συγκεκριμένο μαθητή.

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Όχι δεν είμαι νομίζω σε θέση να τα αναγνωρίζω, μπορεί να υποψιάζομαι, αλλά όχι δεν έχω αυτή την ετοιμότητα. Νομίζω η στήριξη θα ήταν σημαντική.

- Τι είδους στήριξη θα χρειαζόσασταν;

Ενημέρωση ίσως από κάποιον ειδικό σε συνεργασία με το σχολείο.

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Φυσικά, πρέπει να υπάρχει συνεργασία, είναι και αναγκαία και απαραίτητη.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Ναι, το μειώνει, γιατί μοιράζεται η ευθύνη για τη διαχείριση της κατάστασης.

- Τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ τις συζητάτε;

Τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ τις συζητάμε. Συζητάμε όμως για όλους τους μαθητές στις παιδαγωγικές συνεδριάσεις που κάνουμε, οπότε και για αυτούς.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Πρέπει να ενημερώνεται για να ξέρει πώς να λειτουργήσει και πώς να κινηθεί. Είναι σημαντική μια τέτοια ενημέρωση γιατί θα είναι ίσως και πιο αποτελεσματικός στη δουλειά του.

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Φυσικά και είναι αποτελεσματικότερη, γιατί όταν οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται αυτό θα έχει αντίκτυπο και στον μαθητή.

- Συγκρούσεις μπορούν να υπάρξουν;

Νομίζω όχι, αλλά η σύγκρουση καμιά φορά.... όχι σύγκρουση, διαφωνία περισσότερο μπορεί καμιά φορά να βγάλει καλύτερο αποτέλεσμα.

- Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Σε όλους τους τομείς, νομίζω όλους τους επηρεάζει η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Ναι, γιατί και το παιδί εισπράττει αυτό το ενδιαφέρον του διευθυντή και των εκπαιδευτικών. Το παιδί έχει ανάγκη να δει ότι το νοιάζονται.

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Οπωσδήποτε, όλες οι ενέργειες μπορούν να βοηθήσουν στην καλύτερη διαχείριση της κατάστασης, γιατί όπως είπα και πριν το παιδί θα βοηθηθεί όταν δει ότι το νοιάζονται.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Συζητώ για όλα τα θέματα, πολύ δε περισσότερο για μια τέτοια περίπτωση που πρέπει να είμαστε και πιο προσεκτικοί και πιο αποτελεσματικοί.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠΥ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Ναι, γιατί οι γνώσεις και οι εμπειρίες συναδέλφων που έχουν εξειδικευτεί μπορεί να είναι πολύ χρήσιμες στον τρόπο που εγώ θα αντιμετωπίσω μια τέτοια κατάσταση.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 18^Η

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 87.02 Νοσηλευτικής

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

- Πτυχίο ΑΕΙ
- Πτυχίο Τ.Ε.Ι
- Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.
- Μεταπτυχιακός τίτλος (master)
- Διδακτορικό Δίπλωμα.
- Κάποιες άλλες; Ποιες;

Όχι

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

- αστική
- ημιαστική
- αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

13

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Όχι, όχι, δεν έτυχε.

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Διαπιστώνω κάποιες ελλείψεις .

– Πού διαπιστώνετε τις ελλείψεις;

Σε συζήτηση με τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς σχετικά με τις συμπεριφορές... με την αντιμετώπιση της συμπεριφοράς των συγκεκριμένων παιδιών – μαθητών.

– Στην πράξη έτυχε να παρατηρήσετε κάποιες ελλείψεις;

Ναι, έτυχε αρκετές φορές

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Κάποιες φορές έχω την ετοιμότητα κάποιες άλλες όμως, ίσως να χρειαζόμουν κάποια στήριξη.

– Πώς την εννοείται αυτήν τη στήριξη;

Ίσως σε συνεργασία με κάποιον άλλο συναδέλφο... ίσως με κάποιον ειδικό, κάποιο σεμινάριο.....

- Θεωρείτε δηλαδή ότι αυτό.....

Θα με βοηθούσε αρκετά, ναι

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Σίγουρα, σίγουρα είναι αναγκαία η συνεργασία.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Και βέβαια το μειώνει γιατί ακούς διάφορες προτάσεις από τους άλλους και με τη δική συνδυάζεις και κάνεις..... προσπαθείς να το διαχειριστείς καλύτερα.

- Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Ναι, συζητάμε και σαν σύλλογος και προσωπικά οι συναδέλφοι αναμεταξύ μας.

- Θεωρείτε ότι βοηθάει δηλαδή.

Ναι, βοηθάει πάρα πολύ.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Εγώ το θεωρώ απαραίτητο αυτό, πρέπει να ενημερώνεται ο κάθε καθηγητής και ειδικά όταν υπάρχουν παιδιά με ΔΕΠ-Υ.

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Όχι, είναι πολύ αποτελεσματικότερη.

- Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Νομίζω πως βοηθάει σε όλους τους τομείς της διδασκαλίας.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Σίγουρα, σίγουρα.

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Πρέπει να υπάρχει. Σίγουρα θα πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή γιατί αυτός θα γνωρίζει κάτι παραπάνω, θα είναι ενημερωμένος για πολλά περισσότερα θέματα απ' ότι ένας εκπαιδευτικός και έτσι η συνεργασία θα πρέπει να είναι απαραίτητη.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Συζητάμε με τον διευθυντή τα θέματα αυτά για να υπάρξει καλύτερο αποτέλεσμα, καλύτερη αντιμετώπιση.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠ-Υ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Βέβαια, βέβαια, η συνεργασία με τους άλλους συναδέλφους είναι πάντα ότι καλύτερο και αν ξέρουν κάτι περισσότερο αυτοί γιατί να μην το χρησιμοποιήσω και γω ώστε να μπορώ να βελτιωθώ και σαν εκπαιδευτικός αλλά και σε προσωπικό ακόμα επίπεδο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 19^Η

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα

2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου

ΠΕ 06 Αγγλικής Φιλολογίας

3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Εκπαιδευτικός

Σε γυμνάσιο

Σε γενικό λύκειο

Σε επαγγελματικό λύκειο

Σε.....

4. Ασκεείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός

Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό

Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή υποστήριξη

6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:

Πτυχίο ΑΕΙ

Πτυχίο Τ.Ε.Ι

Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.

Μεταπτυχιακός τίτλος (master)

Διδακτορικό Δίπλωμα.

Κάποιες άλλες; Ποιες;

7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:

αστική

ημιαστική

αγροτική

8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

14

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Δεν έχω λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση.

– Δεν έτυχε;

Δεν έτυχε, αλλά θα με ενδιέφερε να παρακολουθήσω κάποιο.

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Δεν θα έλεγα ότι έχω προετοιμαστεί επαρκώς, προφανώς κατ' επέκταση διαπιστώνω και κάποιες ελλείψεις. Δεν πιστεύω ότι από μόνος μου είμαι σε θέση να χειριστώ αποτελεσματικά περιπτώσεις ΔΕΠ-Υ.

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Θα έλεγα ότι με την εμπειρία μου μπορώ να εντοπίσω παιδιά με ΔΕΠ-Υ, αλλά η στήριξη πάντα είναι χρήσιμη.

– Τη στήριξη πώς την εννοείται;

Καθοδήγηση στο πώς να χειριστώ αυτές τις περιπτώσεις ΔΕΠ-Υ, μπορώ να τις εντοπίσω, μπορώ να τις χειριστώ, αλλά ήθελα στήριξη για περαιτέρω αντιμετώπιση τέτοιων περιστάσεων.

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

Τη θεωρώ αναγκαία, ναι όπως θεωρώ απαραίτητη τη συνεργασία με τους συναδέλφους σε όλα τα θέματα της τάξης.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Ναι, το μειώνει γιατί όπως κάθε δύσκολη κατάσταση μέσα στην τάξη προκαλεί άγχος, αν αυτή η δύσκολη κατάσταση αντιμετωπιστεί σωστά και το πρόβλημα διορθωθεί, μειώνεται και το άγχος κατά συνέπεια.

- Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Συζητώ, όχι μόνο ΔΕΠ-Υ γενικά για τις επιδόσεις των μαθητών, πολύ περισσότερο δε οι μαθητές με ΔΕΠ-Υ και με συναδέλφους και με τον διευθυντή, πρέπει φαντάζομαι να γίνεται έτσι, ναι.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠΥ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Το θεωρώ σημαντικό γιατί σίγουρα οι καθηγητές που βρίσκονται χρόνια ή τέλος πάντων έχουν κάποια παλαιότητα στο συγκεκριμένο σχολείο, έχουν εμπειρία γνωρίζουν κάποιες καταστάσεις που ενδεχομένως ο νέος συνάδελφος να μην τις γνωρίζει οι οποίες γνώσεις ενδεχομένως θα του κάνουν και τη δική του ζωή πιο εύκολη άμα τις λάβει όταν θα έρθει στο σχολείο από νωρίς.

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Τη θεωρώ προφανώς αποτελεσματικότερη αν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας παρά αν υπάρχουν συγκρούσεις, όπως για όλα τα θέματα.

Τώρα σε ποιους τομείς της διδασκαλίας, πώς να το πω τώρα, και στις επιδόσεις του παιδιού θα υπάρξει βελτίωση αλλά και στο κλίμα της τάξης θα είναι καλύτερα τα πράγματα.

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, ναι, ίσως όχι σε όλες εξαρτάται και από τα προβλήματα και από πού πηγάζουν, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων βελτιώνεται, ναι, αν υπάρχει καλή συνεργασία βελτιώνονται τα πράγματα.

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Πιστεύω ότι πρέπει να υπάρχει, όπως και με τους συναδέλφους έτσι και με τον διευθυντή γιατί ενδεχομένως κάποια πράγματα που κάποιος συνάδελφος σαν εκπαιδευτικός τάξης δεν μπορεί να τα αντιμετωπίσει, ο διευθυντής με τις αυξημένες αρμοδιότητες που έχει μπορεί να τα αντιμετωπίσει καλύτερα.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Συζητώ και για το καλό το δικό μου και για το καλό των μαθητών, γι' αυτό συζητώ, πιστεύω ότι μπορούν να βελτιωθούν τα πράγματα σημαντικά και για τα παιδιά και για μένα τον ίδιο σαν εκπαιδευτικό.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συνάδελφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠ-Υ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Συνήθως τις χειρίζομαι. Τώρα εξαρτάται και από τον συνάδελφο, αν είναι κάποιος συνάδελφος που εκτιμώ τη γνώμη του και τη συμπεριφορά του γενικότερα, εννοώ τον εκτιμώ όσον αφορά στην αντιμετώπιση θεμάτων μέσα στην τάξη, ακούω τη γνώμη του και σε συλλόγους και κατ' ιδίαν ναι αν κάποιος συνάδελφος έχει χρήσιμες πληροφορίες, ναι τις χειρίζομαι και τις αξιοποιώ σημαντικά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 20^Η

1^ο μέρος: προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα
2. Είστε εκπαιδευτικός του κλάδου
ΠΕ 87.02 Νοσηλευτικής
3. Υπηρετείτε ως Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός ή εκπαιδευτικός Εκπαιδευτικός
- Σε γυμνάσιο
- Σε γενικό λύκειο
- Σε επαγγελματικό λύκειο
- Σε.....
4. Ασκείτε έργο: Διευθυντής/Υποδιευθυντής Εκπαιδευτικός
- Μόνο διοικητικό Μόνο εκπαιδευτικό
- Διοικητικό και διδακτικό Εκπαιδευτικό και γραμματειακή υποστήριξη
6. Σπουδές πέραν του βασικού σας πτυχίου:
- Πτυχίο ΑΕΙ
- Πτυχίο Τ.Ε.Ι
- Δεύτερο πτυχίο Α.Ε.Ι.
- Μεταπτυχιακός τίτλος (master)
- Διδακτορικό Δίπλωμα.
- Κάποιες άλλες; Ποιες;
- Όχι
7. Περιοχή στην οποία έχετε εργασθεί ως εκπαιδευτικός:
- αστική
- ημιαστική
- αγροτική
8. Πόσα έτη εργάζεσθε ως εκπαιδευτικός;

28

1. Έχετε λάβει κάποια ειδική επιμόρφωση αναφορικά με την ΔΕΠ-Υ και ποια είναι αυτή;

Κάποιες ενημερώσεις σε κάποια σεμινάρια μόνο.

- Δεν έχετε δηλαδή εξειδικευτεί περισσότερο στη ΔΕΠ-Υ.

Εξειδίκευση δεν υπάρχει απλά έχω ενδιαφερθεί και έχω διαβάσει μόνη μου κάποια πράγματα, για λόγους κυρίως προσωπικούς.

2. Θεωρείτε ότι έχετε προετοιμαστεί επαρκώς από τις σπουδές σας για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ ή διαπιστώνετε ελλείψεις σε κάποιους τομείς;

Νομίζω ότι δεν είμαι επαρκώς καταρτισμένη αλλά έχω την εντύπωση ότι μπορώ να διαπιστώσω κάποια ελλειμματική προσοχή των ατόμων.

3. Έχετε την ετοιμότητα να αναγνωρίζετε και να διαχειρίζεστε παιδιά με ΔΕΠ-Υ ή χρειάζεστε στήριξη;

Έχω την εντύπωση πως ναι, αλλά χρειάζομαι οπωσδήποτε στήριξη γιατί δεν είναι τόσο επαρκείς οι γνώσεις μου.

- Τη στήριξη πώς την εννοείτε, δηλαδή τι είδους στήριξη εννοείτε;

Να βοηθήσω αυτά τα παιδιά έτσι ώστε να προχωρήσουν στην εκπαίδευσή τους.

- Ως προς εσάς, εσείς χρειάζεστε κάποια στήριξη; Ως προς τη δική σας την ενδυνάμωση σε αυτό το κομμάτι, στην ετοιμότητα να μπορείτε να αναγνωρίζετε τη ΔΕΠ-Υ;

Ναι, νομίζω ότι θα χρειαζόμουν στήριξη, τουλάχιστον να συνεργαζόμουν με κάποιον εκπαιδευτικό ώστε να βοηθηθώ στο να μπορώ να αναγνωρίσω και να διαχειριστώ καλύτερα τα παιδιά, ο οποίος βέβαια θα είναι και αρκετά περισσότερο ενημερωμένος.

4. Θεωρείται αναγκαία την συνεργασία με τους συναδέλφους σε θέματα που αφορούν τον σχεδιασμό, αλλά και τη διαχείριση παιδιών με ΔΕΠ-Υ μέσα στην τάξη;

- Είναι απαραίτητη η συνεργασία θεωρείτε;
- Ναι, θεωρώ ότι είναι απολύτως απαραίτητη για να διαχειριστούμε αυτά τα παιδιά, επειδή ο ένας συνήθως συμπληρώνει τον άλλον και έτσι θα μπορούμε να βοηθήσουμε αυτά τα άτομα.

5. Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή για τα ΔΕΠ-Υ μειώνει το εργασιακό άγχος και γιατί; Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Ναι, σαφώς γιατί και κάποιος άλλος θα γνωρίζει, έτσι θα μπορέσουμε να συζητήσουμε το οποιοδήποτε πρόβλημα του παιδιού, να δώσουμε στον μαθητή περισσότερες πληροφορίες και περισσότερες γνώσεις, έτσι ώστε να τον αποτρέψουμε από την ελλειμματική του προσοχή.

- Συζητάτε για τις επιδόσεις των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

Ναι, νομίζω ότι πρέπει να συζητιέται και πρέπει να είναι σε συνεχή συνεργασία οι εκπαιδευτικοί, έτσι ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν το περιστατικό, το οποιοδήποτε περιστατικό γιατί ο καθένας έχει την προσωπικότητά του.

6. Θεωρείται αναγκαίο και για ποιους λόγους, όταν διορίζεται στο σχολείο σας ένας νέος εκπαιδευτικός, να του παρέχεται κάποιου είδους ενημέρωση ή καθοδήγηση σε θέματα λειτουργίας του σχολείου ή σε θέματα διδασκαλίας, που αφορούν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ από τον διευθυντή και τους συναδέλφους;

Εννοείται πως πρέπει να ενημερώνεται ένας νέος συναδέλφος, στα πλαίσια του συλλόγου και στα πλαίσια της ενημέρωσης έτσι ώστε να μπορέσει και ο ίδιος να λειτουργήσει με το συγκεκριμένο άτομο, να καθοδηγήσει το συγκεκριμένο άτομο και όλοι μαζί να μπορέσουμε να βοηθήσουμε αυτά τα παιδιά.

7. Θεωρείτε ότι είναι αποτελεσματικότερη η αντιμετώπιση των παιδιών με ΔΕΠ-Υ, όταν υφίστανται σχέσεις συνεργασίας ή προκαλούνται συγκρούσεις; Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Εννοείται πως θα υπάρχουν και διαφορίες μεταξύ των ατόμων, από κει και πέρα εφόσον έχουμε ένα συγκεκριμένο περιστατικό και πρέπει να το αντιμετωπίσουμε πιστεύω ότι γίνεται αποτελεσματικότερα με το να το εντοπίσουμε και να δώσουμε όλη τη βοήθειά μας πάνω σε αυτό.

- Σε ποιους τομείς της διδασκαλίας εντοπίζετε την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών στα παιδιά με ΔΕΠ-Υ;

Συνήθως σε όλους τους τομείς

8. Βελτιώνεται η συμπεριφορά των μαθητών, όταν συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και με τον διευθυντή;

Έχω την εντύπωση πως ναι, γιατί αυτό περιμένουν και τα παιδιά, χρειάζονται τα φώτα μας, να βλέπουμε πάνω στη συμπεριφορά τους και να τη βελτιώνουμε, αλλά η συλλογικότητα της εργασίας μας νομίζω ότι βοηθάει.

9. Πιστεύεται ότι πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τον διευθυντή για διάφορα θέματα που αφορούν την τάξη και την ένταξή του σε αυτήν; Και γιατί;

Πιστεύω πως ναι, γιατί χρειάζεται η συνεργασία με τον διευθυντή, πρώτον να είναι ενημερωμένος, έπειτα για κάποιες γνώσεις που υπάρχουν και

όσον αφορά την τάξη και την πειθαρχία θα λειτουργεί καλύτερα απέναντι σε αυτά τα παιδιά.

10. Συζητάτε με τον διευθυντή για διάφορα θέματα, που θα συμβάλλουν στην βελτίωση της συμπεριφοράς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και γιατί;

Πρωτίστως γιατί χρειάζονται βοήθεια τα παιδιά και έτσι μπορούμε να δώσουμε τις γνώσεις μας εν πάση περιπτώσει.

11. Χειρίζεστε τις γνώσεις των άλλων συναδέλφων μέσα από συζητήσεις που γίνονται μεταξύ συναδέλφων ώστε να βελτιώνετε την απόδοσή σας σχετικά με την διαχείρισή σας με τους μαθητές που έχουν ΔΕΠΥ. Γιατί ΝΑΙ ; γιατί ΟΧΙ ;

Ναι, συγκεκριμένα εγώ ναι για να μπορέσω να βελτιωθώ μέσω των συζητήσεων, να ενημερώσω τους συναδέλφους για αυτά που ξέρω, αλλά και οι συναδέλφοι να ενημερώσουν εμένα και να μπορούμε να συνεργαστούμε πάνω σε αυτό. Ως επί το πλείστον η συνεργασία βοηθάει τα συγκεκριμένα παιδιά.